

50 שנה
נציב קבילות החיילים

נציב קבילות החיילים

דוח שנתי לשנת 2021

אדר א' תשפ"ב, פברואר 2022

נציב קבילות החיילים

דוח שנתי לשנת 2021

אדר א' תשפ"ב, פברואר 2022

הדוח מוגש לשר הביטחון ולוועדת החוץ והביטחון של
הכנסת על פי סעיף 557 (א) לחוק השיפוט הצבאי,
התשט"ו - 1955

אתר הנציבות באינטרנט
www.mod.gov.il/nakhal

תוכן עניינים:

4	.01 דבר הנציבה	
7	.02 תקציר הדוח	
11	.03 מידע כללי	
15	.04 השנה במספרים	
21	.05 נושאים עיקריים	
22	סוגיות בפיקוד ומנהיגות	—
40	התמודדות עם נגיף הקורונה בצה"ל	—
58	זכויות בתחום השכר ותנאי השירות בצה"ל	—
75	מנהל שאינו תקין	—
82	תנאי המחייה והתשתיות בצה"ל	—
87	משרתי הקבע בצה"ל	—
94	שירותי הרפואה בצה"ל	—
105	מערך המילואים	—
111	מיועדים לשירות ביטחון	—
117	.06 אחרית דבר	
119	.07 נספחים	
121	חלק יא' לחוק השיפוט הצבאי - תשט"ו - 1955	—
127	פקודת מטכ"ל 33.0336 נציב קבילות החיילים - נוהל פנייה וסמכויות	—
133	העוסקים במלאכה - תודות	—

דבר נציבת קבילות החיילים

.01

לפני כשנה קיבלתי על עצמי לשמש כנציבת קבילות החיילים, זאת מתוך הבנת חשיבותו של מוסד זה בעבור החיילים, בעבור בני משפחותיהם ובעבור צבא ההגנה לישראל.

מאז כניסתי לתפקיד, אני מתבוננת דרך עיניהם של המועמד והמועמדת לשירות בטחון וכן החייל או החיילת הצעירים, על הסיטואציות ועל המצבים המורכבים הנקרים בדרכם במהלך השירות הצבאי; דרך עיניהם של אנשי הקבע, ומשרתי המילואים – על היחס שאותו הם מקבלים ממפקדיהם ומגורמי המטה, על המענה הרפואי הניתן להם, על שכרם, על זכויותיהם, על תנאי השירות שלהם ועוד.

דרך מבט זה ניתן לראות, לא אחת, פערים וליקויים שונים – חלקם נקודתיים וחלקם נוגעים להיבטים מערכתיים רחבים. חלקם בעלי פתרון מיידי וחלקם דורשים חשיבה מחודשת ושינוי תפיסה. בכל אלה עסקה הנציבות השנה – מתוך אמונה כי כל חייל וכל קבילה, הם עולם ומלואו, וכי ניתנה בידינו הזכות לעסוק מדי יום בתיקון עולם.

הגשת קבילה מבטאת פעמים רבות משבר אמון בין החייל למפקדו ולמערכת הצבאית כולה, ולצד חובתי לברר את טענותיהם של הקובלים, אני רואה

דין וחשבון על פעילות נציבות קבילות החיילים לשנת העבודה 2021, בהתאם לסעיף 557 (א) לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955 (להלן: החוק).

דוח זה מוגש גם לנשיא המדינה, לרמטכ"ל ולצמרת צה"ל, ובו ניתן להתרשם מהמגמות העיקריות העולות מקבילות חיילים בשנה החולפת, וללמוד מהן על האתגרים שעימם מתמודדים חיילים ומפקדים בתקופה מורכבת זו.

טרם אחתום את דבריי, אבקש לחזק את ידי הקצינים והחיילים בנציבות קבילות החיילים ולהודות להם, לאזרחים עובדי צה"ל ולעובדי משרד הביטחון שבנציבות, על הרוח, על המסירות, על המקצועיות ועל אהבת האדם עימה הם מבצעים את עבודתם למען צה"ל וחייליו.

תא"ל (מיל') רחלי טבת ויזל **נציבת קבילות החיילים**

בקבילה כלי לשיקום האמון בין החיילים למפקדיהם. לפיכך, כאשר בעקבות קבילה קיימו מפקדים תחקיר מעמיק, גילו קשב למצוקות, פעלו על מנת לסייע ונקטו בצעדים בעניינם של גורמי פיקוד שחרגו מההתנהלות הראויה – נטיתי שלא להתערב בהחלטתם, מתוך אמונה כי כך מקבלים החייל או החיילת מענה כולל למצוקותיהם.

מעבר לטיפול בקבילות פרטניות, ביקרתי השנה במספר רב של יחידות ברחבי הארץ, שוחחתי עם אלפי חיילים ומפקדים והתרשמתי באופן בלתי אמצעי מתנאי המחיה שלהם, ממצוקותיהם ומאתגרי השירות הצבאי בעידן הנוכחי.

את רשמיי מביקורים אלה, כמו גם את ממצאי בירור הקבילות, העברתי באופן שוטף למפקדי צה"ל הבכירים – הן בכגישות ייעודיות והן בדוחות עיתיים המועברים לאורך השנה ובהם מידע בדבר נושאים המצויים על סדר יומה של הנציבות – הכול על מנת לקדם את זכויותיהם של חיילי צה"ל ואת המערכת הצבאית כולה.

עם תום שנה זו, רווית אתגרים ומשברים, אני מתכבדת בזאת להגיש לשר הביטחון ולוועדת החוץ והביטחון של הכנסת

.02

תקציר הדוח

תקציר מנהלים

במהלך השנה החולפת וכי מימוש המלצות שניתנו בשלהי שנת 2020, הושלמו גם הם במהלך השנה. בהקשר זה יודגש כי בהתאם לפקודת המטה הכללי 33.0336, המלצות הנציבה הן בגדר פקודה לביצוע (למעט במקרים שבהם הרמטכ"ל מורה אחרת).

הדוח מכון זרקור לסוגיות בולטות שנדונו השנה, ואשר יש בדיון בעניינן כדי לקדם את זכויות המשרתים. כך, אחת הסוגיות המוצגת בדוח עוסקת **בהתנהגות מסכנת חיים, באלימות, בזלזול ובהתבטאויות בלתי ראויות כלפי חיילים**, שאליהם

נחשפתי בשנה החולפת ואשר בעטיים פעלו מפקדים באופן שסיכן חיי חיילים – החל במתן חיסון ללא הכשרה, המשך בהגשת מזון לא מותאם לאלרגיים ובשימוש בבשר פג תוקף וכלה בשימוש בחומרים מסוכנים ללא ציוד מגן תואם – כל אלה, נסתיימו בנס ללא פגיעה משמעותית בגוף אך הותירו אצל החיילים הקובלים תחושת חוסר אמון וחוסר ביטחון במפקדים.

קבילות אלה, לצד קבילות חמורות נוספות, שמהן עלו התנהגויות לא ראויות, דוגמת דחיפת חייל או קריעת חולצתו והתבטאויות לא ראויות ופוגעניות כלפי חיילי צה"ל – **מחייבות בדיקה ותיקון ללא דיחוי**, שכן מעבר לפגיעה בחיילי צה"ל אשר ניתנו למשמורת בידי מפקדיהם, יש בהם כדי לפגוע בערכי צה"ל הבסיסיים ביותר וכן באמון הניתן במפקדי צה"ל ובמוטיבציה לשירות.

מדי שנה פונים לנציבות קבילות החיילים אלפי חיילים ובני משפחותיהם בנושאים שונים הנוגעים לשירות הצבאי – ממנהיגות ויחסי מפקד-פקוד, דרך נושאים הקשורים במענה רפואי, בתנאי השירות והתשלומים ועד להיבטים הקשורים בהליכי גיוס, בשירות הקבע ובשירות במערך המילואים.

בשנה החולפת, מתוך אלפי פניות שהתקבלו בנציבות, הבשילו 6,222 מהן לכדי קבילות. מדובר בעלייה של 9% ביחס למספר הקבילות שהתקבלו בנציבות בשנת 2020.

אשר לנושאי הקבילות,¹ **היבטים הנוגעים ליחסי מפקד-פקוד היוו השנה, כמו בשנים עברו, את הנושא המוביל בגינו הוגשו קבילות** (41% מסך נושאי הקבילות) ונמשכה מגמת העלייה שהחלה לפני שנים ספורות בהיקף נושא קבילות זה. לצד זאת, בלטו השנה קבילות בנושאים הנוגעים לתשלומים, למנהל ולרישומת (14%), למענה רפואי (14%) ולמיועדים לשירות ביטחון (11%).

מתוך סך הקבילות (5,984) שטופלו השנה במסירות ובמקצועיות בידי מבררי הנציבות, נמצאו 55% מתוכן מוצדקות (ירידה של 6% ביחס לשנת 2020), וניתנו למפקדי צה"ל 722 המלצות – חלקן המלצות הנוגעות לענייניו של החייל הקובל בלבד, וחלקן המלצות בעלות השלכות רחב מערכתיות.

במסגרת בקרה הנערכת אחר מימוש המלצות אלה, עלה כי 81% מתוכן מומשו

1. הנתון בדבר נושאי הקבילות מתייחס לסוגיות השונות הנדונות בכל קבילה ואפשר שבכל קבילה יהיו כמה נושאי קבילה. לפיכך, אין בהכרח הלימה בין מספר הקבילות לבין מספר נושאי הקבילות.

כלכלית במשרתים, או לפגיעה במסלול קידומם, לעיתים ללא יכולת לתקן בדיעבד את הפגיעה שנמצאה בלתי מוצדקת.

בדוח עמדתי על כך שהגורמים המקצועיים האמונים על מתן המעטפת לפרט נדרשים לוודא כי המענה שהם נותנים הוא מהיר, איכותי ומלא, וכי זכויות המשרתים לא ייפגעו שלא לצורך.

סוגיית **מימוש זכויותיהם הרפואיות של חיילים** נדונה אף היא בדוח – מקבילות בנושא זה עלה כי במקרים מסוימים לא הקפידו גורמי הפיקוד על מימוש זכויותיהם הרפואיות של חיילים – לעיתים תוך עיכוב הפניה לגורם רפואי או מניעת מכש עם רופאים מומחים. לצערי, מקרים אלה גורמים לא אחת להחרפת מצבו הרפואי או הנפשי של החייל, ולתחושת תסכול וחוסר אונים. בדוח עמדתי על זכותם של חיילי צה"ל לקבל מענה רפואי שלם ומלא בזמן ובהתאם לפקודות ולהוראות הנוגעות לעניין.

לצד נושא זה, עלה מטיפול בקבילות הנוגעות **בשירות הרפואי בצה"ל** כי לצד שיפורים מסוימים הנוגעים לחוויית השירות הרפואי, עדיין קיימים פערים במענה הרפואי הניתן למשרתים בצה"ל, כמו גם באיכות המענה הרפואי ובהיכרות גורמי הרפואה עם ההנחיות המחייבות בתחום. בכל מקרה שהגיע לפתחי עמדתי על כך שלא ניתן לעבור לסדר היום אל

נושא נוסף שבו עסקתי השנה באופן משמעותי נגע **בהתמודדות צה"ל עם מגפת הקורונה**. במסגרת העיסוק בנושא זה נחשפתי לתופעה מטרידה ביותר, לפיה **מפקדים, ובהם מפקדים בכירים**, אינם סרים להנחיות, מחמירים עליהן, פועלים **במודע** בניגוד אליהן וקובעים תחתייהן הנחיות סותרות וחלופיות המיועדות ליחידתם בלבד. לצד מקרים אלה, הועלו בפניי טענות הנוגעות להפעלת לחץ פסול להתחסן, להפליית חיילים שאינם מחוסנים, ליישום שגוי של ההנחיות ולפגיעה בזכויות הפרט. בדוח עמדתי על כך שדווקא בעיתות משבר, מתעצמת חשיבותה של התנהלות אחידה, הוגנת ושוויונית כלפי כלל המשרתים, וכי יש חובה לכבד את החלטתו של כל חייל על גופו ולהימנע מהחלטות מקומיות המפירות את האיזונים הנדרשים.

אשר לנושאים הנוגעים **בזכויות הפרט**, מצאתי כי בדומה לשנים עברו, גם השנה נפגעו זכויותיהם של משרתים בצה"ל בשל פערים מקצועיים של חלק מהגורמים האמונים על המענה לפרט – בחלק מהמקרים עלה כי גורמי המקצוע לא מכירים היטב את ההנחיות שעליהן הם אמונים, לעיתים, נמסר למשרתים מידע שגוי בדבר זכויותיהם ובמקרים אחרים השתהו גורמי המקצוע בטיפול בנושאים הנוגעים לזכויות משרתים או במתן מענה לפנייותיהם. למרבה הצער, לא אחת, הובילה התנהלות לא מקצועית זו לפגיעה

אשר למערך המילואים, בשנה החולפת עסקתי ב-500 קבילות (בקירוב) של אנשי מילואים, אשר מרביתן נוגעות במעטפת הניתנת לאוכלוסייה זו – החל בתגמול הניתן למשרתי מילואים אשר לקחו חלק משמעותי במיגור מגפת הקורונה, דרך ההטבות שלהם זכאים חיילים משוחררים, הענקת אות המערכה ללחימה ברצועת הביטחון בלבנון לאלו שלקחו חלק בלחימה ועד לסוגיות הנוגעות להזנת שירות מילואים פעיל ולהחזרי הוצאות. בסיכום ממצאי בקבילות אלה עמדתי על כך שיש לוודא כי אנשי המילואים, הנקראים לדגל ותורמים מזמנם ומיכולותיהם למען ביטחונה של המדינה, מקבלים את מלוא זכויותיהם, ללא כל עיכוב וכי יש לפעול להיטיב עימם ולהוקיר להם תודה על תרומתם.

בטוחני כי מפקדי צה"ל, שבהם אני נותנת אמון רב ושלהם אני רוכשת כבוד והערכה, יראו בדוח זה כלי שבאמצעותו יוכלו לפעול על מנת לתקן את אשר דורש תיקון ולהבהיר את אשר דורש חידוד – למען חיילנו ולמען צה"ל כולו.

מול ליקויים הנוגעים למענה רפואי, כל שכן כשמדובר בחיילי צה"ל, הנתונים למשמורתה של המערכת הצבאית.

כמו כן, ייחדתי בדוח התייחסות לקבילותיהם של **למעלה מ-650 משרתי קבע**, בנושאים שונים – מהיבטים הנוגעים לפיתוחם ולהתקדמותם המקצועית, דרך סוגיות שכר ומענה רפואי ועד ליחס מפקדים ולמנהל תקין, ומצאתי לא אחת כשלים בהתנהלות רשויות הצבא בעניינה של אוכלוסייה זו. בדוח עמדתי על כך שהציפייה למסירות ולטוטליות מצד משרתי הקבע מחייבת את רשויות הצבא לעמוד על המשמר כל העת ולוודא כי זכויותיהם נשמרות וכי הטיפול בהם הינו שלם ומקצועי.

עוד במסגרת הדוח, עמדתי על כמה סוגיות רוחב שעלו מקבילותיהם של **למעלה מ-950 מיועדים לשירות הביטחון (מלש"בים)**: החל מעיכובים באבחון בתחום בריאות הנפש בלשכות הגיוס באופן הגורם לפגיעה ביכולתם של מלש"בים להתמייין למגוון רחב של תפקידים, המשך בפערים בהליכי הגיוס למסלול הנח"ל, וכלה במדיניות שילובם של חיילים דתיים במסלול ישיבות ההסדר.

כפי שצינתי בדוח, יעילותם של הליכי טרום הגיוס תורמת רבות למוטיבציה של מלש"בים לשירות משמעותי ויש להמשיך ולקדם פתרונות יצירתיים אשר יקלו על הליכים אלה ויתאימו אותם לאוכלוסיות השונות והמגוונות המתגייסות לצה"ל.

.03

מידע כללי

מוסד נציב קבילות החיילים - על קצה המזלג

מוסד נציבות קבילות החיילים, הנכנס השנה לשנת היובל להיווסדו, משמש כתובת רלוונטית וזמינה לכל חייל צה"ל - בשירות חובה, קבע ומילואים וכן למיועדים לשירות ביטחון, ופועל לקידום זכויותיהם ולסייע להם בהתאם לסמכויותיו הקבועות בחלק יא לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו - 1955.

ניתן לפנות אל הנציבות בנושאים שונים ומגוונים - החל מסוגיות הנוגעות לפיקוד ומנהיגות, דרך מעשים הקשורים במענה רפואי הניתן למשרתים בצה"ל, תנאי השירות והשכר, ואף להיבטים שונים הקשורים בגיוס לצה"ל, בשירות הקבע ובשירות במערך המילואים.

על מה ניתן להגיש קבילה?

על מעשה או מחדל בנוגע לסדרי שירות, תנאי שירות או משמעת, הפוגע במישרין בקובל, פוגע בזכויותיו או מונע ממנו טובת הנאה והוא בניגוד לחוק או לפקודות הצבא, ללא סמכות חוקית או בניגוד למנהל תקין או שיש בו משום נוקשות יתרה או אי צדק בולט.

מי יכול להגיש קבילה?

**מיועדים
לשירות ביטחון**

**אנשי
מילואים**

**אנשי
קבע**

**חיילים
בשירות חובה**

וכן קרוב משפחה מדרגה ראשונה או אדם אחר אשר התבקש להגיש את הקבילה בשמם של מי מאלה.

אתר האינטרנט של הנציבות
www.mod.gov.il/nakhal

באמצעות מייל אזרחי
nakhal@mod.gov.il

במייל הצבאי
 לנמען "פניות וקבילות"

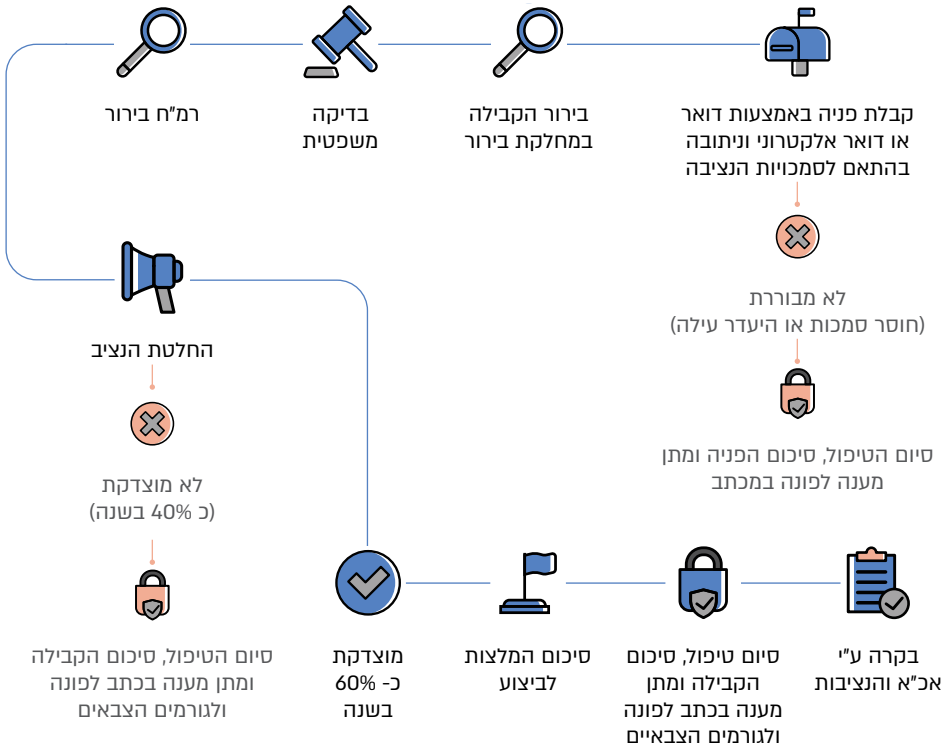
ניתן לקבל הכוונה ראשונית
 במוקד הפניות של הנציבות

שמספרו **03-6977374** |
 בימים א'-ה' בין השעות 09:00 - 17:00

איך ניתן להגיש קבילה?

תהליך הטיפול בקבילה

בהתאם לפקודת המטה הכללי שמספרה 33.0336 על מפקדי צה"ל לתקן את הליקויים עליהם הצביע הנציב, תוך 60 יום ממועד מתן הודעתו, אלא אם הורה הרמטכ"ל אחרת

.04

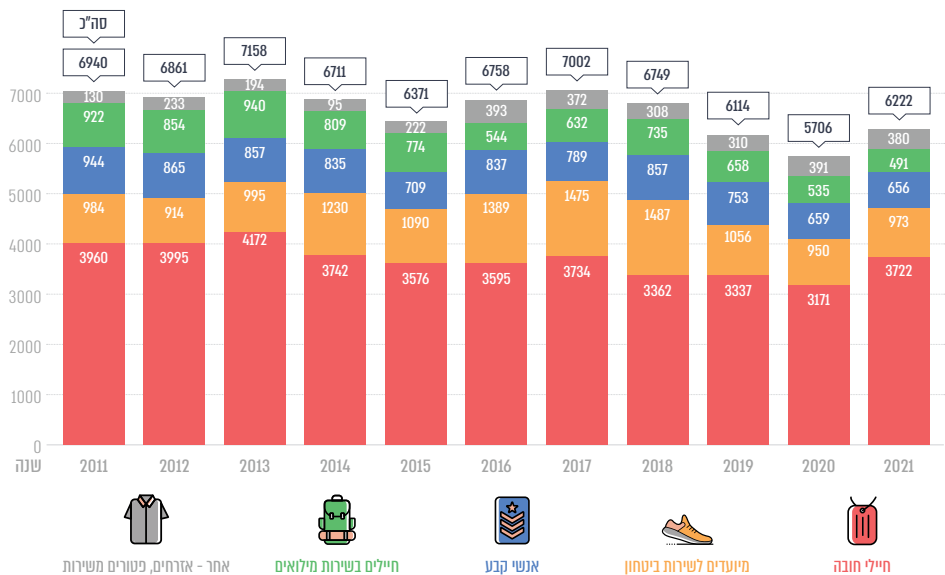
השנה במספרים

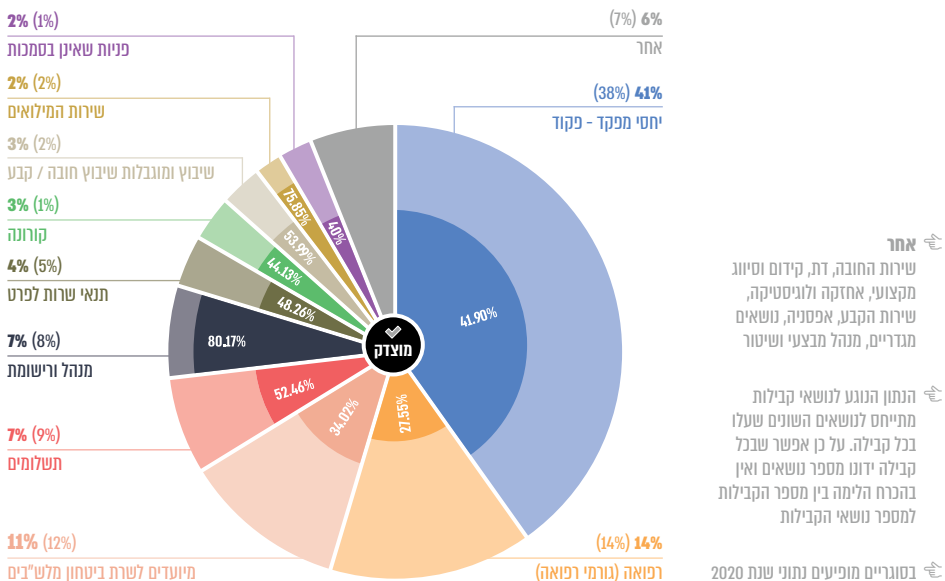
השוואה רב שנתית של מספר הקבילות שהתקבלו בשנים 2011 - 2021

א. בשנת 2021 התקבלו בנציבות 6,222 קבילות, עליה ביחס למספר הקבילות שהתקבלו בשנים 2019 - 2020.

ב. בשנת 2021 חלה עליה של כ- 17% בקבילות חיילי חובה וכן עליה של 2.5% בקבילות מיועדים לשירות ביטחון, זאת ביחס לנתוני שנת 2020.

התפלגות נושאי הקבילות בשנת 2021 ואחוז המוצדקות מתוכן

אחר

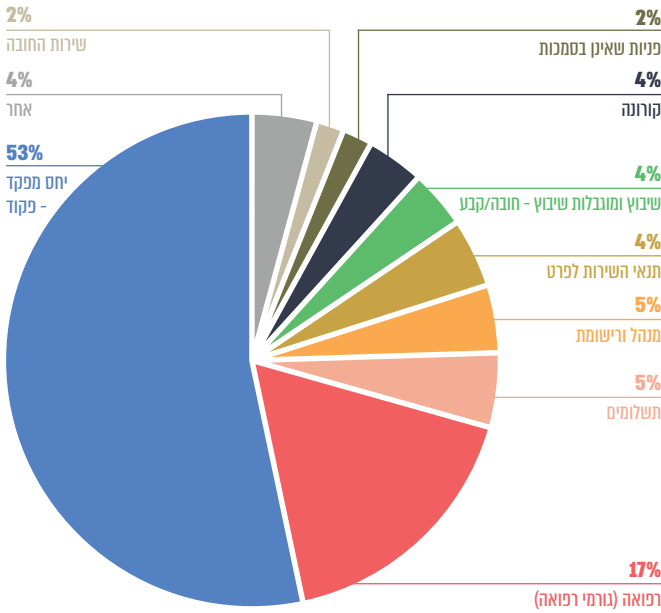
שירות החובה, דת, קידום וסיווג מקצועי, אחזקה ולוגיסטיקה, שירות הקבע, אפסטיה, נושאים מגדריים, מנהל מבצעי ושיטור

מנוהל ורישומת

הנתון הנוגע לנושאי קבילות מתייחס לנושאים השונים שעלו בכל קבילה. על כן אפשר שבכל קבילה ידונו מספר נושאים ואין בהכרח הלימה בין מספר הקבילות למספר נושאי הקבילות

בסוגריים מופיעים נתוני שנת 2020

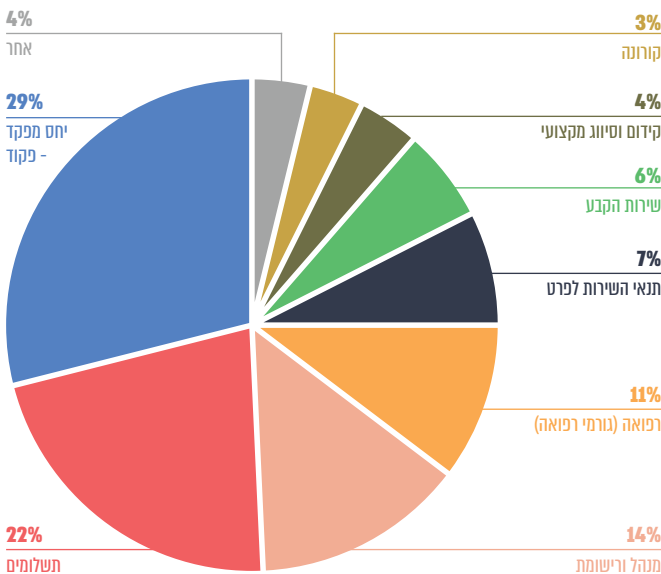
על מה קבלו חיילי החובה?

אחר

אחזקה ולוגיסטיקה, קידום וסיווג מקצועי, דת, אפסיה, נושאים מגדריים, מנהל מבצעי, שיטור, שירות הקבע ושירות המילואים.

על מה קבלו אנשי הקבע?

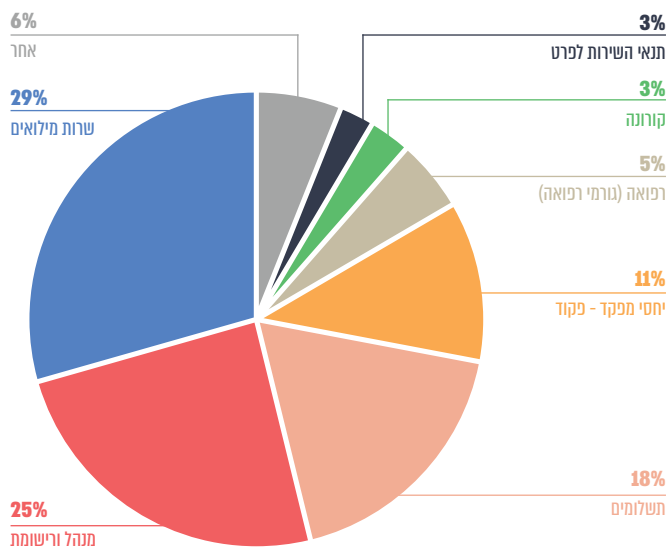
אחר

שיבוץ אחזקה ולוגיסטיקה, אפסיה, מנהל מבצעי, נושאים מגדריים, שיטור

יחסי מפקד פקוד

אי מתן מענה או טיפול לקוי בבקשת חייל, נוקשות יתרה, הבטחות וסיכומים, חוות דעת תקופתיות, התבטאות ומעשים בלתי ראויים

על מה קבלו משרתי המילואים ?

אנשי מילואים

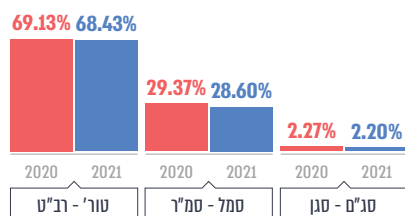
אחר (מעמד המילואים)

פניות שאינן בסמכות, קידום וסיווג מקצועי, שיבוץ ומוגבלות שיבוץ - חובה / קבע, שירות הקבע, אחזקה ולוגיסטיקה, שירות החובה, אפסניה, מיועדים לשירות ביטחון - מלש"בים, מנהל מבצעי, ונושאים מגדריים.

שירות המילואים

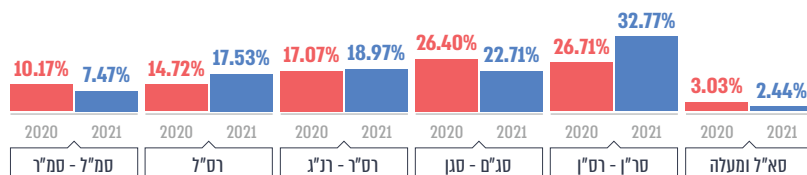
תעודת שחרור ופטור, טיפול שלישותי לקוי, אישור שמ"פ, גביית חובות וניכוי משכר

התפלגות דרגות הקובלים בשירות חובה

חיילים בשירות חובה

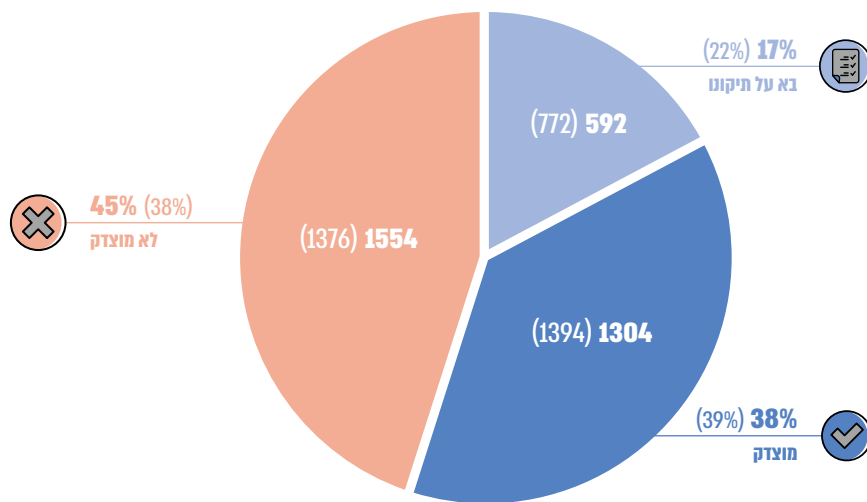
התפלגות דרגות הקובלים בשירות הקבע

אנשי קבע

תוצאות בירור קבילות בשנת 2021

בשנת 2021 חלה ירידה של כ- 6% במספר הקבילות המוצדקות (ובכלל זה קבילות שבאו על תיקון), ביחס לשנת 2020

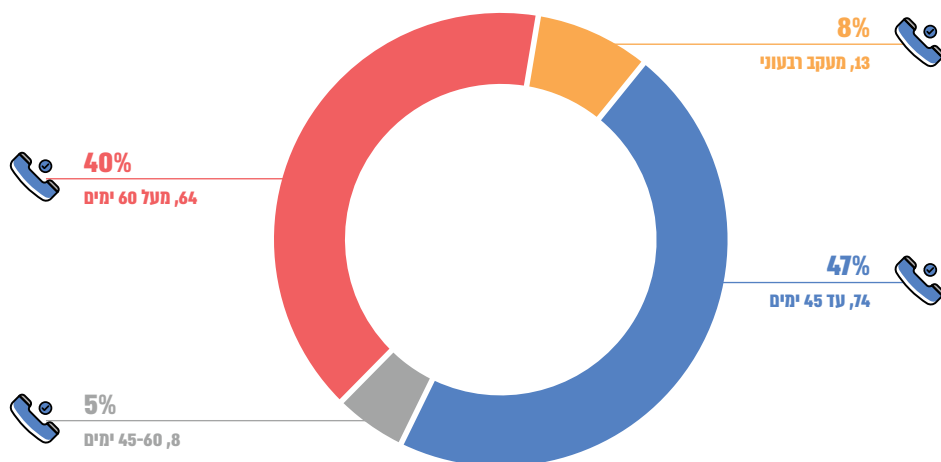

קבילות שהבירור בהן לא הושלם

תוצאות הטיפול	שנת 2021	באחוזים %	שנת 2020	באחוזים %
ביטול קבילה, הפסקת בירור	1673	66.02%	1405	63.98%
העדר עילה או סמכות, אחר	861	33.98%	791	36.02%
סה"כ	2534	100%	2196	100%

מימוש המלצות הנציבה בשנת 2021

1. בהתאם לסמכותה מכוח פרק יא לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955, נציבת קבילות החיילים רשאית להצביע על צורך בתיקון ליקוי שעלה במהלך בירור ועל הדרך לתקנו.
2. עוד קובע החוק כי הקצין שמינה הרמטכ"ל לעסוק בטיפול בממצאי הנציבה, יודיע לה בהקדם, ולא יאוחר מחודשיים מיום קבלת ההודעה, על הצעדים שנקט נוכח הליקויים שעליהם הצביעה הנציבה.
3. פקודת המטכ"ל 33.0336" נציב קבילות החיילים - נוהל פנייה וסמכויות" קובעת כי מפקדי צה"ל יתקנו את הליקויים שעליהם הצביעה הנציבה, בתוך 60 יום מיום קבלת ההודעה בנושא זה.
4. בשנה האחרונה עקבה הנציבה אחר מימוש המלצותיה, והעבירה לידי מפקדי צה"ל דוחות עיתיים בדבר התקדמות הטיפול בהן.
5. מסיכום נתוני שנת 2021 עולה כי בשנה האחרונה, נתנה הנציבה 722 המלצות לגורמים השונים בצה"ל, מתוכן מומשו 574 המלצות המהוות 80% מסך ההמלצות שניתנו השנה. אחוז דומה של המלצות מומש בשנת 2020. כמו כן, הושלם הטיפול ב-170 המלצות נוספות שמימושן התעכב משנים קודמות.
6. נכון ליום 1.1.2022, 159 המלצות טרם מומשו על ידי גורמי צה"ל השונים, בחלוקה הבאה:

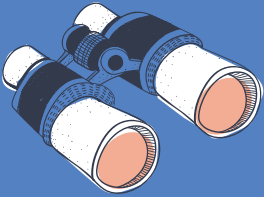

7. כמו כן, טרם הושלם הטיפול ב 21 המלצות שעניינן בעדכון פקודות והוראות מקצועיות שונות.

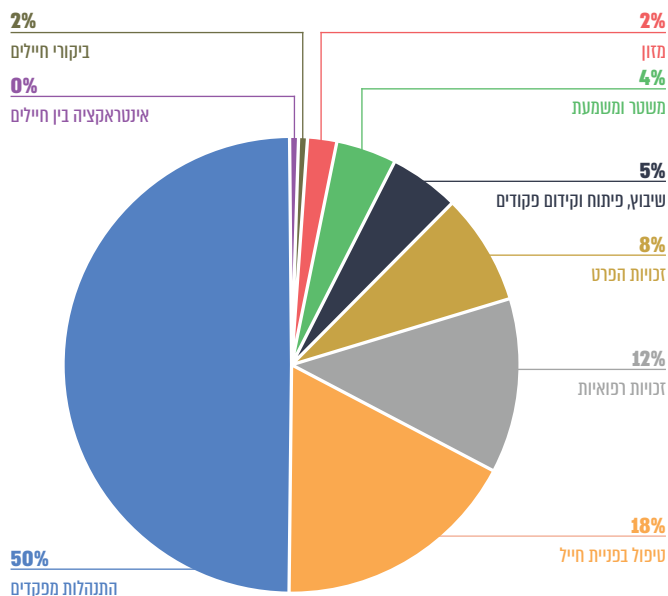
.05

נושאים עיקריים

- סוגיות בפיקוד ומנהיגות
- התמודדות עם נגיף הקורונה בצה"ל
- זכויות בתחום השכר ותנאי השירות בצה"ל
- מנהל שאינו תקין
- תנאי מחייה והתשתיות בצה"ל
- משרתי הקבע בצה"ל
- שירותי הרפואה בצה"ל
- מערך המילואים
- מיועדים לשירות ביטחון

סוגיות בפיקוד ובמנהיגות

נושאי קבילות בסוגיות של פיקוד ומנהיגות

רבים למפקדים. אתגרים אלה ופערים מסוימים בכלים ובידע פיקודי הובילו לאחת להתנהגות לא ראויה של מפקדים.

לצערי, נתקלתי השנה במקרים שבהם מפקדים סיכנו חיי חיילים, נהגו כלפיהם באלימות פיזית ומילולית, מנעו או עיכבו מתן מענה רפואי ופגעו בזכויותיהם ובתנאי השירות שלהם.

אני מייחסת לאירועים אלה חומרה יתרה. מפקדי צה"ל מקבלים למשמורת את טובי בנינו ובנותינו ומוטלת עליהם חובה לשמור על שלומם ולנהוג בהם בכבוד. הפרתה של חובה זו פוגעת באמון שניתן במפקדי צה"ל, אמון אשר בלעדיו, קשה יהיה לקיים את מודל 'צבא העם'.

כפי שניתן ללמוד מנתוני השנה החולפת, העיסוק בסוגיות הנוגעות לפיקוד ולמנהיגות היוו השנה, כמו גם בשנים עברו, נתח משמעותי מהקבילות המטופלות בנציבות.

מיומנות הפיקוד הינה מורכבת ואינה נבנית ביום – היא דורשת למידה והעמקה מתמדת – הן באשר להיקף ולתחומי האחריות המוטלים על כתפיו של המפקד והן להיכרות עם נפש פקודיו, עם צרכיהם, עם הקשיים ועם נקודות התורפה שלהם, ואל מול אלה – התאמת הגישה הפיקודית המתאימה לכל אחד מהם.

השינויים הרבים שחלו בחברה הישראלית בשנים האחרונות זימנו אתגרים חדשים

רס"ר המחנה,
 אשר חרג
 מסמכותו,
 התחזה לגורם
 רפואי ונקט
 בפעולות
 חודרניות, אשר
 היה בהן כדי לסכן
 חיי אדם. נוכח
 חומרת המעשים,
 התרשמתי כי
 רס"ר המחנה אינו
 מתאים עוד לשרת
 בתפקיד פיקודי
 בצדה"ל

התנהלות מסכנת חיי חיילים

במהלך השנה, בחנתי קבילות שבהן הלינו חיילים על כך שמפקדיהם **סיכנו את חייהם** – ברשלנות, במחדל או בקלות דעת.

רס"ר מחנה חיסון חיילים
 ללא הכשרה או סמכות

בקבילה שהוגשה בתחילת השנה, הלין חייל על **רס"ר המחנה, אשר הזריק ל-8 חיילים חיסון נגד שפעת ללא הכשרה או סמכות** (קבילה מס' 0-2-512058).

מבירור הקבילה עלה כי רס"ר המחנה הבחין בעומס בחדר ההמתנה לחיסוני השפעת והציע לחובש ששהה במקום סיוע בביצוע החיסונים, תוך שהציג את עצמו כבעל הסמכה כחובש. הרס"ר עמד על בקשתו גם כשהחובש התנגד להצעתו. לבסוף שכנע הרס"ר את החובש והחל בחיסון חיילים ששהו במקום.

קצין בריאות הצבא האוגדתי, אשר פיקד על מבצע החיסונים ביחידה, הבחין ברס"ר בעודו מחסן חיילים אך לא פעל לעצור אותו מלעשות כן. מאוחר יותר באותו היום התברר כי לרס"ר אין כל הכשרה כחובש.

בעקבות המקרה נשפטו רס"ר המחנה והחובש בדין משמעתי אצל ראש מטה האוגדה, וקצין בריאות הצבא האוגדתי ננזף בחומרה.

בסיכום ממצאי הבירור עמדתי על הכשלים הערכיים והפיקודיים של המעורבים באירוע חמור זה – החל ברס"ר המחנה, אשר חרג מסמכותו, התחזה לגורם רפואי ונקט בפעולות חודרניות, אשר היה בהן כדי לסכן חיי אדם, וכלה בקצין בריאות הצבא

התנהלות חמורה
זו, בעטייה לא
הועבר המידע
הרלוונטי בדבר
היותו של הכלוא
בעל אלרגיה
לאגוזים יכולה
הייתה להסתיים
באסון כבד של מי
שנמצא באחריות
ובמשמורת בסיס
הכליאה

האוגדתי והחובש, אשר לא עצרו את רס"ר
המחנה מלחסן חיילים.

נוכח חומרת המעשים, התרשמתי כי רס"ר
המחנה אינו מתאים עוד לשרת בתפקיד
פיקודי. על-כן המלצתי למפקד האוגדה
לשקול את המשך שירותו הצבאי בתפקיד
פיקודי. כמו כן, מצאתי לנכון להעיר לרס"ר
המחנה בחומרה ולהמליץ כי ממצאי בירורי
יתויקו בתיקו האישי ובקובץ הרישום
האישי בעניינו.

כמו כן, מצאתי פגם בהתנהלותם של קצין
בריאות הצבא האוגדתי ושל החובש. עם
זאת, נחה דעתי מהצעדים הפיקודיים
שבהם נקט ראש מטה האוגדה בעקבות
המקרה ומשכך, לא מצאתי מקום
להתערבות נוספת מטעמי.

בהמשך, במסגרת מעקב אחר מימוש
המלצותיי, נוכחתי כי עניינו של רס"ר
המחנה נדון בוועדה להתרת התחייבות,
וכי ראש אגף כוח האדם החליט על סיום
שירותו של הרס"ר בצה"ל.

**חייל אלרגי קיבל מזון שאינו
מותאם למצבו הרפואי**

בקבילה נוספת שהובאה לפתחי השנה, נדון
עניינו של חייל בעל אלרגיה (רגשת) לאגוזים,
אשר במהלך שהותו בבסיס הכליאה "נווה
צדק", קיבל מזון שאינו תואם את מצבו
הרפואי (קבילה מס' 0-9-513761).

מבירור הקבילה עלה כי עם קליטתו בבסיס
הכליאה, ציין החייל כי הוא אלרגי לאגוזים
וכי ברשותו כדורים לשימוש בעת תגובה
אלרגית. החובשת התורנית התייעצה בעניינו
עם הרופא התורן, והוא צייד את החייל
במזרק 'אפיפן'.

הנדרש וכי בעקבות כך, סבל מסחרחורות ומבחילות (קבילה מס' 0-1-511139).

מבירור הקבילה עלה כי החייל עשה שימוש בחומרים המאופיינים כחומרים דליקים ביותר, אשר עשויים להוביל, בהיעדר אמצעי מיגון מתאימים, לגירויים בעור, בעיניים, בדרכי הנשימה, לדיכוי מערכת העצבים, לטשטוש, לסחרחורות, לבחילות ולכאבי ראש. עוד עלה מהבירור כי פקודות הצבא מחייבות מינויו של אחראי חומ"ס בעל הכשרה בנושא וככל שלא מונה אחראי כאמור, חל איסור לעשות שימוש בחומרים מסוכנים ביחידה.

מפקדו של החייל, קצין בדרגת רב-סרן, התייחס לקבילה וציין כי הנחה את החייל לעשות שימוש בחומרים מסוכנים כאמור, בשל פער בהבנת הוראות הצבא בנושא מצידו.

במהלך בירור הקבילה עלה כי כבר במסגרת ביקורת בטיחות שנערכה בשנת 2018 ביחידה, עלו פערים מקצועיים בתחום הבטיחות בחומ"ס, אולם היחידה לא הגישה דוח תיקון ליקויים כנדרש ולא מונה ולא הוסמך 'אחראי רעלים'.

בעקבות הקבילה, הנחה מפקד היחידה על חידוד הנהלים בנושא השימוש בחומ"ס, אסר על אחסון חומ"ס והנחה כי שימוש בחומרים אלה ייעשה על-ידי קבלן חיצוני מוסמך בלבד.

בסיכום ממצאי מצאתי פגם חמור בכך שהחייל נדרש לעשות שימוש בחומרים מסוכנים ללא מיגון תואם, ובניגוד להוראות המחייבות בנושא. בהקשר זה הדגשתי כי שימוש בחומרים מסוכנים, שלא בהתאם לכללים הקבועים בנושא מהווים סיכון בריאותי חמור לחיילים.

למרות האמור, בארוחת הערב, שאותה אכל בבסיס הכליאה, הוגש לחייל מזון שלא תואם את מצבו הרפואי. החייל פיתח תגובה אלרגית, פונה למרפאה שם הוזרק לו מזרק אפיפן, בהמשך פונה החייל לבית החולים באמבולנס לקבלת מענה רפואי.

מפקד בסיס הכליאה התייחס למקרה וציין כי עד להגשת הקבילה, לא היה בבסיס הכליאה (אשר נפתח חודשים ספורים קודם לכן) נוהל סדור בדבר קליטת כלוא בעל אלרגיה ולא מונה גורם בכיר האמון על קליטת כלוא אלרגני ו'סגירת מעגל' בעניינו מול כלל הגורמים הרלוונטיים בבסיס הכליאה. בעקבות המקרה, נכתב נוהל מפורט בנושא ונקבעו מנגנוני שליטה בתחום המזון.

עם סיום הבירור מצאתי כי התנהלות חמורה זו, בעטיה לא הועבר המידע הרלוונטי בדבר היותו של הכלוא בעל אלרגיה לאגוזים וכן העדרו של נוהל המסדיר התנהלות במקרים אלה, יכולה הייתה להסתיים באסון כבד של מי שנמצא באחריות ובמשמורת בסיס הכליאה.

נוכח חומרת האירוע, ועל אף שנלמדו הלקחים ונכתב נוהל סדור בנושא, מצאתי לנכון להעיר למפקד בסיס הכליאה על כך שעד להגשת הקבילה, לא נכתבו נהלים סדורים לקליטת חייל אלרגני בבסיס הכליאה.

הנחיית חייל לעשות שימוש בחומרים מסוכנים ללא צידו מגן תואם

חייל בשירות חובה הליון על כך שנדרש לבצע עבודה הכוללת מגע עם חומרים מסוכנים (להלן: חומ"ס) ללא המיגון

מזון פג תוקף במטבח גדודי

חייל בשירות חובה הליון על כך שנגד המטבח הגדודי עשה שימוש בבשר פג תוקף (קבילה מס' 0-1-159:514).

במהלך בירור הקבילה ציין נגד המטבח כי במועד מסוים הבחין כי מוצרי הבשר שקיבל היו פגי תוקף. לדבריו, שוחח בנושא עם גורמי מקצוע בבסיס ההספקה אשר אישרו את השימוש במוצרים אלה נוכח תקלה בפס הטבעת התאריכים. לעומת זאת, בשיחה שהתקיימה עם ראש מחלקת ההשברה במרכז ההספקה עלה כי לא התקבלה פנייה מטעמו של נגד המטבח במועד האמור, וכי בעקבות פנייה מיחידה אחרת בדבר קבלת מוצרי בשר פגי תוקף – הונחו הפונים שלא לעשות שימוש במוצרים אלה.

עם סיום הבירור, מצאתי לנכון להעיר בחומרה לנגד המטבח מתוקף תפקידו ואחריותו להקפיד לדווח על מזון פגום לגורמים המוסמכים לשם קבלת הנחיות מתאימות ולטובת שמירה על ביטחון ועל בריאות הסועדים והדגשתי כי אני רואה בחומרה רבה כל התנהלות של משרת בצבא, אשר יש בה כדי לפגוע בבריאות המשרתים.

לסיכום, כפי שציינתי בממצאי בדיקתי במקרים אלה, חיילי צה"ל ניתנו כפיקדון בידי מפקדיהם. על המפקדים לוודא כי שלומם ובריאותם של פקודיהם נשמרים ולעשות כל שאל ידם על מנת להבטיח כי לא יאונה להם כל רע.

נוכח חריגותו של המקרה, הערתי למפקדו של החייל, על מנת שיפיק לקחים מהמקרה ולשם מניעת הישנותם של מקרים דומים בעתיד, והמלצתי כי ימונה ביחידה אחראי חומ"ס. כמו כן, המלצתי למפקד היחידה כי ייתקן את כלל הליקויים שעלו בביקורת הבטיחות שהתקיימה ביחידה.

במסגרת מעקב אחר מימוש המלצותיי עלה כי מונה אחראי חומ"ס ביחידה, גובשה תפיסת ניהול בטיחות בשגרה, בעלי תפקידים עברו הכשרות בנושא וכי היחידה הגישה דוח תיקון בדבר הליקויים שנמצאו בביקורת הבטיחות בשנת 2018.

שימוש בחומרים
מסוכנים, שלא
בהתאם לכללים
הקבועים בנושא
מהווים סיכון
בריאותי חמור
לחיילים

אלימות והתבטאויות בלתי ראויות

לא אחת, עלו בקבילות שבהן עסקתי טענות חיילים לפיהן מפקדים התנהגו כלפיהם באלימות פיזית, כפי שאפרט להלן.

**קצינה בדרגת סגן
דחפה וניערה חיילת**

באחת הקבילות (511608-2-0) תיארה חיילת בשירות חובה כיצד מפקדתה, קצינה בדרגת סגן, אחזה בכתפה בחוזקה, דחפה אותה וניערה את גופה וזאת על מנת למנוע ממנה מלבצע משימת שמירה – אותה רצתה לבצע על אף שהייתה פטורה ממנה נוכח מגבלה רפואית. בעקבות הקבילה הפיץ מפקד החטיבה ממצאי תחקיר שערך בנושא בקרב בעלי התפקידים ביחידה ושפט את הקצינה על התנהלותה.

בסיכום ממצאי, עמדתי על החומרה הרבה שבהפעלת אלימות כלפי חיילים והדגשתי כי על המפקד לנהוג באופן מכבד, מאופק ושקול כלפי פקודיו ולהימנע מהתנהלות אלימה ומאיבוד עשתונות חרף מורת רוח מהתנהלות פקודיו. נוכח חומרת המקרה, הערתי לקצינה בחומרה על התנהלותה. העתק מהערתי זו, תויק בתיקה האישי.

חיילי צה"ל
ניתנו כפיקדון
בידי מפקדיהם.
על המפקדים
לוודא כי שלומם
ובריאותם של
פקודיהם נשמרים
ולעשות כל שאל
ידם על מנת
להבטיח כי לא
יאונה להם כל רע

חייל גודף ונדחק לקיר בחוזקה על-ידי מפקד הפלוגה

במקרה אחר (קבילה 5-0-513885), הליון חייל בשירות חובה, על כך שבעקבות התנהלות שחרגה מתחומי סמכותו, מפקד הפלוגה (מ"פ) שבה הוא משרת השתיק אותו בגסות, דחק אותו בחוזקה לקיר, חנק אותו, הפעיל כלפיו כוח פיזי וחדל ממעשיו רק לאחר שגורמים ששהו במקום הפרידו בניהם.

מבירור הקבילה למדתי כי זהו אינו מקרה האלימות הראשון שבו מעורב המ"פ וכי בעקבות הקבילה הוא נשפט בדין משמעתי וסוכם כי עם תום תפקידו, לא יקודם עוד. בסיכום ממצאי, הדגשתי כי בהתנהלותו של המ"פ יש משום חציית קו אדום, המעבירה מסר חינוכי שלילי לפקודיו. כמו כן, חרף הצעדים הפיקודיים שננקטו כלפי המ"פ, ומאחר שאין מדובר במקרה אלימות ראשון שבו הוא מעורב, המלצתי כי מפקד האוגדה שבו משרת המ"פ יזמן אותו אליו ויעמוד איתו על התנהלותו במקרה זה וישקול את המשך שירותו בתפקיד פיקודי, זאת לצד הערה חמורה מטעמי כלפיו, אשר תועדה ברישומת האישיית על שמו ותונח בפני מקבלי החלטות בעת דיון בעניינו בעתיד. במסגרת מעקב אחר מימוש המלצותיי עלה כי הקצין הועבר מתפקידו ולאחרונה שוחרר משירות סדיר.

”

קצינה בדרגת סגן,
אחזה בכתפה של
חיילת בחוזקה,
דחפה אותה
וניערה את גופה
ודאת על מנת
למנוע ממנה
מלבצע משימת
שמירה – אותה
רצתה לבצע על
אף שהייתה
פטורה ממנה נוכח
מגבלה רפואית

”

על המפקד
לנהוג באופן
מכבד, מאופק
ושקול כלפי
פקודיו ולהימנע
מהתנהלות אלימה
ומאיבוד עשתונות
חרף מורת רוח
מהתנהלות פקודיו

נגד לוגיסטיקה קרע את חולצתו של חייל לעיני אחרים

בקבילה חמורה נוספת שבה עסקתי (קבילה 0-3-513330) הליון חייל בשירות חובה על כך שנגד הלוגיסטיקה ביחידתו קרע מעליו את חולצתו בנוכחות אחרים, וזאת מכיוון שנע בהופעה מרושלת.

בעקבות הקבילה, נשפט הנגד אצל מפקד הגדוד והתנצל בפני החייל על המקרה. בסיכום ממצאי עמדתי על החומרה שבהתנהלות הנגד, ממנו מצופה להוות דוגמה ומופת לחייליו ולנהוג באיפוק ובכבוד, גם במקרים שבהם חיילים נוהגים בניגוד לפקודות, לפיכך, מצאתי מקום להעיר לו על התנהלותו. העתק מהערתו תויק בתיקו האישי.

”

מפקד הפלוגה
דחק את החייל
בחוזקה לקיה,
חנק אותו, הפעיל
כלפיו כוח פיזי
וחדל ממעשיו רק
לאחר שאורמים
ששהו במקום
הפרידו בניהם

”

חרף הצעדים
הפיקודיים
שננקטו כלפי
המ"פ המלצתי כי
מפקד האוגדה
שבו משרת המ"פ
יזמן אותו אליו
ויעמוד איתו על
התנהלותו וישקול
את המשך שירותו
בתפקיד פיקודי

מפקד בדרגת
סגן-אלוף שהגיע
ללשכה שבה
משרתת החיילת,
וכשראה שרגליה
מונחות על
השולחן, אמר לה
"אם היית חיילת
שלי הייתי שובר
לך את הרגליים"

התבטאויות והתנהגויות לא ראויות מצד מפקדים

במקרים אחרים נחשפתי דרך קבילות
לדרכי התבטאות חמורות ובלתי ראויות של
מפקדים כלפי פקודיהם.

סא"ל קילל והעליב חיילת
המשרתת ביחידתו

באחד המקרים שהגיע לשולחני השנה
(קבילה 0-4-511836) הלינה חיילת בשירות
חובה, על מפקד בדרגת סגן-אלוף שהגיע
ללשכה שבה היא משרתת, וכשראה
שרגליה מונחות על השולחן, אמר לה
"אם היית חיילת שלי הייתי שובר לך את
הרגליים". החיילת ענתה לו כי היא לא חיילת
שלו, בהמשך גידף אותה ואת אימה בצורה
חריפה. במהלך הביורור אישר הקצין את
טענות החיילת והתנצל על התבטאויותיו
כלפיה. מפקדו אף נזף בו על הדברים.

עם סיום בירור הקבילה, מצאתי לנכון
להעיר לקצין על התבטאותו הבוטה
והגסה אשר אינה הולמת את דרגתו ואת
מעמדו ומנוגדת לרוח ולערכי צה"ל. העתק
מהערת, תויק בתיקו האישי.

עוד מצאתי לנכון להסב את תשומת ליבו של מפקד היחידה להעדר הקפדה על מתן שעות טרום שינה (ט"ש) ועל הכללים למניעת חופשה ביחידה, ולהמליץ לו לחדד את ההוראות ואת הנהלים בנושאים אלה בהקדם האפשרי. כמו כן, מצאתי לנכון להסב את תשומת ליבו של מפקד הפלוגה לכך שהיה מקום לקיים בקרה הדוקה אחר התנהלותו של מפקד הצוות, לצורך הפקת הלקחים ממקרה זה.

חיילים אולצו לעשות את צורכיהם בנס

בקבילה אנונימית שהגיש חייל בשירות חובה נטען כי מפקדיו השפילו אותו ואת חבריו והורו להם לעשות צורכיהם בכוח על מנת להוכיח כי הם סובלים מקלקול קיבה (קבילה מס' 0-2-515487).

מבירור הקבילה עלה כי עם היוודע המקרה, ועוד טרם נתקבלה הקבילה, נערך ביחידה תחקיר בנושא שממנו עלה כי מספר חיילים הלינו על כאבי בטן, הקאות ושלשולים, וכי בהמשך, עלה מספר החיילים אשר הלינו על תסמינים דומים, ונוצר חשש כי חלק מהם "מנצלים" את המצב כדי לקבל הקלות באימונים. בעקבות כך, אסף מפקד הפלוגה את החיילים, חילק להם כוסות חד-פעמיות והנחה אותם לעשות את צורכיהם בכוס ולהניח את הכוס במרכז הפלוגה, כששמותיהם רשומים על הכוס.

מפקד הפלוגה התנצל על מעשיו וציין כי לא פעל מתוך רצון לפגוע בחיילים אלא במטרה לעמוד במשימות האימון שבאחריותו. בעקבות המקרה, נשפט מפקד הפלוגה בדיון משמעתי אצל מפקד החטיבה וננזף.

שפה בוטה, הפליה, ענישה קולקטיבית ומניעת חופשה ביחידה מובחרת

בקבילה שהגיש לוחם בשירות חובה המשרת ביחידה מובחרת, הוא הלין על כך שמפקד הצוות שלו משתמש בשפה אלימה, לא מקפיד על מתן שעות שינה, לא מכבד פטורים והקלות רפואיות ופטור מגילוח וכי התנהלותו זו יצרה מצב מוראלי מורכב בצוות (קבילה מס' 0-0-515260).

במסגרת בירור הקבילה, זומנו הלוחם ומפקד הצוות למתן עדות בנציבות והתקיים תחקיר מקיף בראשות מפקד העוצבה. ממצאי הבירור העלו כי המצב המוראלי בצוות אינו מיטבי וכי קיים חוסר אמון בין החיילים למפקד הצוות. כמו כן עלה כי מפקד הצוות טרטר חיילים, הטיל עליהם ענישה קולקטיבית, מנע מהם חופשה שלא כדין, הנחה על ביצוע תרגול חוזר בניגוד לפקודות ונהג בחיילים באופן משפיל ומפלה.

בעקבות ממצאי תחקירו, החליט מפקד העוצבה לנזוף במפקד הצוות ולתייק את הנזיפה בתיקו האישי. כמו כן הנחה על קיום חניכה ותוכנית פיתוח לדרג הפיקודי הזוטר במטרה לתת כלים והכוונה להמשך, ועל הפצת הלקחים בקרב כלל משרתי היחידה על מנת למנוע את הישנותם של מקרים דומים בעתיד.

עם סיום הבירור מצאתי לנכון לקבל את ממצאי הבירור שערך מפקד העוצבה ואת הצעדים שנקט בעקבותיהם. לצד זאת, מצאתי לנכון להמליץ למפקד העוצבה לעמוד מקרוב על הליכי החניכה המתקיימים לסגלי הפיקוד ולבחון בהתאם לממצאי התחקיר את המשך שירותו של מפקד הצוות בתפקיד פיקודי.

**נוקשות יתרה, חוסר
מקצועיות והתעלמות
מפניותיו של חייל לאחר
שנפצע במהלך אימון**

בקבילתו הלין לוחם על התנהלות
מפקדיו וגורמי הרפואה ביחידתו, לאחר
שנפצע במהלך אימון יחידתי (קבילה מס'
516203-7-0).

הקובל הלין על כך שחרף פנייתו למפקדיו
נאלץ להמתין זמן רב לבדיקת חובשו, וכן
שנאלץ להטיל את מימיו במכנסיו לאחר
שבקשותיו החוזרות ללכת להתפנות נענו
בשלילה. עוד הלין על כך שקיבל הנחיות
סותרות באשר לצורך בהתייצבותו ביחידה
בזמן ששהה בימי מחלה בביתו, על כך
שנדרש להמשיך ולהשתתף במסעות
ובפעילויות חרף פציעתו באופן שהסב לו
נזק וכן על שזכה ליחס מזלזל מצד גורמי
הרפואה שטיפלו בו.

בעקבות הקבילה, התקיים תחקיר
בראשות מפקד החטיבה אשר מצא כשלים
בהתנהלות גורמי הפיקוד, החל בקיום מסע
באופן לא מקצועי, המשך באי-שחרורו
של החייל להתפנות עד למצב שבו הטיל
את מימיו במכנסיו, מתן הוראה כי ישוב
ליחידה חרף שהותו בימי מחלה, ועוד. בתוך
כך ציין כי מהקבילה עלתה תופעה של
נוקשות יתרה, הנובעת מחוסר ניסיון פיקודי
וממפקדים המניעים חיילים לפעולה מתוך
כפייה ולא מתוך הנעה מרצון. עוד מצא
כי האירועים החריגים שהתקיימו בעניינו
של החייל וההחלטות השגויות שהתקבלו
בעניינו, לא דווחו לגורמי הפיקוד הבכירים.

בשל האמור, נזף מפקד החטיבה במפקד
הפלוגה ומפקד הצוות סיים את תפקידו
ולא המשיך בתפקיד פיקודי בחטיבה.

מפקד הפלוגה
אסף את החיילים,
חילק להם כוסות
חד-פעמיות
והנחה אותם
לעשות את
צורכיהם בכוס
ולהניח את הכוס
במרכז הפלוגה,
כששמותיהם
רשומים על הכוס

סמל המחלקה השפיל חייל וכינה אותו "נאצי"

בקבילה נוספת (מס' 0-6-513234) נחשפתי להתבטאויות חריפות מצד סמל מחלקה כלפי אחד מהחיילים, בין היתר אמר לו "תירה לעצמך ברגל", "תירה לעצמך בראש" וציין פניו כי הוא "נראה כמו נאצי".

סמל המחלקה אישר כי התבטא כנטען וציין כי האמירות שיוחסו לו נאמרו בתחילת דרכו כמפקד, וכי למד מהן והוא אינו נוהג להתבטא כך עוד. בעקבות הקבילה, הסמל נשפט בדיון משמעתי, ומבירור עם חיילים המשרתים תחת פיקודו עלה כי הוא אכן שיפר את דרכו.

בעקבות הטיפול המשמעתי במקרה, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת מטעמי, מלבד המלצתי כי תיערך בקרה אחר תפקודו של סמל המחלקה.

אי הקפדה על זכויות רפואיות של חיילים

אין צורך להכביר במילים בדבר זכות של כל אדם לקבל מענה רפואי ובדבר חובתם של מפקדים לוודא כי פקודיהם, אשר אינם יכולים לגשת באופן חופשי אל גורמי רפואה, יקבלו מענה רפואי שלם ומלא בזמן ובהתאם לפקודות ולהוראות הנוגעות לעניין. לצערי, גם השנה, טופלו בנציבות קבילות רבות בהן הלינו חיילים על שנפגעה זכותם לקבלת מענה רפואי שלם, כפי שאפרט להלן.

כמו כן, העביר מפקד החטיבה את לקחי המקרה לכלל המפקדים בחטיבה לצורך הפקת לקחים ומניעת הישנותם של מקרים דומים בעתיד.

עם סיום הבירור מצאתי לנכון להוסיף את הערתי למפקדיו של החייל, וזאת נוכח חומרת המקרה וחריגותו, ועל אף שהתרשמתי מהפעולות שנקט מפקד החטיבה.

סמג"ד השפיל חייל מהקהילה הלהט"בית

חייל בשירות חובה תיאר את תחושת ההשפלה שאותה חווה לאחר שסגן מפקד הגדוד (להלן: סמג"ד) שבו הוא משרת התייחס לאפשרות להיפגש עם בני או בנות זוג במהלך חופשות סוף השבוע (בהקשר להנחיות ההתנהלות בנוכחות מגפת הקורונה). הסמג"ד הדגיש כי הוא "מקווה מאוד שמדובר בבנות זוג ולא בבני זוג" (קבילה 0-0-512620).

בעקבות הקבילה, זומן הסמג"ד למפקד החטיבה (להלן: מח"ט), אשר עמד איתו על הדוגמה האישית המצופה מקצין במעמדו, הסביר לו את השלכות התנהגותו על תחושות המשרתים בגדוד ונזף בו. בהמשך, זימן אליו הסמג"ד את החייל והתנצל על התבטאותו.

נוכח הטיפול המקיף במקרה מטעם המח"ט, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת במקרה מטעמי.

הנוגעות לנושא (פ.מ. 61.0104, והוראת קרפ"ר 300.005) הקובעות בין היתר כי חייל הנמצא ביחידתו ונדרש לטיפול רפואי דחוף יפונה באחריות מפקד היחידה לקבלת טיפול רפואי.

כך, מפקדיו של החייל והחובש ששהה במקום, לא חדלו אותו מירי ולא פינו אותו להיבדק בידי גורם רפואי באופן מיידי על אף תלונותיו החוזרות ונשנות.

בעקבות זאת, מ"מ הנציב דאז מצא לנכון להעיר למפקד הפלוגה, כמי שנושא באחריות פיקודית לדברים. העתק מהערה זו תויק בתיקו האישי של מפקד הפלוגה.

עינוב של שישה חודשים בהפניית חייל לטיפול קב"ן

בקבילה אחרת (מס' 514111-9-0) הלין חייל בשירות חובה על כך שחרף פניותיו למפקדתו, חל עינוב של למעלה משישה חודשים בהפנייתו לבדיקת קצין בריאות הנפש (קב"ן). פקודת הצבא וההוראות המסדירות את הטיפול בנושא זה קובעות כי מפקדו של חייל (או מי שהוסמך מטעמו) יפנה את החייל לבדיקת קב"ן לבקשתו ויציד אותו בחוות דעת מטעמו.

במהלך בירור הקבילה, אישרה מפקדתו של החייל, קצינה בדרגת סרן, כי החייל אכן פנה אליה כמה פעמים בנושא, אך היא סברה כי בקשתו בעניין אינה רלוונטית עוד. בעקבות הקבילה, תואמה לחייל פגישה עם קב"ן והתקיים תחקיר בנושא בראשות מפקד בדרגת תא"ל שבמסגרתו עמד על חשיבות הטיפול בפרט, בדגש על מתן מלוא המעטפת האישית הנדרשת בנושאי רפואה ותנאי השירות. בסיום התחקיר, מצא המפקד לנכון לנזוף בקצינה על התנהלותה.

העדר מענה רפואי גרם לירידה בשמיעתו של לוחם

חייל בשירות חובה הלין על התנהלות מפקדיו במהלך יום אימון מטווחים שבו לקח חלק (קבילה מס' 0-6-510464). מבירור הקבילה עלה כי במהלך אחד ממקצי המטווחים, החייל פנה לסמל המחלקה ומסר לו כי אטם האוזניים לא אוטם את אוזנו כראוי. הסמל סידר לחייל את האטם בחזרה באוזן והחייל המשיך לטווח. עם סיום המקצה ובהמשך היום, פנה החייל פעמים אחדות לסמל ולמפקד הפלוגה (מ"פ) והתלונן על צפצופים באוזן, השניים השיבו לו כי מדובר בתופעה ידועה וכי קיימים מקרים שבהם מבצעים אימונים מסוג זה ללא אטמים כלל.

אף החובש, אשר הכיר את תלונותיו של החייל לא חדל אותו מהאימון והחייל השתתף במקצי מטווחים נוספים באותו היום, חרף תלונותיו החוזרות בנושא.

עוד באותו היום, ניסה החובש ליצור קשר עם רופא היחידה על מנת לקבל הנחיות אך לא הצליח לעשות כן, בשל בעיות קליטה.

למחרת, נבדק החייל בידי רופא היחידה אשר המליץ כי יעבור בדיקת שמיעה, אותה ביצע יום לאחר מכן. בבדיקה הודגמה ירידה בשמיעה שבעקבותיה לא המשיך החייל בהכשרת לוחמה, הותאם לו מדרג רפואי (פרופיל) הותאם את מצבו והוא נדרש לסדרת טיפולים, אשר שיפרו את שמיעתו באופן חלקי בלבד.

בחנית השתלשלות האירועים לימדה כי גורמי הפיקוד והרפואה ביחידתו של החייל לא פעלו בהתאם לפקודות ולהוראות

”

מפקדיו של החייל
לא חדלו אותו
מירי ולא פינו אותו
להיבדק בידי גורם
רפואי באופן מייד
על אף תלונותיו

”

חייל בשירות חובה
הלין על כך על
כך שחרף פניותיו
למפקדתו, חל
עיכוב של למעלה
משישה חודשים
בהפנייתו לבדיקת
קצין בריאות הנפש

”

החייל נותר בחדר
מבודדים בעודו
מתקשה לעמוד
על רגלו ולהתנייד
ורק לאחר יומיים
החייל יפונה לבית
החולים, שם נותח
בעקבות שבר
בברכו

עם סיכום מסקנותיי, מצאתי לנכון
להוסיף ולהעיר לקצינה על הדברים, נוכח
החשיבות הרבה שאני מייחסת לנושא זה.

עיכוב באבחון שבר ברגלו של לוחם

בקבילה נוספת (מס' 511573-7-0) עלה כי
חל עיכוב של שלושה ימים באבחון שבר
ברגלו של לוחם אשר נחבל במהלך אימון
יחידתי. מבירור הקבילה עלה כי החייל
אמנם נבדק בידי חובש מייד כשנפצע, אך
הוא לא זיהה כי מדובר בשבר ולא עדכן
את רופא היחידה בדבר.

בהמשך היום, החייל נדרש להיכנס לבידוד,
מפקדיו לא פעלו על מנת לוודא כי הוא
מקבל מענה רפואי והחובש לא ערך בקרה
אקטיבית בדבר מצבו. כתוצאה מכך, החייל
נותר בחדר מבודדים בעודו מתקשה לעמוד
על רגלו ולהתנייד ורק לאחר יומיים, לאחר
שדווח לחובש על החמרה במצבו הרפואי,
הוא התייעץ עם רופא היחידה אשר
הנחה כי החייל יפונה יום לאחר מכן לבית
החולים, שם נותח בעקבות שבר בברכו.

בעקבות המקרה, נשפט החובש בדיון
משמעתי והודח מתפקידו. בסיכום ממצאי
עמדתי על כך שמפקדיו של הקובל לא
פעלו לקידום הטיפול הרפואי בעניינו ואף
לא עמדו איתו בקשר כשנעדר מהיחידה
נוכח מצבו הרפואי.

חוסר רגישות ונוקשות יתרה מצד מפקדים

בשנה החולפת נתקלתי במקרים שבהם
נהגו מפקדים בחוסר רגישות ובנוקשות
יתרה בפקודיהם. לרוב, ברקע אירועים
אלה מערכת יחסים עכורה בין מפקדים

של החייל, אולם הוא לא העביר את המידע לגורמים נוספים ביחידה ולא הגיע לבקר את החייל במהלך ימי 'השבעה'.

בהתייחסותו לטענות, ציין המפקד כי סבר בטעות שנכח שהייתו של החייל בבסיס הכליאה ההתנהלות בעניינו הינה שונה. המפקד הבין את טעותו והתנצל בפני החייל על הדברים.

בעקבות הקבילה, נשפט המפקד בדיון משמעתי ולקחי המקרה הוצגו לכלל המפקדים ביחידה על מנת למנוע הישנותם של מקרים חמורים אלה בעתיד.

פגיעה בפרטיות

תופעה מטרידה העולה מקבילות בהן עסקתי השנה, עוסקת במפקדים אשר פגעו בפרטיותם של חיילים – לעיתים תוך חדירה למרחבם האישי, לעיתים על דרך של חיפוש בחפציהם ולעיתים גם מסירה ופרסום מידע בעניינם בפני גורמים שאינם נדרשים לו.

מפקד חשף בפני חיילים מידע בדבר עברו הפלילי של חייל אחר

באחת הקבילות שטופלו השנה (מס' 512584-6-0). נמצא כי מפקד גדוד ערך חיפוש בתיקו של חייל על רקע חשדו להימצאותם של סמים ואלכוהול ואף תיאר את עברו הפלילי של החייל בפני חבריו באופן שבייש והכפיש אותו. חומרתו של מקרה זה מדברת בעד עצמה – בידי מפקד הגדוד כוח ומידע רב על כלל החיילים המשרתים תחת פיקודו. כוח זה, לא ניתן בידי מפקד הגדוד על מנת שיבייש מי מחייליו או על מנת שיפר את זכותו של חייל

לפקודיהם אשר במקרים מסוימים הפכה מפקדים לקהי חושים, והובילה אותם לקבל החלטות שגויות ולנהוג בפקודיהם ללא חמלה או הבנה למצוקתם.

מפקד נהג באופן נוקשה בנגדת צעירה חרף מצבו הקשה של אביה

נגדת בשירות קבע הלינה על כך שמפקדיה נהגו בה בחוסר כבוד, ולא היו קשובים למצבה המשפחתי אשר השפיע על תפקודה המקצועי. בתוך כך טענה הנגדת כי מפקדיה דרשו ממנה ליטול חלק בתורנות הגנת ישובים (להלן: הגנ"ש) על אף ששיתפה את מפקדה כי אביה על ערש דוו. בפועל, הנגדת שוחררה לביתה מההגנ"ש רק ביום פטירתו של אביה (קבילה מס' 515116-4-0).

עם סיום הבירור מצאתי כי מפקדיה של הנגדת נהגו בחוסר רגישות ובנוקשות יתרה בכך שלא שחררו אותה ממשמת ההגנ"ש ולא ביקרו אותה בתקופת השבעה על מות אביה המנוח.

נכח האמור, מצאתי לנכון להעיר בחומרה למפקדה של הנגדת על התנהלותו בעניינה.

מפקדים לא נתנו מענה הולם לחייל שהתייתם מאביו

חייל בשירות חובה הלין על כך שגורמי הפיקוד ביחידתו לא נתנו לו מענה הולם ולא התעניינו בשלומו לאחר פטירת אביו (קבילה מס' 515805-5-0).

מבירור הקבילה עלה כי במהלך שהותו של החייל במחבוש, נפטור אביו. מדור הנפגעים הרלוונטי עדכן בעניין את מפקדו הישיר

למידה של פרטיות, אשר ממילא מוגבלת במהלך השירות הצבאי. בעקבות חומרת המקרה הנחיתי כי מפקד האוגדה יזמן אליו את מפקד הגדוד, יעמוד איתו על המצופה ממנו ויעיר לו בחומרה על התנהלותו.

כניסה לחדרי מגורים ללא התראה

במקרים נוספים שהובאו לפתחי במהלך השנה, עלה כי מפקדים נוהגים להיכנס בשעות הלילה לחדרי מגורים מבלי להתריע על כך בפני דרי החדר (קבילות מס' 0-1-512209, 0-3-511547 ו-0-7-511463) לעיתים, שעה שהחיילים ישנים או אינם לבושים.

קצינה בדרגת רס"ן אספה מידע על חיילות

במקרה אחר, פנתה מפקדת בדרגת רס"ן לגורמים אזרחיים על מנת לברר האם חיילות המשרתות תחת פיקודה נכגשו עימם ביום שבו לא נכחו ביחידה לאחר שדיווחו כי קיבלו ימי מחלה (גימ"לים) (קבילה מס' 0-4-515036). בפנייתה, ציינה הקצינה כי היא נדרשת למידע לצורך חקר מגעים לקטיעת שרשרת ההדבקה בניגף הקורונה.

בהקשר זה, מצאתי לנכון להעיר לקצינה תוך שהדגשתי כי התנהלות שמטרתה לאכוף את המשמעת ולמנוע התנהלות לא אמינה, אינה יכולה לדור בכפיפה אחת עם אמירות בלתי מהימנות. על-כן, מצאתי לנכון להעיר לקצינה בחומרה על התנהלותה, אשר אינה תואמת את המצופה ממפקדת בדרגתה.

מפקד גדוד
ערך חיפוש
בתיקו של חייל
על רקע חשדו
להימצאותם של
סמים ואלכוהול
ואף תיאר את
עברו הפלילי של
החייל בפני חבריו
באופן שבייש
והכפיש אותו.
בידי מפקד הגדוד
כוח ומידע רב
על כלל החיילים
המשרתים תחת
פיקודו. כוח זה,
לא ניתן בידי
מפקד הגדוד על
מנת שיבייש
מי מחייליו או
על מנת שיפר
את זכותו של
חייל למידה של
פרטיות, אשר
ממילא מוגבלת
במהלך השירות
הצבאי.

חשיפת מידע אישי על קצינה בפני פקודותיה

במקרה נוסף, הלינה קצינה בדרגת סרן על כך שחיילת המשרתת במדורה נדרשה ע"י מפקדתה של הקצינה (קצינה בדרגת רס"ן, להלן: "הנקבלת") להקליד סיכום ראיון בעניינה (קבילה מס' 0-0-509950).

הקצינה טענה כי כתוצאה מהמעשה, נחשף בפני חיילות המשרתות במדורה מידע אישי ורגיש, בין היתר בנוגע להתרשמות הנקבלת מהתנהלותה מול פקודיה.

במקרה זה מצאתי כי מוטב היה לו הנקבלת הייתה נעזרת בגורם אחר לצורך הקלדת סיכום הריאיון, והסבתי את תשומת ליבה של הנקבלת לדברים, לצורך מניעת הישנותם.

כניסת מפקד למקלחות חיילים

ביטוי נוסף לפגיעה בפרטיות מצאתי בקבילתו של חייל בשירות חובה, אשר הליון על מפקדו שנכנס למקלחות החיילים בזמן שהוא וחבריו התקלחו, על מנת לגעור בהם על התנהלותם. החייל ציין כי אירוע זה חזר על עצמו פעם נוספת (קבילה מס' 0-2-513018). בעקבות הקבילה, מפקד הגדוד זימן אליו את המפקד, העיר לו על התנהלותו והנחה על קיום שיחות עם כלל גורמי הפיקוד בדבר הגבולות המצופים בין מפקד לפקודיו. נוכח האמצעים שבהם נקט מפקד הגדוד, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת מטעמי.

מסירת מידע אישי לאביו של מיועד לשירות

ביטחון בגיר

בקבילה שהגיש מיועד לשירות ביטחון (מלש"ב) נטען בין היתר כי גורמי 'מיטב' הפרו את זכותו לפרטיות עת מסרו לאביו

התנהלות
שמטרתה לאכוף
את המשמעת
ולמנוע התנהלות
לא אמינה, אינה
יכולה לדור
בכפיפה אחת עם
אמירות בלתי
מהימנות

הזכות לפרטיות
ולצנעת חייו של
אדם היא זכות
בסיסית, וקיימת
חובה להקפיד
שלא למסור מידע
אישי בעניינו של
אדם בפני קרוביו
ללא הסכמתו

כי רשויות הגיוס מצאו כי הוא אינו כשיר מבחינה נפשית לשירות חובה, זאת על אף היותו בגיר (0-9-514041).

מבירור הקבילה עלה כי נציגת 'מיטב' התקשרה למספר הטלפון של המלש"ב ומשאביו ענה לטלפון היא מסרה לו כי קצין בריאות הנפש המליץ להתאים לבנו פרופיל נפשי הפוסל משירות ביטחון.

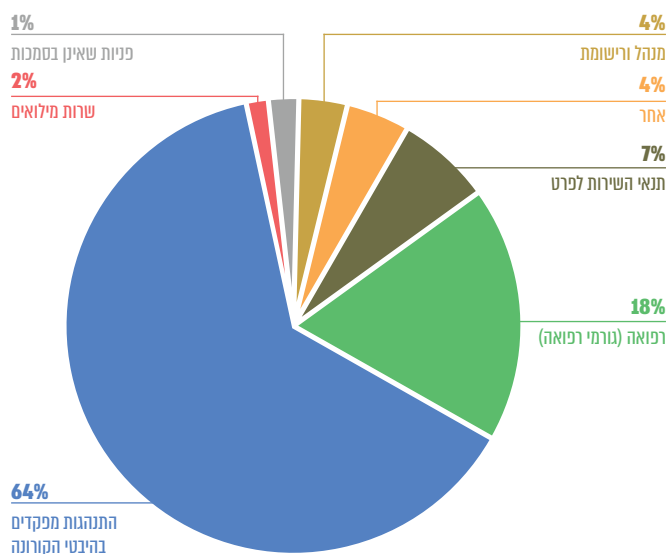
מפקדת לשכת הגיוס ציינה בהתייחסותה לקבילה כי לשכות הגיוס עוסקות לרוב בעניינם של מלש"בים שאינם בגירים וכי המקרה הנדון הינו חריג.

עם סיום הבירור התרשמתי כי זכותו של המלש"ב לפרטיות נפגעה. הדגשתי, כי הזכות לפרטיות ולצנעת חייו של אדם היא זכות בסיסית, וכי קיימת חובה להקפיד שלא למסור מידע אישי בעניינו של אדם בפני קרוביו ללא הסכמתו.

נכח האמור, מצאתי לנכון להעיר למפקדת לשכת הגיוס על הדברים לשם הפקת לקחים ומניעת הישנותם של מקרים דומים בעתיד.

לסיכום, הזכות לפרטיות הינה זכות יסוד של זכאי כל אדם. פגיעה בפרטיותו של אדם עלולה להותיר בו צלקות עמוקות ולפגוע נאשות באמון ובתחושת הביטחון שלו במפקדיו ובמסגרת הצבאית. לפיכך מוטלת על מפקדי צה"ל החובה להקפיד הקפדה יתרה בפרטיותם של פקודיהם.

התמודדות צה"ל עם נגיף הקורונה

נושאי קבילות בנוגע להתמודדות צה"ל עם נגיף הקורונה

”

שנת 2021
התאפיינה בטענות
הנוגעות בעיקר
ליישום הנחיות
אמ"ן, הגם שהן
הקיפו, ככלל, את
מגוון ההיבטים
הרלוונטיים
להתמודדות עם
הנגיף, חייבו את
כלל האגפים
והזרועות,
התעדכנו באופן
תדיר והופצו
כנדרש

מדינת ישראל מתמודדת מזה כשנתיים עם מגפת הקורונה, המשפיעה על התנהלותה בתחומי החיים השונים. בשנת 2021 חוותה מדינת ישראל שני גלי תחלואה משמעותיים, התקיימו מבצעי חיסונים שבהם חוסנו מרבית אזרחי מדינת ישראל בשלוש מנות חיסון והוטלו הנחיות 'התו הירוק' על תושבי המדינה.

אף צה"ל נדרש להיערכות בנושא זה ולביצוע שינויים והתאמות על מנת שיוכל להמשיך לממש את אחריותו לביטחון המדינה ולשלום אזרחיה, תוך הגנה על המשרתים ומתן מענה לשירותים שלהם הם זכאים.

בשונה משנת 2020, אשר התאפיינה בפערים ובאי-בהירות בנוגע להנחיות ולמענה הרפואי וכן באי-קיום הנחיות אשר הובילו לאירועי הדבקה גדולים, שנת 2021 התאפיינה בטענות הנוגעות בעיקר ליישום

המשרתים בזרוע הים, שבהן טענו כי הנחיות הזרוע אינן עולות בקנה אחד עם הנחיות אמ"ץ וכן עם פקודות והוראות נוספות.

חיילים הונחו לישון במשרדים תת-קרקעיים ללא אורור מספק

בקבילה קבוצתית שהגישו כמה חיילים נטען כי מאז פרוץ המגפה, שונתה מתכונת השירות ביחידתם מיחידה 'פתוחה' ליחידה 'סגורה' וכי תנאי המחיה שלהם אינם תואמים את פקודות הצבא את והוראותיו. כמו כן הלינו על שנאסר עליהם באופן גורף לנסוע בתחבורה ציבורית, למעט חריגים (קבילה מס' 0-0-511190).

עם סיום הברור מצאתי כי שינוי מתכונת השירות ביחידה וההחלטה להסב את מתקני היחידה התקבלו מבלי שניתנו לכך האישורים המתאימים מטעם אגף כוח האדם בצה"ל, מטעם מפקדת קצין הבטיחות הראשי (מבכ"א) ומטעם קצין הרפואה הראשי (כל אחד בתחומו).

עוד מצאתי, כי ההחלטות האמורות עוררו קשיים בהיבטי ההתמודדות עם נגיף הקורונה – נוכח תחלופת אוויר נמוכה במתקני היחידה המצויים במבנים תת-קרקעיים ולינה במשרדים צרים שאינם מיועדים לכך בשגרה.

אם לא די בכך, מצאתי כי החלטה לאסור על שימוש בתחבורה ציבורית, הייתה מנוגדת להנחיות אמ"ץ שהיו בתוקף באותה התקופה (עדכון 41), אשר קבעו כי יציאה וחזרה הביתה לחיילים המשרתים ביחידות פתוחות, תתבצע באמצעות שימוש בתחבורה ציבורית וכי החרגה בנושא זה דורשת תיאום מול אגף הטכנולוגיה והלוגיסטיקה.

הנחיות אגף המבצעים (אמ"ץ), זאת הגם שהן הקיפו, ככלל, את מגוון ההיבטים הרלוונטיים להתמודדות עם נגיף הקורונה, חייבו את כלל האגפים והזרועות (להלן: 'ההנחיות' או 'הנחיות אמ"ץ'), התעדכנו באופן תדיר בהתאם למציאת המשתנה והופצו כנדרש בצה"ל.

חרף האמור, עסקתי בשנה החולפת במאות קבילות הנוגעות להתנהלות מפקדים בנוכחות הקורונה, במסגרתם נחשפתי לתופעה מטרידה ביותר, לפיה **מפקדים, ובהם מפקדים בכירים** אינם סרים להנחיות ומחמירים עליהן, פועלים **במודע** בניגוד אליהן וקובעים תחתייהן הנחיות סותרות וחלופיות המיועדות ליחידתם בלבד.

התנהלות זו של מפקדים, כולל מפקדים בכירים, הפועלים באופן **ברור** בניגוד לפקודות, הינה חמורה ויש בה משום כרסום ביסודות שעליהם מושתת הצבא, דוגמה אישית בעייתית כלפי חיילי צה"ל ופגיעה משמעותית באמון הציבור.

הדברים אמורים הגם שהתנהלות זו נבעה מרצון כן ואמיתי לשמור על בריאותם של המשרתים תחת פיקודם ולוודא כי כשירות יחידתם נשמרת.

לצד מקרים חמורים אלה, נתקלתי במפקדים שלא מכירים את ההנחיות על בוריין או מפרשים אותן באופן שגוי – הפוגע בזכויות חיילים וברוחתם, כפי שאפרט להלן.

קביעת הנחיות המנוגדות להנחיות אמ"ץ להתנהלות צה"ל בנוכחות הקורונה

כבר בסוף שנת 2020, החלו להתקבל בנציבות קבילותיהם של חיילים ושל קצינים

ב"חציצה" לא תאפשר לו להשתתף בתכנים רבים בהכשרה.

כמו כן, קיבלתי את התייחסותה של ראש מדור אפדימולוגיה בענף בריאות הצבא, אשר ציינה כי הגם שהנחיות זרוע הים לא תואמו כנדרש, אפשר כי קיימות הצדקות אפדימולוגיות לקיום שוני בין הנחיות הנוגעות לכלל צה"ל להנחיות הנוגעות לגופים מבצעיים מסוימים בזרוע הים (בדגש על כלי שיט).

נוכח התייחסותה, וחרף תחושותיו הקשות של החייל והעדר סנכרון בין הנחיות אמ"ץ להנחיות זרוע הים, מצאתי כי ההחלטה שלא לאפשר לחייל להיקלט להכשרה נבעה מייחודיות השירות המבצעי בכלי שיט והחלטתי שלא להתערב בה.

הטלת חובת בידוד על חיילים ללא הצדקה אפדימולוגית

בקבילות שהגישו חיילות בזרוע הים המשרתות במתחמים מבצעיים נטען כי בשל החלטתן שלא להתחסן הן נדרשות לחמישה "ימי חציצה" (בידוד) בכל פעם שהן חוזרות בחזרה ליחידה מחופשה (קבילות מס' 1-12669-51, 1-12859-51, 2-12888-51).

עם סיום הברור מצאתי כי הנחיות זרוע הים הטילו, הלכה למעשה, חובת בידוד על חיילים כאשר אין אינדיקציה אפדימולוגית או אחרת המחייבת זאת, ובניגוד להנחיות אמ"ץ (עדכון 60-58) המגדירות באלו מקרים ניתן להורות על בידוד או הרחקה.

כמו כן מצאתי כי הטלת חובת 'חציצה' מנוגדת אף להנחיית אמ"ץ לפיה לא תאושר כניסה למתקנים חיוניים למשרתי צה"ל שלא התחסנו, למעט המשרתים הקבועים במתקן.

יתרה מכך, האיסור האמור גרם לכך שחיילים בעלי רכבים (או כאלו היכולים להסתייע בבעלי משפחה על מנת להתנייד) יצאו לביתם באופן תדיר ואילו חיילים שלא היה באפשרותם להתנייד ברכב פרטי, נותרו ביחידה לאורך כל השבוע.

חיילים לא מחוסנים לא הורשו להשתתף בהכשרות בזרוע הים

בהמשך לכך, עם תחילת מבצע החיסונים, הוחלט בזרוע הים כי חיילים אשר בחרו שלא להתחסן נגד נגיף הקורונה לא ישתתפו בהכשרות.

בקבילה שהגיש לוחם בחיל הים נטען כי נוכח החלטתו שלא להתחסן, הוחלט כי לא ישתתף בהכשרה שאליה הוא יועד (קבילה מס' 0-512805-5).

הנחיות זרוע הים לפיהם פעלו מפקדיו של הלוחם, קבעו במועד הגשת הקבילה, כי לא תאושר השתתפותם של חיילים לא מחוסנים בהכשרות. אולם סמוך לאחר מכן, עודכנה ההנחיה על דרך של צמצום ההגבלה רק ללוחמים המשרתים בקפסולה מבצעית. לצד זאת, הנחיות אמ"ץ לא התייחסו בעת האמורה לנושא השתתפות בהכשרות של חיילים לא מחוסנים.

במסגרת ברור הקבילה, נדרשתי לתגובתם של גורמי הפיקוד בזרוע הים אשר ציינו כי ההחלטה שלא לאפשר לחייל להשתתף בהכשרה, איננה סנקציה והיא נבעה מכך שבהתאם להנחיות זרוע הים חייל שאינו מחוסן נדרש לחמישה ימי 'חציצה' (בידוד) עם חזרתו מחופשת סוף-השבוע ליחידה ובטרם יוכל להשתתף בתכנים המועברים בהכשרה - יוצא אם כך ששהותו של החייל משך ימים ארוכים

הנחיות זרוע
הים הטילול,
הלכה למעשה,
חובת בידוד על
חיילים כאשר
אין אינדיקציה
אפדימולוגית או
אחרת המחייבת
זאת

קיומם של פערים
וסתירות בין
הנחיות אמ"ץ
ובין הנחיות
זרוע הים אינם
מתקבלים על
הדעת, פוגעים
באמון המשרתים
והציבור בצה"ל,
יוצרים חוסר סדר,
אי-ודאות ותחושת
אפליה קשה
בין אוכלוסיות
המשרתים השונות

נוכח צבר מקרים אלה, שבהן נפגעו זכויותיהם של מאות חיילי צה"ל, המלצתי לראש אמ"ץ ולמפקד זרוע הים להסדיר את הנחיות אמ"ץ ואת הנחיות זרוע הים כך שתתקיים הלימה בניהן, וכי מקום שבו נדרשת החרגה או הנחייה ספציפית יוסדר הדבר ויובהר בהנחיות אמ"ץ.

בכניתי זו, אשר נשלחה אף לראש המטה הכללי ולפרקליט הצבאי הראשי, עמדתי על כך שקיומם של פערים וסתירות בין הנחיות אמ"ץ, האמון על קביעת המדיניות הכלל צה"לית להתאמת אופן התפקוד בצה"ל בתקופת הקורונה, ובין הנחיות זרוע הים אינם מתקבלים על הדעת, פוגעים באמון המשרתים והציבור בצה"ל, יוצרים חוסר סדר, אי-ודאות ותחושת אפליה קשה בין אוכלוסיות המשרתים השונות.

לוחמים שנחרו לא להתחסן הועברו מתפקידם

סמוך לאחר פנייתי אל ראש אמ"ץ ואל מפקד זרוע הים בבקשה להסדיר את הפערים בין ההנחיות כאמור לעיל, התקבלו בנציבות קבילותיהם של לוחמים לא מחוסנים אשר הועברו מתפקידם בהתאם להנחיית זרוע הים לפיה ישרתו בכלי שיט רק לוחמים מחוסנים (קבילות מס' 0-9-512981, 0-2-513038, 0-4-513026, 0-5-513025, 0-6-513114, 0-5-513145 ו-0-4-513146).

אף הנחייה זו סתרה באופן חזיתי את הנחיות אמ"ץ שהיו בתוקף באותה התקופה (עדכון מס' 61) אשר אסרו למנוע שיבוצו של חייל לתפקיד על רקע החלטתו שלא להתחסן.

עם קבלת הקבילות, ביקשתי לברר האם חרף הסתירה האמורה, קיימת הצדקה

בהמשך לכך, על מנת שזכויות הלוחמים ישמרו להם, הוצע להם לעבור לשרת כלוחמים ביחידות אחרות מחוץ לזרוע הים.

סמוך לאחר סיכום ממצאי עודכנו הנחיות אמ"ץ ונקבע בהם במפורש כי ניתן למנוע את שיבוצם של לוחמים לא מחוסנים בקפסולות מבצעיות הפועלות בכלי שיט.

לקראת סוף שנת העבודה, עם החלתו של 'התו הירוק' בצה"ל, עודכנו הנחיות אמ"ץ והושמטה מהן ההוראה המאפשרת הדרת לוחמים לא מחוסנים משירות בכלי שיט. בעקבות כך, פניתי אל גורמי כוח האדם בזרוע הים, בבקשה לוודא כי יתאפשר ללוחמים שהועברו מתפקידם בתחילת השנה לשוב לתפקידם, בכפוף לקיום הנחיות 'התו הירוק'.

בשל החלטתה שלא להתחסן, נאסר על נגדת להשתתף בקורס

בקבילה שהגישה משרתת קבע בדרגת רב-סמל, נטען כי על-פי הנחיית מפקד יחידת המכללות הצבאיות היא לא תשתתף בקורס הכשרת פיקוד ומנהיגות לנגדים, נוכח החלטתה שלא להתחסן נגד נגיף הקורונה (קבילה מס' 0-9-16581), זאת על אף שהייתה נכונה להיבדק בהתאם להנחיות 'התו הירוק'.

ההחלטה התקבלה הגם שמדובר בקורס בעל השפעה על שכרה, על מינויה ועל קידומה בדרגה של משרתת הקבע ועל אף שבעת הגשת הקבילה הוחלו בצה"ל הנחיות 'התו הירוק' (עדכון מיום 14.10.2021), הקובעות כי חיילים שאינם מחוסנים יידרשו להציג אחת לשבוע תוצאות בדיקת קורונה שלילית כתנאי לכניסה ליחידתם.

עניינית להדרתם של לוחמים לא מחוסנים מכלי שיט. ואכן, מהתייחסותו של הגורם המוסמך בענף בריאות הצבא למדתי כי הימצאותו של חייל לא מחוסן בכלי שיט – שאינו נושא עליו עודפי כוח אדם ותנאי המחיה בו אינם מאפשרים הקפדה על ריחוק חברתי – עלולה לסכן את פעילות כלי השיט גם במצב שבו אחוז המחוסנים גבוה.

עוד למדתי, כי אף הצטיידותו של חייל לא מחוסן בתוצאת בדיקת קורונה שלילית אינה מספקת שכן אמינותה מוגבלת ל-70%.

במקביל לכך, פניתי אל ראש המטה הכללי, על מנת שיבחן את התנהלות זרוע הים בשים לב לסתירות שהזכרתי לעיל בין הנחייתם ובין הנחיות אמ"ץ. בעקבות פנייתי, חידד הרמטכ"ל כי הנחיות אמ"ץ חלות על כלל המשרתים בצה"ל ומחייבות את כל הזרועות והאגפים והנחה את זרוע הים לעדכן את הנחיות הזרוע ולהתאימן להנחיות אמ"ץ. לצד האמור, הנחה הרמטכ"ל את אמ"ץ לבחון את הצורך בתיקון הוראות אמ"ץ במקום שבו נדרשת התייחסות ייחודית הנובעת ממאפייני השירות בזרוע.

בהמשך לכך, ובשים לב להתייחסות הרמטכ"ל לעמדתם המקצועית של גורמי בריאות הצבא, לפיה קיים סיכון בהימצאותם של לוחמים לא מחוסנים על כלי שיט – מצאתי כי אין מקום להתערב בהחלטת מפקד זרוע הים.

לצד זאת, הבהרתי כי נוכח המציאות המשתנה נכון יהיה לבחון מעת לעת את ההגבלות החלות על המשרתים בחיל הים, תוך קבלת התייחסות מטעם הגורמים המקצועיים הרלוונטיים ומתוך שאיפה לצמצם ככל הניתן את הפגיעה בזכויות הפרט ובחינת חלופות פוגעניות פחות.

הנחיות המכללות
 הצבאיות
 לעניין אי-
 קליטת משרתים
 לא מחוסנים
 להכשרות, חרף
 הסכמתם של אלה
 להיבדק אחת
 לשבוע בהתאם
 להנחיות 'התו
 הירוק', מחמירות
 על הנחיות אמ"ץ
 מבלי שהתבקשה
 החרגה מתאימה

במסגרת בירור הקבילה התקבלה
 התייחסות מטעם המכללות הצבאיות,
 במסגרתה צוין כי בשל אופי הקורס
 – המתקיים במתכונת פתוחה, ואשר
 משתתפים בו עשרות משרתי קבע
 מיחידות שונות – קיים חשש גבוה
 להדבקה בנגיף. כמו כן נטען, כי בשל
 החשיבות הרבה לרציפות ההכשרה, קיים
 חשש כי הדבקת מי מהחניכים תוביל
 לפגיעה בזכאותם של משתתפים אחרים
 לזכויות הנלוות להשלמת ההכשרה.

נוכח האמור הוחלט שלא לסכן את יתר
 המשתתפים בקורס, לתעדף את קליטתם
 של משרתי קבע מחוסנים על פני חניכים
 שלא התחסנו ולאפשר למשרתי קבע
 לא מחוסנים השתתפות בקורס חלופי
 המתקיים מחוץ למכללות הצבאיות.

עם סיום הבירור מצאתי כי הנחיות המכללות
 הצבאיות לעניין אי-קליטת משרתים לא
 מחוסנים להכשרות, חרף הסכמתם של אלה
 להיבדק אחת לשבוע בהתאם להנחיות 'התו
 הירוק', מחמירות על הנחיות אמ"ץ מבלי
 שהתבקשה החרגה מתאימה.

הדגשתי כי קיומם של פערים בין הנחיות
 אמ"ץ להנחיות גופים אחרים בצה"ל יוצרים
 חוסר סדר, אי-ודאות ותחושת אפליה. על-
 כן, מצאתי לנכון להמליץ למפקד המכללות
 להתאים לאלתר את הנחיות המכללות
 הצבאיות להנחיות אמ"ץ.

אשר לנגדת, הרי שבשים לב לכך שהיא
 העדיפה לבסוף להשתתף בקורס החלופי,
 לא מצאתי מקום להתערבות נוספת בנושא
 בהיבט זה.

לצד החשיבות
 הרבה שיש
 בעידוד התחסנות
 ושמירה על
 כשירות צה"ל,
 ישנה חשיבות לא
 פחותה, בהתנהלות
 עקבית ושוויונית,
 בהתאם לפקודות
 ולהוראות
 העוסקות בנושא

מפקדים התנהלו לפי הנחיות 'התו הירוק' טרם כניסתו לתוקף

בתחילת חודש אוקטובר השנה, החליטה ממשלת ישראל על כניסתו לתוקף של הנחיות 'התו הירוק', הקובעות, בין היתר, כי על מנת להיכנס למקומות ציבוריים (מקומות עבודה בשירות הציבורי, מופעים ואירועי תרבות, חדרי כושר ועוד) יש להציג תעודת מתחסן בתוקף או תוצאת בדיקת קורונה שלילית בתוקף.

אולם עוד קודם לכן, החליטו מפקדים בכירים במספר יחידות להחיל הנחיות אלה, הגם שהנחיות אמ"ץ טרם שוננו. בעקבות האמור, הוגשו קבילותיהם של חיילים אשר הלינו על כך שלא מתאפשר להם להיכנס ליחידה וכי בימים שבהם הם אינם מגיעים ליחידתם מצוידים בתוצאת בדיקה שלילית, מוזנים להם ימי חופשה.

בעקבות קבילות אלה, פניתי אל חברי פורום המטה הכללי במכתב בהול, במסגרתו עמדתי על כך שלצד החשיבות הרבה שיש בעידוד התחסנות ושמירה על כשירות צה"ל, ישנה חשיבות לא פחותה, בהתנהלות עקבית ושוויונית, בהתאם לפקודות ולהוראות העוסקות בנושא.

בסמוך לאחר כניסתם לתוקף של הנחיות 'התו הירוק' במדינה, עודכנו הנחיות אמ"ץ אשר החילו, הלכה למעשה את הנחיות 'התו הירוק' בצה"ל – המאפשר כניסה למחנות למחוסנים או למי שמציג תוצאת בדיקה שלילית בתוקף.

בעקבות כך, התקבלו קבילות מצד חיילים ומשרתי קבע, אשר הלינו על כך שעצם הדרישה להורות להם לבצע בדיקת קורונה כתנאי לכניסה ליחידה פוגעת בזכויותיהם.

חשיבות ההקפדה על מימוש הנחיות אמ"ץ ככתבן וכלשונו.

נוסף על כך, נתקלתי במהלך טיפול בקבילות בנושא זה, בהתנהלות לא ראויה מצד מפקדים או כזו המסכנת אותם ללא צורך, כפי שאפרט להלן:

הפעלת לחץ פסול להתחסן

בשנה החולפת, הוגשו **עשרות קבילות**

שבהן טענו חיילים כי מפקדיהם הפעילו

עליהם לחץ פסול להתחסן, הטילו עליהם סנקציות בגין החלטתם זו או הפלו אותם לרעה. זאת, על אף שהנחיות אמ"ץ קבעו במפורש כי אין להכריח חיילים להתחסן וכי לא ניתן להטיל עליהם ענישה או סנקציה.

אני מוצאת בצבר הקבילות האמורות חומרה יתרה, זאת הגם שנוכח טיב הטענות העולות מקבילות אלה (טענות של 'מילה נגד מילה' או תפיסה סובייקטיבית של הסיטואציה) לא ניתן תמיד להכריע האם אכן הופעל לחץ פסול על החיילים, ובשים לב להיקף הקבילות, אשר הגיעו ממגוון רחב של יחידות ומתארות התנהגות מטרידה, לפיה מפקדים, שהינם בעלי השפעה אדירה על ההתנהלות היום-יומית של פקודיהם מטילים את מלוא כובד משקלם ועוצמתם במטרה להביא חיילים לכדי החלטה להתחסן, תוך רמיסת חירותם על גופם.

כך לדוגמה, בקבילתה של חיילת בשירות חובה נטען כי מפקדתה הישירה התנתה את יציאתה לחופשת סוף השבוע בקבלת חיסון נגד קורונה. המפקדת אישרה את טענת החיילת (קבילה מס' 515905-5-0).

מפקד הגדוד התייחס למקרה וציין כי חיסון חיילי הגדוד הינו משימה חשובה לטובת

לדוגמה, בקבילה שהגישה משרתת קבע נטען כי הנחיות אמ"ץ המחילות את הנחיות 'התו הירוק' ומטילות חובה לביצוע בדיקת קורונה כתנאי לכניסה ליחידות צה"ל פוגעות בזכותה לבחירת טיפול רפואי, בהתאם לפקודת מטכ"ל 61.0104 (קבילה מס' 516513-7-0).

בתשובתי למשרתת הקבע, כמו גם לחיילים נוספים, עמדתי על כך שהנחיות אמ"ץ תואמות את ההנחיות המחייבות את כלל תושבי מדינת ישראל, משקפות את תכליתן לצמצם את התפשטות נגיף הקורונה ואת היקף התחלואה בצה"ל תוך התייחסות ייחודית וסבירה בנסיבות העניין לאופי השירות, לייעודו, לתפקידו ולמענה למי שבחר שלא להתחסן או להיבדק, על-כן, לא מצאתי כי יש מקום לתת סעד במקרים אלה לקובלים.

התעלמות או יישום קלוקל של הנחיות אמ"ץ

בלא מעט קבילות שבחנתי השנה, טענו חיילים כי מפקדיהם פועלים בניגוד להנחיות אמ"ץ – בין היתר נטען, כי מפקדים אינם עוטים מסכות (קבילות מס' 511177-3-0, 512016-4-0), לא מגבילים את מכסת הסועדים בכל זמן נתון בחדר האוכל (קבילה מס' 512629-1-0), לא מאפשרים לחיילים להשתמש בתחבורה ציבורית לצורך הגעה להפניות רפואיות (קבילה 512365-5-0), שולחים חיילים לבצע בדיקות קורונה בתחבורה ציבורית (קבילה 512305-5-0) – והכל באופן הנוגד את הנחיות אמ"ץ בתקופות הרלוונטיות. במקרים אלה, הערתי למפקדים על התנהלותם והבהרתי את

"חיילת בשירות
חובה טענה כי
מפקדתה הישירה
התנתה את
יציאתה לחופשת
סוף השבוע
בקבלת חיסון נגד
קורונה. המפקדת
אישרה את
הדברים"

חזרה לשגרה, אולם חל איסור לחייב חיילים להתחסן או להתנות יציאה הביתה בהתחסנות. נוכח האמור, מפקד הגדוד מצא כי המפקדת שגתה בהתנהלותה.

במקרים נוספים, התנו מפקדים את המשך לימודם של חיילים במסגרת שנת 'משימה' במסלול גיוס חרדים בקבלת חיסון נגד קורונה, וזאת הגם שבהתאם להנחיות 'התו הירוק' שהונהגו בעת האמורה, ניתן להיכנס למוסדות לימודיים בהצגת תוצאת בדיקת קורונה שלילית (קבילות מס' 0-6-516654, 0-5-516565, 0-8-516642).

בעקבות הקבילות נדרשתי לתגובתו של ראש מנהלת החרדים באגף כוח האדם בצה"ל, אשר מסר כי מקורה של ההתניה האמורה בתקלה וכי בכוונתו לחדד את הנהלים בקרב גורמי הפיקוד הרלוונטיים כך שכל המשרתים הנמצאים בשנת 'משימה' יעודכנו כי בהתאם להנחיות משרד הבריאות ניתן להיכנס למוסדות הלימוד בהצגת תוצאת בדיקת קורונה שלילית.

נוכח האמור, ומשמפקדיהם של החיילים הקובלים עודכנו כי יוכלו להמשיך בלימודיהם בהתאם לכללי 'התו הירוק', לא מצאתי עוד מקום להתערבות בנושא מטעמי.

חיילת הונחתה להצהיר כי היא אינה נדרשת בבידוד

בקבילה שהגישה חיילת בשירות חובה נטען כי מפקדיה דרשו ממנה להצהיר כי לא שהתה בקרבת חולה קורונה, וזאת, על מנת להימנע מחובת בידוד (קבילה מס' 0-8-511292).

מבירור הקבילה עלה כי בתאריך הרלוונטי אובחנה התפרצות של הנגיף באחת

חרף האמור, עלה כי חיילים המשרתים בבס"כ לא הקפידו על שימוש באמצעי מיגון אלה.

עם סיום הבירור מצאתי לנכון להדגיש כי על גורמי הפיקוד בבס"כ לפקח ולוודא כי תיושמה כלל ההנחיות הרפואיות הנוגעות להתמודדות עם נגיף הקורונה וכי חיילים הבאים במגע עם חיילים מאומתים לקורונה ישתמשו בכלל אמצעי המיגון הנדרשים על מנת להגן על עצמם ועל חיילים אחרים שעומדים בהם באים במגע.

חייל הונחה לבצע משימת שמירה טרם קבלת תוצאת בדיקת קורונה

חייל בשירות חובה הליון בקבילתו על כך שעל אף שנשלח לבצע בדיקת קורונה הוחלט להנחות אותו לבצע משימת שמירה טרם קבלת תוצאה לבדיקה. החייל ציין כי סרב לבצע את המשימה ונענש במניעת חופשה בת יומיים (קבילה מס' 0-7-515873).

הנחיות אמ"ץ בנושא בידוד והרחקה שהיו בתוקף במועד הרלוונטי לקבילה (נובמבר 2021) קבעו כי משרת מחוסן שביחידתו חולה מאומת שעימו הוא בא במגע קבוע, נדרש בביצוע בדיקה והרחקה עד לקבלת תוצאה שלילית.

מבירור הקבילה עלה כי לאחר שאחת החיילות המשרתות בפלוגתו של החייל נמצאה חיובית לקורונה, התקיימה חקירה אפדימיולוגית בעקבותיה הוחלט כי 16 חיילים מהפלוגה נדרשים להרחקה ולבידוד.

הגם שהחייל אשר הגיש את הקבילה לא נמנה על שמותיהם של חיילים אלה, הוחלט בכל זאת לשלוח אותו לבצע בדיקת קורונה.

מפלוגת ההכשרה ביחידתה של החיילת, בגינה נשלחה הודעת איכון לכלל חיילי היחידה לפיה הם נדרשים להיכנס לבידוד.

עם זאת, לאחר חקירה אפדימיולוגית של גורמי הרפואה והפיקוד ביחידה, עודכנה רשימת החיילים שבאו במגע עם חיילים שנמצאו מאומתים, ועל-כן נאמר תחילה ליתר החיילים (וביניהם החיילת הקובלת) להצהיר כי לא באו במגע עם חולים אלו, זאת כדי שלא יכנסו לבידוד.

בהמשך, לאחר תחקור התפרצות הנגיף ביחידה, נתקבלו ממצאים חדשים לפיהם נמצא כי החיילת שהתה בסמוך לחולים שנמצאו מאומתים, והיא הונחתה להיכנס לבידוד מלא.

עם סיכום הבירור מצאתי כי נפל פגם במתן הנחיה לחיילת להצהיר כי היא איננה נדרשת לבידוד. עם זאת, נוכח הקושי להתחקות אחר כלל החיילים שבאו במגע עם חיילים מאומתים ותיקון ההנחיה לאחר ביצוע תחקיר נוסף, לא מצאתי מקום להתערב בנושא.

אי-הקפדה על שימוש באמצעי מיגון בכלא

חיילת בשירות חובה, המשרתת בבסיס הכליאה (בס"כ) טענה בקבילתה על שנדרשה לשהות במחיצתם של כלואים חולי קורונה ללא אמצעי מיגון תואמים (קבילה מס' 0-9-15461).

מבירור הקבילה עלה כי בעקבות התפרצות הנגיף בבסיס הכליאה, הוחלט על פתיחת פלוגת קורונה שבה שהו כלואים מאומתים לנגיף וסופקו משאבים ואמצעי מיגון לחיילים המשרתים בבס"כ והנדרשים למגע עם חיילים מפלוגה זו.

חיילי מילואים עלה כי לא התקיימה אכיפה
 כפדנית בנוגע לכמות הנוסעים בהסעות
 ייעודיות (קבילה מס' 0-2-11658), בחללי
 עבודה (קבילה מס' 0-9-11691) ובטקסים
 (0-5-13545) וכי מפקדים לא הקפידו על
 עטיית מסכה בחדרים סגורים (קבילה מס'
 0-9-11691).

כמו כן, בקבילה שהגיש חייל מילואים נטען
 כי גורמי הפיקוד ביחידתו לא נערכו כנדרש
 לקיומו של אימון פלוגתי ובמהלכו פעלו
 בניגוד להנחיות (קבילה מס' 0-7-11973).

הנחיות אמ"ץ שהיו בתוקף במועד הרלוונטי
 לקבילה (עדכון 59) קבעו כי טרם גיוס
 מילואים יומלץ למשרתים לבצע בדיקת
 קורונה במרחב האזרחי וכי בעת הקליטה
 לשירות מילואים פעיל (שמ"פ) יתבצע
 דיגום, בהתאם ליכולות הדיגום והמעבדה
 הצבאית. יתרה מכך, הוגבלה ההתכנסות
 במרחב הפתוח לעד 50 איש, ול-30 איש
 בחלל סגור, ככל שהנוכחים עוטים מסכות
 באופן קבוע ושומרים על מרחק של 2
 מטרים אחד מהשני.

מבירור הקבילה עלה כי במסגרת ההיערכות
 לאימון, הוחלט על צמצום הנוכחים בכיתות,
 על קיום הארוחות במרחב הפתוח ועל
 הכפלת חללי השינה. כמו כן התקיימו שיחות
 עם חלק מהחיילים יום לפני מועד ההתייצבות,
 בעקבותיהם הוחלט לשחרר כמה אנשי
 מילואים ששהו בבידוד או חשו ברע.

לצד זאת עלה כי לא התקיימה שיחה עם
 אנשי מילואים בבקשה כי יבצעו בדיקת
 קורונה 72 שעות טרם מועד ההתייצבות,
 ואף לא הוזמנה ניידת בידוק לנקודת
 הקליטה. עוד עלה כי במהלך אחת
 הארוחות, חגגו הנוכחים את קידומו בדרגה
 של אחד החיילים תוך שרקדו ונשאו דברים
 ללא מסכות.

ואולם, מכיוון שההנחיה לבצע את הבדיקה
 לא ניתנה מטעם גורם רפואי, החליטה
 מפקדת הפלוגה לשלוח את החייל לביצוע
 משימת שמירה עוד טרם נתקבלה תוצאת
 בדיקתו. בעקבות האמור, החליט מפקד
 הגדוד להעיר למפקדת על הנחייתה והנחה
 כי ימי החופשה שנלקחו ממנו יוחזרו לו.

לא אושר לחייל בודד לצאת לחו"ל לפגוש את הוריו

חייל בודד שהוריו
 מתגוררים בדרום אפריקה
 הליון בקבילתו על שלא ניתן
 לו אישור לטוס לפגוש את
 הוריו, שאותם לא פגש
 תקופה ארוכה.

מבירור הקבילה עלה כי מפקד המערך,
 אשר היה מוסמך לפי הנחיות אמ"ץ שהיו
 רלוונטיות בעת ההיא לדון בבקשות אלה,
 דחה את בקשתו נוכח תחילתו של גל
 תחלואה רביעי והרצון להגן על החייל
 (שאיננו מחוסן) ועל כשירות יחידתו.

בהמשך, ולאחר הגשת הקבילה, עודכנו
 הנחיות אמ"ץ והסמכות לדון בבקשות
 יציאה מהארץ ניתנה לראש אמ"ץ. בעקבות
 האמור, נבחנה בשנית בקשתו של החייל,
 ובשים לב לכך שמדובר בחייל בודד אשר
 מועד שחרורו קרוב – הוחלט לאשר לו
 לצאת מהארץ לפגוש את הוריו.

פערים במימוש הנחיות הקורונה במערך המילואים

פערים במימוש הנחיות אמ"ץ לא פסחו
 אף על מערך המילואים. בקבילות שהגישו

משרתי מילואים
טענו כי הם לא
זומנו למילואים
בשל החלטתם
שלא להתחסן,
וזאת בניגוד
להנחיות 'התו
הירוק', שהונהגו
בצה"ל בתקופה
הרלוונטית.
בעקבות הקבילה
ההחלטה בוטלה

בסיכום ממצאי עמדתי על כך שעל מפקדים להכיר היטב ומראש את הנחיות אמ"ץ העדכניות, לידע בהם את דרגי הפיקוד הזוטרים יותר ולבצע בקרה אחר מימושן.

לצד זאת, משהתרשמתי כי במקרה זה הלקחים נלמדו, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת מטעמי.

חיילי מילואים לא מחוסנים לא זומנו לשמ"פ

בקבילה אחרת שהגישו משרתי מילואים נטען כי הם לא זומנו למילואים בשל החלטתם שלא להתחסן, וזאת על אף שבהתאם להנחיות 'התו הירוק', אשר כבר הונהגו בצה"ל בתקופה שבה הוגשה הקבילה, ניתן לזמן אנשי מילואים לא מחוסנים לשירות מילואים בתנאי שיציגו תוצאת בדיקת קורונה שלילית עם קליטתם ביחידה.

בעקבות הקבילה החליט מפקד החטיבה לשנות את ההחלטה האמורה ולאפשר את זימונם של משרתי מילואים לא מחוסנים בהתאם להנחיות 'התו הירוק'.

התנהלות גורמי הרפואה

לצד העיסוק בקבילות הנוגעות להתנהלות מפקדים כלפי פקודיהם בהקשרי קורונה, עסקתי אף במקרים שבהם התנהלותם של גורמי הרפואה לא תאמה את המצופה מהם.

חשד לחיסון חייל נגד נגיף הקורונה במזרק ריק

עניינה של הקבילה בטענתו של חייל בשירות חובה כי בעת שהגיע לקבל את

חייל טען כי בעת שהגיע לקבל את חיסן נגד נגיף הקורונה ניתנה לו זריקה ממזרק ריק. מעיון בסרטון שתיעד את מתן החיסון עלה לכאורה כי המזרק אכן היה ריק טרם ביצוע הזריקה

המנה הראשונה של החיסון נגד נגיף הקורונה, ניתנה לו זריקה ממזרק ריק שלא הכיל מנת חיסון (קבילה מס' 0-0-513020).

מעיון בסרטון שצורף לקבילה ואשר תיעד את מתן החיסון, עלה לכאורה כי המזרק היה ריק טרם ביצוע הזריקה.

עם קבלת הקבילה נדרשה התייחסותו של האח אשר תועד מחסן את החייל. האח שלל את הטענה שלפיה חיסן את החייל באמצעות מזרק ריק ומסר כי מתחסנים רבים ביקשו תמונות וסרטונים בעת קבלת החיסון, וכי למיטב זיכרונו החייל ביקש לצלם סרטון לאחר שחוסן, על-כן החדיר את מחט המזרק בשנית לזרועו לאחר קבלת החיסון.

בהמשך, נערך תחקיר מקיף, שבמסגרתו התייחס ראש גף הרפואה הרלוונטי, לתהליכי העבודה במרפאה – תיעוד מנות החיסונים, מהילתם וסידור העבודה במרפאה. ראש גף הרפואה הדגיש כי עמדות החיסונים עברו ביקורות חוזרות לאורך כל שעות הפעילות ולכן כמעט בלתי אפשרי שלא היה מתגלה בזמן אמת מזרק ריק באחד המגשים. עם זאת, על סמך ממצאי התחקיר שערך, לא ניתן לקבוע באופן חד-משמעי שבוצעה הזרקה תקינה של החיסון.

מפקד גף רפואה הדגיש כי נפל פגם בהתנהלותו של האח שחיסן את החייל, שכן גם על-פי גרסתו, לפיה הכניס שוב מחט לגופו של החייל לצורך צילום הסרטון, הוא עבר על כללי בטיחות הטיפול ועל הנהלים שניתנו בתדריכים. בשל האמור, נשפט האח בדין משמעתי ונדון ל-14 ימי מחבוש.

בסיכום ממצאי הבהרתי את החומרה הרבה במקרה זה, אשר גם לפי גרסתו של

מבצע החיסונים בצה"ל

עם תחילת שנת 2021, החל במדינת ישראל מבצע חיסונים רחב היקף שבמסגרתו חוסנו מרבית תושבי ישראל (מעל גיל 16) בשתי מנות חיסון. בהמשך, ניתנה מנת חיסון נוספת והורחבה אוכלוסיית היעד שלו.

יחד עם האמור, החל חיל הרפואה במבצע לחיסון כלל חיילי צה"ל. מברור קבילות הנוגעות לנושא זה עלה כי על אף שבתחילה עלו טענות בדבר עומסים לא סבירים בנקודות החיסון (קבילה מס' 0-4-512336) ומחסור נקודתי בחיסונים במועדים מסוימים (קבילה מס' 0-0-512900), ככלל, ההתארגנות והניהול של מבצע החיסונים היה מיטבי. לצד זאת, בכמה קבילות עלו ליקויים נקודתיים ונושאים פרטניים, אשר טופלו ביעילות על-ידי חיל הרפואה, כפי אפרט להלן.

סדרי עדיפויות במתן חיסון לחיילי צה"ל

בכמה קבילות שבהן טיפולית בתחילת השנה, ביקשו חיילים את סיועי בקבלת קדימות במתן החיסון, זאת עקב דיכוי במערכת החיסון או קרבה לבן משפחה עם דיכוי כאמור (קבילות 0-1-511759, ו-0-1-512129).

בעקבות הקבילות, נבחן עניינם של החיילים באופן פרטני, והם זומנו לקבל את החיסון בהתאם לבקשתם.

במקרה אחר, הליו חייל על כך שהוחלט שלא לאפשר לו לקבל חיסון נוכח מועד שחרורו הקרוב מצה"ל (קבילה מס' 0-1-511759).

האח, מתארת פעולה חמורה של הזרקה שלא לצורך החורגת מכללי הבטיחות. בעקבות כך, מצאתי לנכון להעיר לאח על התנהלותו בניגוד לפקודות ולהעביר את ממצאי בירורי לקצין הרפואה הראשי, לכל טיפול שימצא לנכון.

חובש הנחה חייל לאכול מזון חריף ומתוק על מנת לשלול תסמיני קורונה

בקבילתו של לוחם בשירות חובה, נטען כי החובש המחלקתי הנחה אותו לאכול סחוג, פלפל חריף וקצפת על מנת לשלול תסמיני קורונה (קבילה מס' 0-0-513710).

מברור הקבילה עלה כי החובש סבר כי החייל מתכוון לזייף תסמיני קורונה על מנת להיכנס לבידוד. כאשר החייל הגיע לבדיקת החובש, ביקש האחרון, על דעת עצמו ובניגוד להנחיות, לבחון את חוש הטעם של החייל, ועל כן הנחה אותו לאכול מזון חריף ומתוק.

ראש מדור הרפואה בפיקוד המרכז התייחסה לקבילה וציינה כי החובש חרג מסמכותו, התנהל בחוסר מקצועיות וטיפל בחייל באופן שאינו הולם. בשל כך, החובש זומן לבירור בפניה, במסגרתו עמד על טעותו ועל חומרת מעשיו והתחייב שלא להתנהל באופן דומה בעתיד. בהמשך נשפט החובש בדין משמעתי, התנצל בפני החייל, מפקדו בחן אותו בנושא סמכויות החובש והוזהר לו כי התנהגות נוספת – החורגת מסמכותו או מהמצופה מחובש – תוביל להדחתו ולפסילת מקצועו.

בעקבות הצעדים המשמעותיים והפיקודיים אשר ננקטו כלפי החובש, לא מצאתי עוד מקום להתערבות מצדי בנושא.

חיילים בשירות
חובה ומשרתי
קבע טענו כי הגם
ששהו בביתם
לאחר שנדבקו
בנגיף או לאחר
שדיווחו כי הם
מצויים בבידוד,
נוכו ימים אלה
ממכסת ימי
החופשה שלהם
ולא ממכסת ימי
המחלה

512415-5-0). מברור הקבילה עלה כי
התקבלה בצה"ל החלטה לאפשר לכלל
החיילים להתחסן, ללא קשר למועד
שחרורם, ונקבע לחייל מועד לחיסון, יחד
עם יתר חיילי יחידתו.

אי-הזנת חיסונים במערכות הממוחשבות

בכמה קבילות הלינו חיילים על גורמי
הרפואה שלא הזינו ברשומה הרפואית
הממוחשבת בעניינם כי חוסנו, ועל-כן, הם
אינם זכאים לתעודת מתחסן ול'תו ירוק'
(קבילות 0516521- 513510-0-, 513429-1-0,
09-0, 516415-5-0, 515687-3-0, 515445-5-0).

בעקבות הקבילות, חיל הרפואה תחקר את
המקרים, הרשומות בעניינם של החיילים
הקובלים עודכנו ונקבע נוהל סדור לטיפול
במקרים מעין אלה בידי גורמי חיל הרפואה
האמונים על הנושא.

זכויות משרתי בהיבטי שוכר

במהלך השנה טיפלתי בקבילותיהם של
חיילים בשירות חובה ושל משרתי קבע אשר
טענו כי הגם ששהו בביתם לאחר שנדבקו
בנגיף או לאחר שדיווחו כי הם מצויים
בבידוד, נוכו ימים אלה ממכסת ימי החופשה
שלהם ולא ממכסת ימי המחלה.

כך, בקבילה שהגיש חייל בשירות חובה נטען
כי הימים שבהם שהה בביתו לאחר שנדבק
בנגיף הקורונה, נוכו ממכסת ימי החופשה
שלו ולא ממכסת ימי המחלה, וכי בעקבות
כך, לא נותרו לו ימי חופשה למימוש טרם
שחרורו. החייל ציין כי פנה בנושא זה אל
הגורמים הרלוונטיים אך בקשתו לא נענתה
(קבילה מס' 510175-5-0).

הוכרה זכאותה של רופאה ברמת פעילות על רקע מגע עם חולי קורונה

בקבילה שהגישה רופאה בדרגת סגן-אלוף היא הלינה על החלטת הגורמים המוסמכים שלא לאשר את בקשתה לרמת פעילות א', נוכח ביצוע תפקיד אינטנסיבי ביותר, בחשיפה מתמדת לנגיף (קבילה מס' 511447-3-0).

בעקבות הקבילה, עניינה של הקצינה נבחן באופן פרטני בידי ראש תא פעילות באגף כוח אדם, אשר החליט לזכות את הקצינה ברמת פעילות כבקשתה, בדומה לרמת הפעילות שניתנה לגורמים מסוימים בפיקוד העורף בנסיבות דומות.

בהמשך, הוחלט על מתן רמות פעילות לרופאים נוספים, אשר לקחו חלק במאמץ למיגור נגיף הקורונה.

אשר תגמול ייחודי למשרתי מילואים שלקחו חלק במאמץ למיגור הקורונה

בקבילה שהגיש איש מילואים אשר ביצע מאות ימי מילואים במסגרת המאבק בנגיף הקורונה, הוא טען כי הוא זכאי לתגמול מפקד מילואים פעיל בדומה למענק הניתן למפקדים לוחמים בדרג מפקדי פלוגות ומעלה במילואים (קבילה 513721-9-0).

במהלך בירור הקבילה עיינתי בכל סוגי המענקים וההטבות הניתנים למשרתי המילואים המבצעים שמ"פ בהיקפים גדולים ולמדתי כי לצד השתתפות בהוצאות אישיות, זכאים המשרתים במילואים לתגמול 'נוסף', ולתגמול 'מיוחד' (המוענקים

בעקבות הקבילה, החליט ראש תחום הרפואה התעסוקתית בצה"ל להחזיר לחייל את ימי החופשה ונוכח שחרורו של החייל משירות, החליט ראש מטה אגף כוח האדם לאשר לו באופן חריג לפדות אותם.

משעניינו של החייל בא על תיקונו לשביעות רצונו, לא מצאתי עוד מקום להתערבות מטעמי.

במקרים נוספים נוכח לחיילים בשירות חובה ולמשרתי קבע ימי חופשה עת שהו בבידוד או המתינו לתוצאות בדיקת קורונה (קבילות מס' 515682-8-0, 513826-4-0, 512227-3-0, 512825-5-0 ו-515975-5-0). בעקבות הקבילות, תוקנה הרשומה הממוחשבת בעניינם והוחזרו להם ימי החופשה.

במקרה אחר, טען איש מילואים שנדרש לבידוד לאחר ששהה במחיצת חולה קורונה במהלך שירות מילואים פעיל (שמ"פ), כי יש לראות בימי הבידוד כימים שבהם שהה בשמ"פ (קבילה מס' 516408-2-0).

על-פי ההנחיות לסגלי משאבי אנוש (משא"ן) מילואים בעקבות התפוצות נגיף הקורונה מחודש מרץ 2020, חייל מילואים שנדרש לשהות בבידוד עקב משימה צבאית או משלחת צבאית – תקופת הבידוד תהיה על חשבון השמ"פ.

בעקבות הקבילה, נבחן עניינו של איש המילואים ומשעלה כי נסיבות הבידוד קשורות במשימה צבאית, הוחלט להזין ברישומת בעניינו כי שהה בשמ"פ בתאריכים הרלוונטיים.

בעקבות קבילה זו וקבילות דומות, פעלו גורמי הפיקוד בצעדים משמעותיים על מנת לוודא כי ניתן מענה שלם לחיילות ולחיילים המשרתים ביחידה.

לצד נושאים אלה, טיפולתי בקבילותיהן של חיילות אשר טענו כי הגם שנאמר להם כי ישובצו ביחידה זו באופן זמני בלבד, היה קיים חוסר ודאות באשר למועד תום השיבוץ המשפיע על המוטיבציה שלהם ועל מסלול שירותן בצה"ל. כך לדוגמה, בקבילתה של חיילת אשר סיימה את הכשרתה כמאבחנת פסיכוטכנית, היא הלינה על הצבתה לאורך זמן ביחידת 'אלה' (קבילה מס' 513188-2-0).

בעקבות הקבילה, קיימה ראש מערך מדעי ההתנהגות בצה"ל, שאליה משויכת החיילת, שיחה עם כלל החיילות המסוכחות מטעמה ביחידה, לצורך הבהרת הנסיבות וחשיבות המשימה שהן מבצעות.

בהמשך לכך, ובעקבות קבילות נוספות שהוגשו במעלה הדרך בדבר תנאי מחייה והתנהלות בהתאם להנחיות הקורונה, קיימתי ביקור ביחידת 'אלה', במסגרתו פגשתי את מטה היחידה ושוחחתי עם קצינים צעירים ועם חיילים המשרתים בה.

מהשיחות עם החיילים התרשמתי כי חל שיפור בתנאי השירות שלהם, וכי לצד הבנתם את חשיבות המשימה, הם חשים החמצה על שאינם משרתים בתפקידים שאליהם יועדו.

בשיחות עם הקצינים הם הביעו חשש כי תקופת השירות שלהם ביחידה, תרומתם והמיומנויות שרכשו במעלה הדרך לא יזקפו לזכותם כשהמשך דרכם בצה"ל יבחן בחיל שאליו הם שייכים.

בהתאם להיקף ימי המילואים בכל שנה קלנדרית), זאת לצד הטבות שונות בתחומי הבילוי והפנאי, הנחות, ומבצעי צרכנות המוענקים למשרתים אלה.

כמו כן, עלה כי בשל תרומתם הייחודית של משרתי המילואים למיגור המגפה, נבחנה באותה העת אפשרות להעניק להם מענק כספי מיוחד.

בהמשך, אושר מתן המענק האמור למשרתים במילואים, בהתאם לקריטריונים שקבע ראש עתכ"א מילואים.

הקמת יחידת 'אלה'

לקראת סוף שנת 2020 הוקמה יחידת 'אלה' לחקירות אפידמיולוגיות, אשר משימתה הינה בהרחבת מערך החקירות האפידמיולוגית תחת המפקדה המשימתית 'אלון' בפיקוד העורף.

לטובת פעילות זו, הוסטו מתפקידם כ-600 חיילי סדיר, נוסף על עשרות חיילי מילואים. זאת, נוסף על מאות חוקרים אזרחים שהתווספו בהמשך.

היחידה הוקמה בלוחות זמנים קצרים ביותר, וחווה חבלי לידה קשים – הן בהיבטי בינוי ותשתיות, והן ביצירת יחידה אורגנית מחיילים צעירים וותיקים אשר סופחו ליחידת 'אלה' מיחידות שונות ומגוונות.

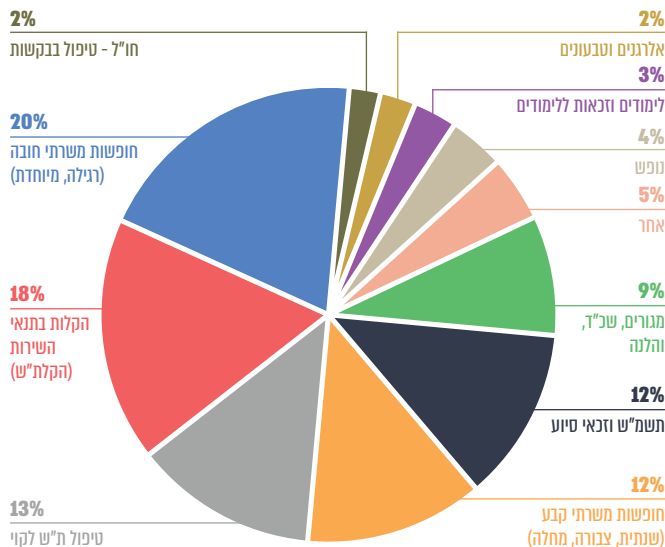
כך, בקבילה שהוגשה בעילום שם נטענו טענות בדבר מענה לוגיסטי ורפואי חסר למשרתים ביחידה (קבילה מס' 510923-7-0).

מבירור הקבילה עלה כי אכן היה קיים פער במספר תאי השירותים והמקלחת ביחידה, וכי נוכח עומס על גורמי הרפואה ביחידה, נוספו ליחידה רופא וקצין בריאות הנפש המעניקים שירות לחיילות ולחיילים.

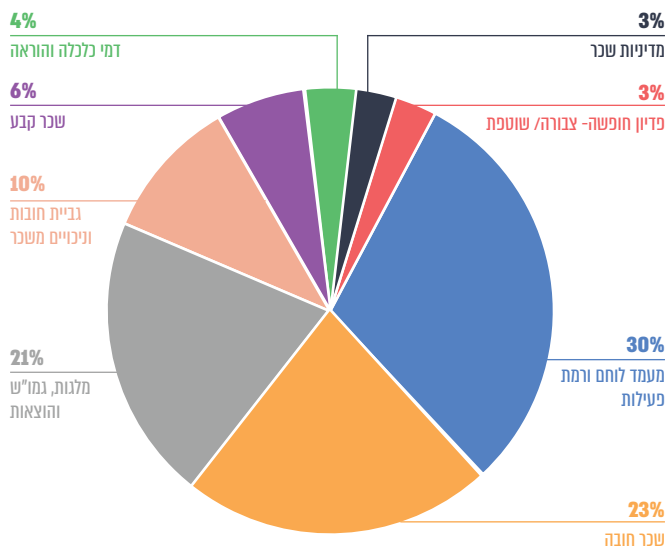
בעקבות האמור מצאתי כי יהיה נכון לקיים ראיונות ושיחות אישיות עם כל אחד מהקצינים ומהחיילים של סגל הפיקוד הזוטר, לעמוד בהן על תרומתם ועל הידע והניסיון שצברו מהשירות ביחידה ולהעביר את סיכומם לגורמי הסגל ביחידות האם שלהם על מנת שהדברים יעמדו בפניהם ויילקחו בחשבון עת יקבלו החלטות על עתידם בצה"ל.

זכויות בתחום השכר ותנאי השירות בצה"ל

נושאי קבילות בסוגיות של זכויות ת"ש ושכר

תשלומים

מרבית הקבילות
הנוגעות לזכויות
כספיות של
המשרתים
נמצאות, באופן
מסורתי, מוצדקות,
בעוד נקודת
התורפה אינה
בהכרח במדיניות
הצבא, אלא באופן
שבו היא מיושמת
ביחידות צה"ל
השונות

מצב זה שבו
המשרתים בצה"ל
נדרשים להילחם
בבירוקרטיה
הצבאית על מנת
לקבל תגמול שלו
הם זכאים – הינה
בבחינת כפיות
טובה כלפי מי
שתורמים את
מיטב שנותיהם
למען צה"ל
ומדינת ישראל

בשנה החולפת טופלו בנציבות מאות רבות של קבילות העוסקות בזכויותיהם של המשרתים בצה"ל. מרבית הקבילות נגעו להיקף ולסוג התגמול הכספי שלו זכאים משרתים בשים לב לאופי שירותם או להכשרה שאותה ביצעו במהלכו. קבילות אחרות עסקו בזכויות הנוגעות להיבטים שונים של תנאי השירות.

מעיסוק בנושאים אלה עולה תמונה מטרידה – מרבית הקבילות הנוגעות לזכויות כספיות של המשרתים נמצאות, באופן מסורתי, מוצדקות, בעוד נקודת התורפה אינה בהכרח במדיניות הצבא, אלא באופן שבו היא מיושמת ביחידות צה"ל השונות.

מצב זה שבו המשרתים בצה"ל נדרשים להילחם בבירוקרטיה הצבאית על מנת לקבל תגמול שלו הם זכאים – הינה בבחינת כפיות טובה כלפי מי שתורמים את מיטב שנותיהם למען צה"ל ומדינת ישראל. ואם לא די בכך – הרי שיש בהתנהלות זו כדי לכרסם באמון הציבור בצה"ל.

בשנה החולפת, סייענו למשרתים בצה"ל ליהנות מקבלת הזכויות שלהן הם זכאים, ובמקרים המתאימים, הצפנו סוגיות הדורשות טיפול רוחבי בנושאים חשובים אלה, כפי שאפרט להלן.

רמות פעילות

חוסר שוויון בין לוחמי איסוף קרבי בנוגע לגובה רמת הפעילות

בקבילה שהגישו חיילים המשרתים בתפקידי איסוף קרבי, נטען כי בעוד שחלק מהמשרתים זכאים לתוספת שכר של 'לוחמי חוד', חבריהם, הלוחמים עימם כתף אל כתף באותו תפקיד, מקבלים תוספת שכר נמוכה יותר (קבילה מס' 509131-9-0).

לצד פתרון
לסוגיות הפרטניות
שעלו מהקבילות,
מצאתי לנכון
להדגיש כי
לתפיסתי יש
לסגל גישה
פרו-אקטיבית
וביקורתית על
מנת לזהות ולתקן
מבעוד מועד
תקלות רישומת
אשר בגינן נפגעות
זכויות המשרתים
בצה"ל.

מבירור הקבילה עלה כי מקור השוני נעוץ בתכנים ובאופי ההכשרה שקיבלו המשרתים השונים בתפקיד זה. כך, בעוד שההכשרה שאותה קיבלו לוחמים צעירים זיכתה אותם בהסמכת רובאות 05 וכתוצאה מכך בתוספת 'לוחמי חוד', לוחמים ותיקים יותר עברו הכשרה אחרת, אשר זיכתה אותם בהסמכת רובאות 03 בלבד, ובהתאם, לא היו זכאים לתוספת השכר המשולמת ל'לוחמי חוד'.

בהמשך לקבילה, הושלמו תכני ההכשרה שהיו חסרים לעשרות רבות של לוחמים ותיקים, והם זוכו ברמת רובאות זהה ובתגמול תואם בדיעבד, החל ממועד הצבתם בגדוד.

שכרם של משרתי קבע נכגע בשל פערים בתיעוד זכאותם לרמת פעילות

בכמה קבילות שבהן טיפלתי השנה נוכחתי כי על אף זכאותם, לא קיבלו משרתי קבע תוספת שכר בגין רמת הפעילות שלה הם זכאים בשל אופי שירותם.

כך, בשתי קבילות הלינו קצינים בדרגות רב-סרן וסרן על כך שהם אינם מזוכים ברמת פעילות א' חרף אופי שירותם (קבילות מס' 512360-0-0 ו-514122-8-0 בהתאמה). באחד המקרים עלה כי נוכח תקלה הוזן לקצין תפקיד שונה מהתפקיד שאותו ביצע, ובמקרה האחר, לא הוזן תפקידו של הקצין מרגע תחילת חפיפתו לתפקיד.

בעקבות הקבילות, עודכנה הרישומת האישית בעניינם של הקצינים, והם זוכו למפרע בזכויות הנלוות לאופי שירותם ולרמת הפעילות.

במקרה נוסף לא הוזן תפקידו של קצין כמפקד פלוגה ובמקרה אחר, לא תועדה הצבתו של נגד צעיר ביחידה קדמית (קבילות 514362-8-0 ו-513021-9-0 בהתאמה). גם במקרים אלה עודכנה הרישומת למפרע וניתנו למשרתי הקבע הזכויות הנלוות לאופי שירותם בפועל.

שאותו ביצע הקצין שונה באורכו מהקורס שלפיו קבעו את היקף הזכאות. בקבילה נוספת עלה כי קיים חוסר אחידות באשר למדיניות לפיה מחושבים ימי שישי ושבת בקורסים לצורכי גמול השתלמות – כך שבחלק מהקורסים נחשבים ימים אלה כימי למידה, על אף שלא מתקיימת בהם למידה כלל (קבילה 0-9-514811). בעקבות האמור, הנחתי על ביצוע בדיקה מעמיקה בנושא ועל שיקופה לכלל המשרתים בצה"ל, על מנת שיוכלו לשקלל את צעדיהם ולעמוד על זכויותיהם.

כפי שעולה ממקרים אלה, פערי מקצועיות, חוסר תשומת לב והעדר מדיניות אחידה של גורמי 'מופת' האמונים על הנושא, גרמו תסכול, הפסד זמן וכסף למשרתים. במקרים אלה המלצתי כי ינקטו הצעדים הנדרשים על מנת למנוע הישנותם של מקרים אלה בעתיד.

זכאותם של משרתי קבע לשכר סקטוריאלי נפגעה בשל טיפול לקוי של גורמי המקצוע

בדומה לשנת 2020, גם השנה התקבלו בנציבות קבילות רבות בנושא זכאות למענק שכר סקטוריאלי (להלן גם: המענק). המענק ניתן בהתאם להסכם בין משרד האוצר למשרד הביטחון, והוא משולם בכפוף לעמידה בתבחינים (קריטריונים) מסוימים הנוגעים לסוג התפקיד שאותו מבצעים המשרתים, יתרת השירות שלהם וחתומה על כתב התחייבות קודם לקבלת המענק.

מהקבילות למדתי כי לא אחת, נפגעה זכותם של משרתים בשירות קבע לקבלת מענק שכר סקטוריאלי, על רקע פערים מקצועיים של הגורמים האמונים על הטיפול בנושא.

לצד פתרון לסוגיות הפרטניות שעלו מהקבילות, מצאתי לנכון להדגיש את אחריותם ואת חובתם של גורמי הפיקוד והשלישות לוודא כי משרתי קבע, המקדישים את מלוא זמנם ומרצם לתפקידם, מקבלים את כל הזכויות שלהם הם זכאים. עוד מצאתי כי יש לסגל גישה פרו-אקטיבית וביקורתית על מנת לזהות ולתקן מבעוד מועד תקלות רישומת אשר בניגון נפגעות זכויות המשרתים בצה"ל.

חסירת מידע שגוי בנוגע לזכאות לגמול השתלמות

במהלך השנה, עסקתי בכמה קבילות הנוגעות לזכאותם של משרתים בשירות קבע לתוספת שכר בגין גמול השתלמות. מהקבילות עלה לא פעם כי מידע הנמסר למשרתים בצה"ל מטעם הגורמים הרלוונטיים במרכז 'מופת', היה לא מדויק.

כך, בקבילה שהגישה משרתת קבע נטען כי נמסר לה ממרכז 'מופת' מידע שגוי באשר להשלכות השתתפותה בקורס מסוים על צבירת שעות לצורך זכאות בגמול השתלמות (קבילה מס' 0-4-135556). מביור הקבילה עלה כי המידע השגוי נמסר למשרתת הקבע מפי חיילת חדשה, אשר הייתה בתקופת חפיפה במדור.

בקבילה אחרת, מסרו גורמי 'מופת' לקצין בדרגת סרן, כי קורס שאותו יבצע יזכה אותו בהיקף של 208 שעות לצבירה לגמול

השתלמות, בעוד שבפועל, מדובר היה בזכאות של 104 שעות (קבילה מס' 0-9-13821). מביור הקבילה עלה כי גורמי 'מופת' לא הבחינו בכך שהקורס

כך, בכמה קבילות (0-8-515532, 0-2-514818, 0-7-514943 ו-0-6-513884) עלה כי בעקבות אי-החתמתם של משרתי קבע על כתב התחייבות במועד המתאים הם הפסידו חלק מן המענק שאותו היו מקבלים אילו גורמי הפרט היו פועלים בהתאם להנחיות בנושא.

אין צורך להכביר במילים באשר לתסכול שאותו חש משרת קבע, אשר לא מזוכה במענק אך בשל התנהלות לא מקצועית של הגורמים האמונים על הטיפול בנושא. כפי שעלה אף בדוח הנציבות לשנת העבודה 2020, על גורמי המטה והמדיניות לוודא את מקצועיותם של הגורמים האמונים על תחומים אלה ביחידות השונות ולבצע בקרה הדוקה, כך שלא תיפגע זכותם של משרתים למענק זה.

תלוש השכר

במהלך השנה עסקתי בקבילות הנוגעות להיבטים שונים של תלוש השכר של משרתי הקבע, כפי שאפרט להלן.

העדר גישה לתלושי השכר

קצין במילואים בדרגת רב-סרן הלין על כך שאין לו גישה לתלושי השכר מתקופת שירותו הסדיר וכי פנייתו בנושא זה אל מרכז 'מופת' לא נענו (קבילה מס' 0-6-514314).

לא אחת, נפגעה זכותם של משרתים בשירות קבע לקבלת מענק שכר סקטוריאלי, על רקע פערים מקצועיים של הגורמים האמונים על הטיפול בנושא

על גורמי המטה והמדיניות לוודא את מקצועיותם של הגורמים האמונים על תחומים אלה ביחידות השונות ולבצע בקרה הדוקה, כך שלא תיפגע זכותם של משרתים למענקים להם הם זכאים

”

מאחת הקבילות
עלה כי נוכה
מתלוש השכר
של קצין בדרגת
רב-סרן קנס כפול
בגין הרשעה
כפולה בבית הדין
הצבאי בעבירות
תנועה שבהן
הודה. בעקבות
התערבותנו, זוכה
הקצין בסכום
שנוכה משכרו
שלא כדין

מבירור הקבילה עלה כי האפשרות לצפות בתלושי שכר באתר צה"ל במרשתת (אינטרנט) מוגבלת לעד שנה לאחר סיום השירות הסדיר. בעקבות הקבילה, הועברו לידיו של הקצין תלושי השכר שלהם נדרש. כמו כן המלצתי למפקדת 'מופת' כי ימצא פתרון אשר יאפשר למשרתי קבע לשעבר, המשרתים בשירות מילואים לצפות בתלושי שכרם באתר צה"ל במרשתת.

במעקב אחר מימוש המלצתי עלה כי בימים אלה, עוסקים גורמי המקצוע בפיתוח פלטפורמה שתאפשר את הנגשת תלושי השכר למשרתים במילואים ללא הגבלת זמן.

**ניכוי נפל קנס מתלוש שכר
של קצין בדרגת רב-סרן**

ממקרה אחר עלה כי נוכה מתלוש השכר של קצין בדרגת רב-סרן קנס כפול בגין הרשעה כפולה בבית הדין הצבאי בעבירות תנועה שבהן הודה (קבילה מס' 513285-5-0).

מבירור הקבילה עלה כי בגין שני דוחות תנועה לחובת הקצין, הוגשו בענייני שני כתבי אישום לבית הדין הצבאי לתעבורה. הקצין נקשר בהסדר טיעון עם התביעה הצבאית, לפיו אוחדו כתבי האישום לכדי כתב אישום אחד והוסכם על קנס של 2,000 ₪.

כתב האישום המתוקן הוגש לבית הדין הצבאי, וצוין כי הוא מתייחס לשתי העבירות (תוך ציון מספרי תיקי התביעה הרלוונטיים) אולם לא צוין לאיזה תיק בבית הדין הצבאי מתייחס כתב האישום המתוקן.

הרישומת האישית

בכמה מקרים אשר טופלו השנה עלה כי נוכח אי-דיוק ברישומת האישית נפגעו משרתים בשכרם או בתנאי שירותם.

בשל עדכון שגוי ברישומת האישית, נפגעה נגדת בשכרה

בקבילה שהגישה משרתת קבע בדרגת רב-סמלת בכירה, היא הלינה על כך שתועד ברישומת האישית כי הייתה מסופחת ליחידת ר"ם 2 בעוד שבפועל שהתה ביחידתה חלק מהיום (קבילה מס' 511172-8-0).

מבירור הקבילה עלה כי במועד האמור, הגיעה משרתת הקבע ליחידתה, ובערב אושפזה בבית החולים, הוצבה בר"ם 2, ועודכן ברישומת האישית בעניינה כי היא ב'יום מחלה'. זאת בניגוד לפקודת המטה הכללי מספר 36.0401 שעניינה 'חופשות חיילים בשירות קבע' הקובעת כי לא תוזן 'חופשה' למשרת, כל עוד הוא ביצע פעילות צבאית שמשכה חמש שעות לפחות.

בעקבות הקבילה, המליץ הנציב דאז, כי הרישומת האישית בעניינה של משרתת הקבע תתוקן – כך שיוזן בה כי נכחה ביחידה במועד האמור. כמו כן, המליץ הנציב לקצין משאבי האנוש הראשי, להסדיר את סוגיית עדכון רישומי הצבא במקרים מעין אלה.

בהמשך אותו היום, ניתן פסק דין בעניינו של הקצין בהתאם להסכמות שנרקמו עם התביעה. אולם, גורמי התביעה הצבאית לא פעלו להגיש בקשה לבטל את כתב האישום הנוסף בעניינו של הקצין (אשר אוחד לכתב האישום הראשון) ומשכך, לאחר ימים ספורים, הורשע הקצין בשנית בכתב האישום הנוסף והוטל עליו עונש בהתאם להסדר הטיעון.

בעקבות הקבילה, הגישה התביעה הצבאית בקשת ערעור על הרשעתו של הקצין בהליך המאוחר, ולאחר שהערעור התקבל, פעלה מזכירות בית הדין מול גורמי 'מופת', על מנת לזכותו בסכום שנוכה משכרו שלא כדיון.

בעקבות המקרה המלצתי לנשיא בית הדין הצבאי הרלוונטי לקיים תחקיר מעמיק אחר השתלשלות העניינים ולבחון את ממשקי העבודה עם תחום התעבורה בתביעה הצבאית, על מנת למנוע הישנותם של מקרים אלה בעתיד.

שונו רכיבי זכאות בתלוש שכרו של משרת קבע ללא עדכנו

קצין בדרגת סגן הליון בקבילתו על כך שזכאותו לדירוג שכר 'הנדסאי טכני' ולתוספת 'תואר הנדסאי טכני' בוטלה למפרע (קבילה מס' 512971-9-0). מבירור הקבילה עלה כי גורמי 'מופת' ביטלו את הזכאויות משום שמצאו כי הן פוגעות בשכרו בהיבטים מסוימים.

עם סיום הבירור מצאתי כי נפל פגם בכך שהקצין לא עודכן בדבר ההחלטה לבטל את זכאויותיו, והמלצתי כי תיערך בחינה מעמיקה בעניינו של הקצין, על מנת לוודא כי הוא לא נפגע מהחלטת גורמי 'מופת'.

מאחת הקבילות
עלה כי שחרורו
של 'לוחם חוד'
נדחה שכן
בתחילת שירותו
הוזנו ברישומת
האישית בעניינו
33 ימי תב"ן אף
ששהה במרבית
התקופה ביחידת
'מיטב'. בעקבות
הקבילה נמחקו
ימי התב"ן והחייל
שוחרר משירות
סדיר כנדרש

גורמי השלישות סירבו להזין לקצין יום מחלה ברישומת האישית

בקבילה אחרת, הלין קצין
בדרגת סרן על כך שיום
מחלה שניתן לו בשעות
הערב המאוחרות לא הוזן
ברישומת האישית בעניינו
(קבילה מס' 514519-1-0).

מבירור הקבילה עלה כי קיים נהל נקודתי
ביחידתו של הקצין לפיו יום מחלה שניתן
לאחר השעה 14:00 לא יוזן ברישומת
האישית אלא אם מוקדם יותר באותו
היום דיווח המשרת כי הוא ביום 'הצהרה'
על מחלה או בחופשה שנתית. בעניינו –
משהקצין לא דיווח כאמור, לא אושר לו
יום מחלה והוזן ברישומת האישית כי שהה
באותו היום בחופשה.

בעקבות הקבילה, תוקנה הרישומת האישית
בעניינו של הקצין על דרך הזנת יום מחלה
בתאריך הרלוונטי. בסיכום ממצאיי המלצתי
למפקד היחידה לחדד בפני המשרתים את
הפקודה העוסקת בנושא על מנת למנוע
הישנותם של מקרים דומים בעתיד.

שחרורו של לוחם 'חוד' נדחה בשל רישום שגוי בדבר ימי תב"ן שליליים

במקרה אחר עלה כי
שחרורו של 'לוחם חוד'
נדחה שכן בתחילת שירותו
הוזנו ברישומת האישית
בעניינו 33 ימי תב"ן (תקופה
בלתי נמנית שלילית) אף
ששהה במרבית התקופה
ביחידת 'מיטב' (קבילה מס'
514054-6-0).

”
 'ספר התשמ"ש',
 הכולל את
 המדיניות לסוגים
 השונים של
 תשלומי משפחה
 ומהווה כלי
 עבודה מרכזי
 של גורמי תנאי
 השירות – לא
 עודכן מזה כמה
 שנים

מבירור הקבילה עלה כי נפלה שגיאה בדיווח עריקות בעניינו של הלוחם, אשר לא ניתן היה לעמוד על הסיבות לה נוכח חלוף הזמן ושינוי בעלי התפקידים.

בעקבות הקבילה, בוטלו ימי התב"ן שנרשמו לחובת הלוחם בתקופה האמורה והוטמע הליך סדור ב'מיטב', שנועד למנוע הישנות מקרים דומים בעתיד.

מפקד חרג מסמכותו ומנע מחייל לקבל תעודת לוחם

לוחם בשירות חובה הליון על כך שמפקד הפלוגה לא מסר לידיו את תעודת הלוחם שלה הוא זכאי בהתאם לפקודות הנוגעות לדבר (קבילה מס' 0-6-514234).

מבירור הקבילה עלה כי בעוד שחבריו של הלוחם קיבלו את תעודת הלוחם, מפקדו סירב למסור לו את התעודה מכיוון שלא עבר מבחן כושר.

בעקבות הקבילה, נמסרה התעודה ללוחם ובסיכום ממצאי עמדתי על החומרה הרבה שבמניעת זכותו של חייל לקבל לידיו את תעודת הלוחם שלה הוא זכאי, ובכך, מניעת זכויות מסיימות הנלוות למחזיקים בה.

נוכח האמור, הערתי למפקד הפלוגה על הדברים והמלצתי למפקד הגדוד להפיק לקחים מהמקרה ולנקוט בצעדים הנדרשים על מנת למנוע הישנותם של מקרים דומים בעתיד.

זכויות הנוגעות לתנאי השירות

בצה"ל קיימים מנגנונים שונים שנועדו לספק מעטפת רווחה משמעותית לחיילים ולאפשר להם, באמצעותה, להשלים שירות תקין בצה"ל. חיילים העונים על התבחינים (קריטריונים) המתאימים זכאים לסוגים שונים של הטבות, של הקלות או של מענקים – ביניהם אישורי עבודה, תשלומי משפחה, מענקי שכר דירה ודמי כלכלה.

בשנים האחרונות, התרעו קודמי בתפקיד כי המדיניות, הקריטריונים ותהליכי העבודה הנדרשים על מנת להעניק לחיילים חלק מזכויות אלו, אינם מוסדרים באופן מלא. כך עלה, כי 'ספר התשמ"ש', הכולל את המדיניות לסוגים השונים של תשלומי משפחה ומהווה כלי עבודה מרכזי של גורמי תנאי השירות – לא עודכן מזה כמה שנים. במצב זה יש כדי לעכב ולסרב את הטיפול בחיילים, הזקוקים לתשלומים אלה כאוויר לנשימה.

השנה, מבירור אחת הקבילות עלה כי קיים פער מסוים בטיפול בתשלומי משפחה המשולמים לחייל הפרוד מאישתו, אך טרם התגרש (קבילה מס' 0-3-514197), ובמקרה אחר עלה כי קיימות נסיבות המאפשרות החרגה מהכללים הנוגעים להשתתפות בשכר דירה, אשר אינן מפורסמות לידיעת המשרתים.

נשללה בקשתו של לוחם להשתתפות בתשלומי שכר דירה

בקבילה שבה עסקתי השנה, נשללה בקשתו של לוחם להשתתפות בתשלומי שכר דירה, שכן הדירה שאותה שכר

ממוקמת מעל 25 ק"מ ממקום שירותו הקבוע (קבילה מס' 1-7-511033).

החייל ביקש כי עניינו ייבחן בשנית, בשים לב לכך שלחייל אחר המתגורר במרחק דומה ממקום שירותו, אושרה השתתפות בשכר דירה.

בעקבות הקבילה, בחנו גורמי 'מופת' את עניינו ואישרו את בקשתו תוך שציינו כי הנסיבות שתיאר בפנייתו מצדיקות חריגה מהקריטריונים בנושא. בסיכום ממצאיי עמדתי על כך שהמדיניות בנושא אינה מפורסמת והמלצתי לגורמים הרלוונטיים ב'מופת' לפעול על מנת לוודא כי ימצא פתרון שימנע מקרים דומים בעתיד.

במעקב שבוצע אחר מימוש המלצתי עלה כי הגורמים הנוגעים בדבר למדו את נסיבות המקרה, נשאו קבילה זו, וכמו כן נכתב מסמך חפיפה עדכני שנועד למנוע מקרים דומים בעתיד.

חופשות חיילי חובה

בשנה החולפת פורסמה פקודת המטה הכללי מספר 04.101 'חופשות חיילים בשירות חובה', אשר הסדירה את מדרג זכאותם של חיילי צה"ל לימי חופשה. בתוך כך, קובעת הפקודה כי כל חייל זכאי לנצל 18 ימי חופשה בשנה וכי חיילים המשרתים ברמת פעילות א+ זכאים לצבור עד 5 ימי חופשה לניצול בשנה העוקבת.

בהמשך לכך, נקבע במדיניות החופשות לשנת 2020 של אגף כוח האדם כי נוכח התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיו התאפשר לחיילים המשרתים ברמת פעילות א+ לצבור עד 3 ימי חופשה לניצול בשנה העוקבת, זאת נוסף על חמישה ימי חופשה

התרשמתי
מפגיעה חוזרת
ונשנית בזכויות
חיילי הגדוד בכל
הנוגע למימוש
ימי חופשתם
ועמדתי על כך
שעל המפקדים,
נוסף על אחריותם
על ביצוע
המשימה, להקפיד
גם שפקודיהם
מממשים את ימי
החופשה השנתית
שלהם בתדירות
הולמת לאורך כל
השנה

שחורר על חשבון המערכת. בהתאם למסמך
המדיניות, מפקדים רשאים שלא לאפשר
את ניצול כלל ימי החופשה השנתית, ככל
שהדבר מתחייב מפעילות מבצעית ומהנחיות
להתמודדות עם נגיף הקורונה.

חרף קיומן של הנחיות סדורות בנושא,
עסקתי בשנה החולפת בעשרות רבות של
קבילות שבמסגרתן הלינו חיילים על כך
שמפקדיהם לא מאפשרים להם לממש
את ימי החופשה העומדים לרשותם, כפי
שאפרט להלן.

מניעת חופשתם של עשרות לוחמים המשרתים באותו הגדוד

בקבילות אנונימיות של עשרה לוחמים,
נטען כי במשך שנה מימשו חופשת 'רגילה'
אחת בלבד. קבילות אלה הצטרפו לקבילות
שהתקבלו מאותו הגדוד בשלהי שנת 2020,
ואשר בהן עלו טענות דומות (קבילות מס'
514320-0-0, 514430-0-0, 513585-5-0,
513586-4-0, 513587-3-0, 513588-2-0,
513589-1-0, 513590-0-0, 513591-9-0,
513592-8-0).

במסגרת בירור הקבילות, תיארו מפקד
החטיבה ומפקד הגדוד את נסיבותיה
הייחודיות של תקופת הקורונה, שבעטיין
הוטל עוצר יציאות ביחידות לוחמות, זאת
לצד גרף פעילות שתוכנן לגדוד ופעילויות
מבצעיות שבהן לקח חלק. חרף האמור,
התרשמתי מפגיעה חוזרת ונשנית בזכויות
חיילי הגדוד בכל הנוגע למימוש ימי חופשתם
ועמדתי על כך שעל המפקדים, נוסף על
אחריותם על ביצוע המשימה, להקפיד גם
שפקודיהם מממשים את ימי החופשה
השנתית שלהם בתדירות הולמת לאורך
כל השנה.

לוחמים הנמנים
 על מסלול 'ישיבות
 ההסדר' טענו
 בקבילותיהם
 כי מפקדם לא
 אפשר להם
 לממש את יתרת
 ימי החופשה
 שנותרו להם טרם
 צאתם לתקופת
 של"ת. בסיכום
 ממצאי עמדתי
 על כך שאפשרות
 הניתנת לחיילי
 צה"ל לצבור ימי
 חופשה למימוש
 בשנה עוקבת
 אינה רלוונטים
 למסלול 'ההסדר'
 וכי המפקדים
 נדרשים לבצע
 תכנון מוקדם
 לצורך מימוש
 ימי חופשתם של
 לוחמים אלה

נוכח האמור, מצאתי לנכון להעיר למפקד
 הגדוד בחומרה על הדברים, כמי שנושא
 באחריות הפיקודית, על מנת שיופקו
 הלקחים הנדרשים למניעת הישנותם של
 מקרים דומים בעתיד.

בעקבות התערבות הנציבות לוחם מימש את מלוא ימי החופשה שלהם היה זכאי

לוחם, אשר היה מצוי בשלהי
 שירות החובה שלו, הלן על
 כך שמפקדו מנע ממנו
 לממש 16 ימי חופשה שלהם
 היה זכאי בשנת 2020.

בהתייחסותו לקבילה ציין מפקד היחידה
 שבה משרת הלוחם כי בהתאם למדיניות
 שצוינה לעיל, רשאים מפקדים שלא לאשר
 לחיילים לממש חופשה בשל נסיבות
 מבצעיות. לצד זאת ציין כי לא הייתה כוונה
 למנוע זכות זו באופן גורף, אלא להתאים
 את ימי החופשה של כל חייל לקפסולה
 המבצעית שבמסגרתה שירת.

בהקשר זה ציין מפקד היחידה כי שוחח
 על הנושא עם מפקדו של הלוחם והסביר
 לו כי למרות הנסיבות המבצעיות, מצופה
 ממנו לנהוג בצורה שקופה יותר ולהסביר
 ללוחם את הסיבות שבגינן לא ניתן היה
 לממש את מלוא ימי חופשתו.

בסופו של יום, בעקבות הקבילה, יצא
 הלוחם לחופשת שחרור, שבה מימש את
 כלל ימי החופשה שלהם היה זכאי –
 בשנת 2020 ובשנת 2021.

אי-הקפדה על כללי הכשרות במוצבים משותפים עם משמר הגבול

בשתי קבילות שונות, הלינו שני לוחמי צה"ל המשרתים במוצב של משמר הגבול (להלן: מג"ב) יחד עם לוחמי מג"ב, על כך שבמטבח המשותף במוצב אין הקפדה על כללי הכשרות. בקבילות נטען, בין היתר, כי חיילים ושוטרים נכנסו למטבח במהלך השבת ובישלו בו, ללא כל השגחה ובניגוד לפקודות הצבא בעניין (קבילות מס' 513743-7-0 ו-513780-0-0).

מהתייחסות רב הפיקוד לקבילות עלה כי בעקבות קבילות קודמות שהוגשו בנושא זה, הוחלט להדק את הבקרה ואת ההשגחה במוצבים קדמיים שבהם חיילים חולקים מטבח עם גופי ביטחון אחרים והוקצו תקנים ייעודים למשגיחי כשרות. רב הפיקוד הוסיף כי במוצב נשוא הקבילות, נוכח משגיח כשרות 5 ימים בשבוע ואילו בסופי השבוע מתבצעת ההשגחה בידי נאמן כשרות המתודרך מטעם משגיח הכשרות.

רב הפיקוד הדגיש כי בהתאם להוראות השגרה במוצב יש לנעול את המטבח מעבר לשעות הארוחות וכי תחקור טענת החיילים בדבר בישול מזון במטבח במהלך השבת, העלה כי לא בושל מזון במטבח וכי לא נפגעה רמת הכשרות בו.

בסיכום ממצאי הדגשתי כי יש להקפיד הקפדה יתרה על כללי הכשרות במטבחים צבאיים, על מנת לוודא כי כלל החיילים המשרתים ביחידה יוכלו לאכול בחדר האוכל מבלי לפגוע בהם, וכן המלצתי כי גורמי הפיקוד והרבנות הבכירים יבחנו את נושא הכשרות במוצבים אלה וינקטו בצעדים הנדרשים על מנת לוודא כי רמת הכשרות במוצבים לא תיפגע.

חיילים במסלול 'הסדר' לא מימשו את יתרת ימי החופשה טרם סיום פרק השירות

לוחמים הנמנים על מסלול 'שיבות ההסדר' טענו בקבילותיהם כי מפקדם לא אפשר להם לממש את יתרת ימי החופשה שנותרו להם בשנת 2020 טרם צאתם לתקופת שירות ללא תשלום (של"ת) (קבילות מס' 511438-2-0 ו-511565-5-0).

במסגרת בירור הקבילה התייחס מפקד הגדוד (להלן: מג"ד) של הלוחמים לאילוץ הקורונה ולפעילות המבצעית שבה לקחו הלוחמים חלק, אשר בגינן לא התאפשר לו לאשר לחיילי הגדוד לממש את יתרת ימי החופשה העומדת לזכותם.

בסיכום ממצאי הדגשתי את אחריותם של גורמי הפיקוד לבצע תכנון מוקדם לצורך מימוש ימי החופשה של האוכלוסייה הלוחמת – בפרט כאשר מדובר בחיילים המצויים בשנת שירות אחרונה או ביציאה לתקופת של"ת. בהקשר זה ציינתי, כי האפשרות הניתנת לחיילי צה"ל לצבור ימי חופשה למימוש בשנה עוקבת איננה רלוונטית לחיילים הנמנים על מסלול 'שיבות ההסדר'. נוכח האמור, מצאתי לנכון להסב את תשומת ליבו של המג"ד לדברים, על מנת למנוע את הישנותם של מקרים דומים בהמשך.

זכויות החייל הדתי

בפקודות הצבא ובהוראותיו, נקבעו כללים אשר נועדו לוודא כי תינתן לחיילים שומרי מסורת אפשרות לקיים את אורחות חייהם גם במסגרת השירות הצבאי. לצערי, עסקתי השנה בקבילות שונות, שבהן נטען כי פקודות והוראות אלה לא מתקיימות כלשונן ביחידות צה"ל השונות.

במסגרת מעקב אחר מימוש המלצותי אלה עלה כי התקיים תחקיר בנושא, בראשות רמ"ט הפיקוד ובהשתתפות הגורמים הרלוונטיים ברבנות הצבאית ובמג"ב, במסגרתו בוצע תיאום ציפיות, תואמו ההנחיות המקצועיות של הרבנות הצבאית ורבנות מג"ב ונקבע מנגנון ביקורת משותף.

אי-הקפדה על כללי הכשרות והתברואה במטבח האוגדה

בקבילה נוספת הלין חייל על כך שגורמי הפיקוד והרבנות במפקדת האוגדה שבה הוא משרת לא מקפידים על כללי הכשרות והתברואה ובכלל זאת אי-הקפדה על הפרדה בין כלים בשרים לחלביים, הימצאותם של זבובים בסירי המזון וחרקים על פירות וירקות שלא נשטפו היטב (קבילה מס' 0-6-514174).

מבירור הקבילה עלה כי קיים מחסור במשיחי כשרות במפקדת האוגדה אשר מוביל לפגיעה מהותית בכללי הכשרות. בהמשך לכך עלה כי התקינה הנוכחית, הכוללת שני משיחי כשרות בשירות חובה אינה עומדת בהגדרות התקינה הנדרשת למטבח היחידה שמשרת למעלה מ-1,000 סועדים.

בסיכום ממצאי עמדתי על החשיבות שבהסדרת התקינה כנדרש והצבת כוח אדם קבוע בתפקידים חשובים אלה תוך שהדגשתי כי כשרות המזון המוגש לחיילי צה"ל הינה חלק מזכויות היסוד שלהם וכי העדר הקפדה על כללי הכשרות כפי שנקבעו, פוגעת בחיילים המקפידים בנושא ומסתמכים על כך שהמזון המוגש להם תואם את דרישות הרבנות הצבאית.

בקבילה בה טענו חיילים על אי הקפדה על כללי הכשרות במוצבים משותפים עם משמר הגבול, עמדתי על כך שיש להקפיד הקפדה יתרה על כללי הכשרות במטבחים צבאיים על מנת לוודא כי כלל החיילים המשרתים ביחידה יוכלו לאכול בחדר האוכל

העדר הקפדה על כללי הכשרות כפי שנקבעו, פוגעת בחיילים המקפידים בנושא ומסתמכים על כך שהמזון המוגש להם תואם את דרישות הרבנות הצבאית

נוכח האמור, מצאתי לנכון להסב את תשומת ליבו של מפקד בסיס האימונים לנושא, על מנת שירענן את הנהלים בתחום המזון וההסעדה בדגש על אוכלוסיות ייחודיות, לכלל הגורמים העוסקים בנושא.

מפקד מנע מחיילים להתפלל בהתאם ללוחות הזמנים הקבועים בפקודות

מקבילת חמישה לוחמים עלה כי מפקד פלוגתם לא אפשר להם להתפלל תפילת שחרית לפני שעה 09:00 זאת הגם שפקודת המטה הכללי מספר 34.0301 שעניינה 'בתי כנסת ותפילות בצה"ל' קובעת כי תפילת שחרית תתקיים מדי יום עד לשעה 09:00, זאת למעט מקרים חריגים, באישור מפקדים בכירים (קבילות מס' 514521-9-0, 514522-8-0, 514523-7-0, 514530-0-0, 514517-3-0).

בעקבות הקבילות, נערכה שיחה בהשתתפות מפקד הפלוגה והחיילים, אשר בעקבותיה הנושא בא על תיקונו.

לא ניתנה לחייל אפשרות ללון בסוכה

לוחם בשירות חובה הלין על כך שבמהלך חג הסוכות הורה לו מפקדו ללון בבית החייל בירושלים על מנת שיספיק להגיע ליום ספורט גדודי שנערך ביום שלמחרת, זאת על אף שבבית החייל לא הייתה סוכה שבה יכול היה ללון (קבילה מס' 516164-6-0).

במסגרת ברור הקבילה עלה כי מפקדו של הלוחם פעל בניגוד להוראת רבצ"ר (02-02-05) שעניינה "חג הסוכות בצה"ל", לפיה

נוכח האמור, המלצתי לגורמי התקינה בזרוע הרלוונטית, לטפל בהתאמת התקינה בתחום הכשרות לצורכי מפקדת האוגדה. כמו כן, המלצתי לרב הפיקוד לחדד את נוהלי הכשרות לסגל המטבח.

במסגרת מעקב שביצעתי אחר מימוש המלצותיי עלה כי בעקבות הקבילה התקיימו במטבח האוגדה שורת ביקורות פנימיות וכן ביקורת מטעם גורמי בריאות הצבא ובעקבותיהם התקיימו הדרכות תואמות. כמו כן, נכנס לתפקידו מנהל מטבח חדש, נוספו שני תקני משגיחי כשרות, ניתן גם מענה אזרחי לתחום הכשרות ובוצעו סימונים והפרדה מלאה של כלי מטבח בשריים וחלבניים.

מפקדים לא סיפקו לחייל מזון בכשרות בד"ץ חרף בקשתו

לוחם בשירות חובה הלין על כך שמפקדיו לא סיפקו לו מזון בכשרות בד"ץ חרף בקשתו. (קבילה מס' 514404-6-0).
מבירור הקבילה עלה כי המטבח בבסיס האימונים החטיבתי שבו משרת החייל הינו בעל כשרות 'מהדרין' - הגדרה הכוללת בתוכה גם כשרות בד"ץ. לצד זאת עלה כי במקרה מסוים הוגשה לחייל 'חמגשית' המכילה מזון ללא גלוטן שרמת הכשרות שלו אינה 'מהדרין'.

עם סיום הבירור התרשמתי כי מפקדיו של החייל פעלו על מנת לספק לו מענה תזונתי התואם את רמת הכשרות שעליה הוא מקפיד, אולם שגו כשהגישו לו 'חמגשית' ללא השגחה מתאימה – זאת כאשר לא הייתה מניעה כי יגיע לחדר האוכל ויאכל מהמזון שמוגש בו.

בכמה קבילות
שהתקבלו בנציבות
השנה, הלינו
חיילים על כך
שהמענה התזונתי
הטבעוני הינו
חסר ולא מספק.
בעקבות הקבילות
בחנו הגורמים
בצה"ל את המענה
והשלימו את
הפערים היכן
שהדבר נדרש

באחריות מפקד מחנה להקים סוכה באופן
שיהיה אפשר לאכול בה וללון בה.

מפקד הגדוד התייחס לנושא וציין כי מקרה
זה היה יכול להימנע אילו מפקדו של
הלוחם היה מקדיש תשומת לב מספקת
לנושא. בעקבות כך העיר מפקד הגדוד
למפקד ושפט אותו בדין משמעת!

בעקבות הקבילה, מצאתי לנכון לפנות
לגורמי הפרט בצה"ל על מנת שיבחנו את
נושא הקמתם של סוכות בבתי החייל, מול
כלל הגורמים הנוגעים בדבר על מנת לוודא
שמתאפשר לחיילים שומרי מסורת לישון
בסוכה בבתי החייל במהלך החג.

מענה לאוכלוסיות מיוחדות

מענה תזונתי חסר למשרתי טבעוניים

בשנת 2020 תוקפה מחדש 'איגרת בנושא
מענה הזנה לחיילים טבעוניים', מטעם ענף
טכנולוגיה ומזון במפקדת קצין הלוגיסטיקה
הראשי. האגרת מפרטת לפרטי פרטים
את המענה הטבעוני החלופי למרכיבים
עיקריים בארוחות המוגשות לחיילי צה"ל.

חרף האמור, בכמה קבילות שהתקבלו
בנציבות השנה, הלינו חיילים על כך
שהמענה התזונתי הטבעוני הינו חסר ולא
מספק (קבילות מס' 0-515345-5-0, 0-1-514970-0-0,
0-0-515180). עם קבלת הקבילות, בחנו
הגורמים בצה"ל את המענה והשלימו את
הפערים היכן שהדבר נדרש. לצד זאת,
מצאתי לנכון להמליץ בחלק מן המקרים
כי תיערך בקרה יזומה בנושא זה מטעם
גורמי הלוגיסטיקה הרלוונטיים בפיקודים
ובאוגדות, במסגרתה יבחנו מקרוב את
המענה שניתן לטבעוניים ולאוכלוסיות
נוספות הנדרשות למענה תזונתי ייחודי.

להגיע. החיילת ביקשה את סיועי בשינוי שיבוצה, לתפקיד שיאפשר לה להקפיד על שגרת אימונים (קבילה מס' 0-2-512608). מברור הקבילה עלה כי קיים קושי מהותי במימוש זכותם של חלק מהרקדנים ומהרקדניות המשובצים לתפקידים בשעות היום, זאת מכיוון ששעות הפעילות השגרתיות ביחידות רבות בצה"ל חופפות את אימוני האקדמיה למחול המתקיימים בשעות הבוקר והצהריים. עוד עלה, כי עבודת מטה שהתקיימה באגף כוח האדם בצה"ל, אשר נועדה לתת מענה שלם לאוכלוסייה ייחודית זו, לא נתנה מענה לפער האמור, וכפיות שהועברו לגורמי הסמכות בנושא לא זכו למענה.

בסיכום ממצאי עמדתי על החשיבות הרבה בשיבוץ ספורטאים ורקדנים מצטיינים בתפקידים איכותיים באופן שיאפשר להם להשתלב היטב ביחידותיהם לצד פיתוחם המקצועי בתחומי ההצטיינות השונים. הדגשתי כי על גורמי השיבוץ לתת את הדעת לסוגייה זו עוד קודם להליך השיבוץ ולהימנע מראש ממצב שבו המפקדים יאלצו להתמודד עם שיבוצים שלא מאפשרים את שירותם של פקודיהם ביחידות. נוכח האמור, המלצתי למפקד 'מיטב' לבחון את הסוגייה לעומק ולהנחות את גורמי השיבוץ לוודא כי ספורטאים ורקדנים מצטיינים מוצבים ביחידה שבה יוכלו מצד אחד לתרום תרומה משמעותית לצה"ל ויחד עם זאת לקיים שגרת אימונים שלמה ותקינה.

בעקבות הקבילה, הותאם שיבוצה של הרקדנית המצטיינת לשעות האימון הייחודיות שלה.

אי-תשלום דמי כלכלה לחיילת חולת צליאק

בקבילה אחרת, הלינה חיילת חולת צליאק על כך שלא שולמו לה מלוא דמי הכלכלה שלהם היא זכאית בשל מצבה הרפואי (קבילה מס' 0-0-514070). במהלך בירור הקבילה עלה כי גובה דמי הכלכלה נגזר מרמת הפעילות של החיילת וכי שינוי בהצבתה של החיילת הוביל לשינוי בגובה דמי הכלכלה שלהם הייתה זכאית. בהמשך, בעקבות תהליך לעדכון רמת הפעילות ביחידתה של החיילת, עודכנה רמת פעילות המזכה במלוא דמי הכלכלה הניתנים לחולי צליאק. זכאות זו עודכנה בדיעבד, החל ממועד הצבתה של החיילת ביחידתה.

ננאי שירות שלא מאפשרים לרקדניות מצטיינות להקפיד על שגרת אימונים

על מנת לאפשר לספורטאים מצטיינים ולספורטאים פעילים לשרת בצה"ל תוך שמירה על שגרת אימונים, נקבע בהוראת קבע של אגף כוח האדם (03-03-31) שעניינה "שירות רקדנים מצטיינים וספורטאים פעילים בצה"ל" כי ספורטאי או רקדן מצטיין יהיו זכאים מדי יום לשחרור מפעילות לצורך אימונים לאחר שש שעות פעילות ביחידה. ההוראה קובעת כי במקרים חריגים ניתן לאשר חריגה משעות הפעילות לטובת השתתפות חייל באימונים.

בקבילה שהגישה במהלך השנה רקדנית מצטיינת נטען כי מתכונת שירותה ביחידתה לא מאפשרת לה לממש את זכאותה לצאת לאימונים, זאת מאחר ששעות הפעילות ביחידתה חופפות את שעות האימונים שאליהם היא נדרשת

מנהל שאינו תקין

מעיסוק בקבילות
בנושאים הנוגעים
למנהל תקין
למדתי כי במקרים
מסוימים מפקדים
פעלו בניגוד
לכללים ולנהלים
שקבעו רשויות
הצבא באופן
שהרע את מצבם
של חיילים

בצה"ל מערכת נורמות וכללים, אשר נועדו לסייע בידי בעלי התפקידים השונים לממש את סמכותם ואת אחריותם באחידות ובבהירות. התנהלות צה"ל בהתאם לפקודות ולהוראות קריטית לחיזוק אמון הציבור וליצירת ודאות ויציבות של המשרתים בו.

מעיסוק בקבילות בנושאים שונים בשנה החולפת, למדתי כי במקרים מסוימים מפקדים פעלו בניגוד לכללים ולנהלים שקבעו רשויות הצבא באופן שהרע את מצבם של חיילים, ובמקרים אחרים, נמסר למשרתים בצה"ל ולמיועדים לשירות ביטחון מידע שאינו עולה בקנה אחד עם הפקודות ועם ההוראות הנוהגות. התנהלות אשר השפיעה על מערכת השיקולים שלאורה קיבלו החלטות משמעותיות בנוגע לשירותם, כפי שיפורט להלן.

דין אישה כדין גבר

בשנה החולפת טופלו בנציבות קבילות שונות שעניינן בשירות נשים בתפקידים התנדבותיים המחייבים שירות של 32 חודשי חובה – שירות הזהה למשך שירות גברים ("דין אישה כדין גבר"). העיסוק בנושא זה לימד, כי בדומה לשנים קודמות, קיימים בצה"ל ליקויים שונים הקשורים כולם בחובתו להפעיל את סמכותו ולקיים את מדיניותו בשקיפות ובהוגנות תוך הקפדה על תיעוד ועל רישום מהימנים.

בכמה קבילות
עלה כי חיילות
הוחתמו על
כתבי התחייבות
לשירות חובה
אשר תוכנם
אינו תואם את
המדיניות הנוהגת
בנושא. בעקבות
התערבותנו,
שוחררו החיילות
משירות עם תום
תקופת השירות
עליה התחייבו
בחימתן

פגמים בהליכי הגיוס וההכשרה של חיילות הוביל לקיצור משמעותי במשך שירותן

באחת מהקבילות המרכזיות שבהן עסקת השנה, ביקשו 22 חיילות את סיועי בקיצור שירותן, כך שיידרשו לשרת 24 חודשים בלבד ולא 32 חודשים, וזאת על רקע טענות בדבר ליקויים בהליכי גיוסן, הכשרתן והתנהלות גורמי הפיקוד והשלישות בעניין (קבילה מס' 511053-7-0).

החיילות יועדו לתפקיד שרשויות הגיוס ביקשו להכיר בו ככזה המחייב משך שירות חובה הזהה למשך שירותם של גברים (32 חודשי שירות חובה). מכיוון שהליך ההסדרה בנושא זה טרם הושלם במועד האיתור והמיון לתפקיד, הוסבר להן בכנסים שנערכו טרם הגיוס כי ככל שהליך ההסדרה יושלם במהלך שירות החובה שלהן הן ידרשו למשך שירות של 32 חודשים, בהתאמה – חלקן חתמו על טופסי התחייבות למשך שירות כאמור.

אולם, כשלושה חודשים טרם גיוסן, קיבלו חלק מהחיילות הודעת טקסט ובה צוין במפורש כי יחויבו במשך שירות של 32 חודשים רק אם הליך ההסדרה יושלם עד לגיוסן. להודעה צורף כתב התחייבות ל-32 חודשי שירות חובה.

יתר על-כן, עם גיוסן, לא שוקף לחיילות משך השירות שבו יחויבו ועלה ספק באשר למשך ההכשרה בגינה, בין היתר, התבקש להכיר בתפקיד שאליו גויסו כמחייב משך שירות של 32 חודשים.

כשנה לאחר שהתגייסו, הושלם הליך ההסדרה והחיילות חויבו בשירות חובה של 32 חודשים.

במהלך בירור הקבילה, קיימתי סדרת דיונים בהשתתפות גורמי הפיקוד ביחידתן

(אלא אם מדובר בנסיבות רפואיות, אז תשרת 24 חודשים בלבד), חתמו החיילות על כתב התחייבות הקובע כי בנסיבות של אי-סיום הכשרה, ידרשו לשירות של 26 חודשים בלבד.

במקרים אלה, ביקשו החיילות כי משך שירותן יקבע על בסיס כתב ההתחייבות שעליו חתמו ולא על-כפי המדיניות הנוהגת. בעקבות קבילות אלה, שוחררו החיילות לאחר שהשלימו שירות בן 26 חודשים – בהתאם לטופסי ההתחייבות שעליהם חתמו.

קוצר שירותה של חיילת שלא סיימה את הכשרתה מסיבות רפואיות

חיילת הלינה בקבילתה על כך שעל אף שלא סיימה את ההכשרה שאליה גויסה למשך שירות חובה של 32 חודשים מסיבות רפואיות, שירותה לא קוצר ל-24 חודשים אלא ל-27 חודשים. זאת בניגוד ל"מדיניות שירות נשים – דין אישה כדין גבר" במקצועות התנדבות" אשר קובעת כי במקרה שבו חיילת לא סיימה את הכשרתה בגין סיבות רפואיות, תחויב ב-24 חודשי שירות חובה בלבד (קבילה מס' 513395-5-0).

מבירור הקבילה עלה כי החיילת החלה את שירותה כלוחמת חי"ר (חיל רגלים), אך בשל שבר מאמץ נאלצה להפסיק את ההכשרה. בעקבות הקבילה – קוצר שירותה של החיילת מטעמי פרט והיא שוחררה לאחר 24 חודשי שירות חובה.

של החיילות וגורמים בכירים מאגף כוח האדם. בדיונים שיקפתי את הפגמים רבים שנפלו בטיפול בעניינן של החיילות – החל בשלב מיון כמיועדות לשירות ביטחון, דרך הליך גיוסן, הכשרתן והמעטפת הפיקודית שניתנה להן במהלכה, וכלה בהתנהלותם של גורמי הפיקוד בעניינן.

בעקבות האמור, החליט ראש חטיבת תכנון מקורות וכוח אדם באגף כוח האדם על קיצור שירותן של 14 חיילות ל-24 חודשי שירות חובה, בהתאם לתבחנים שנקבעו לאחר תחקור הנושא.

בסיכום ממצאי, עמדתי על הפגמים שציניתי לעיל, הערתי בחומרה למפקד היחידה וכן לגורמים בכירים ביחידה אשר העבירו מידע שגוי בעניין שיקוף משך השירות לחיילות. כמו כן, המלצתי על כתיבת תיק יסוד להכשרה למקצוע, ועל לימוד לקחי המקרה ומסקנותיו לכלל גורמי הפיקוד והמשא"ן הרלוונטיים ביחידה. המלצותיי אלה מומשו במלואן.

חיילות הוחתמו על כתבי התחייבות שאינם תואמים את מדיניות צה"ל

בכמה קבילות שבהן עסקתי השנה (לדוגמה, קבילות מספר 513046-4-0, 513099-1-0) עלה כי חיילות הוחתמו על כתבי התחייבות לשירות חובה בן 32 חודשים ('דין אישה כדין גבר') אשר תוכנם אינו תואם את המדיניות הנוהגת בנושא. כך – בעוד ש"מדיניות שירות נשים – דין אישה כדין גבר" במקצועות התנדבות" קובעת כי חיילת שלא מסיימת את ההכשרה שבגינה חתמה על כתב ההתחייבות עד 90 ימים ממועד תחילת ההכשרה – תשרת 27 חודשים בלבד

מקצועו של חייל לא נפסל והוא נותר חסר מעש למשך תקופה ארוכה

בכמה קבילות שבהן עסקתי השנה עלה כי מפקדים פעלו בניגוד להוראת קבע של אגף כוח האדם מספר 06-03-32 שעניינה 'מקצועות צבאיים – שיבוץ' הקובעת כי עם קבלתו של חוגר ליחידה, הוא ישובץ בתפקיד בהתאם להכשרתו.

כך, באחת הקבילות, הלין חייל בשירות חובה על כך שהוא אינו מועסק במקצוע הצבאי שאליו הוסמך (קבילה מס' 0-9-514141).

מבירור הקבילה עלה כי מפקדיו של החייל החליטו כי הוא לא יעסוק במקצועו הצבאי על רקע אירועי אמינות ולאחר ניסיונות להציבו במדורים שונים ביחידה, אולם הליך פסילת מקצועו אך למעלה משנה. בסיכום ממצאי הדגשתי כי אני רואה בחומרה מקרים שבהם חיילים לא מועסקים במקצוע הצבאי שאליו הוכשרו וכי מצופה ממפקדים לוודא כי עיסוקם של פקודיהם בפועל תואם את מקצועם הצבאי ואת רישומי הצבא בעניינם.

בקבילה אחרת (מס' 0-6-512744) טענה חיילת טענות דומות, שלפיהן מפקדיה לא מאפשרים לה לשרת במקצוע שאליו הוכשרה, בניגוד להוראת הקבע שצוינה לעיל. גם במקרה זה עמדתי על החשיבות בהעסקת חיילים בתפקידים ובקימו של הליך סדור לפסילת מקצוע היכן שאין מקום שחייל יועסק עוד בתפקידו הצבאי.

העסקה שלא במקצוע

אחד מאדניו של מנהל תקין, הוא תיעוד ורישום מהימנים, המשקפים נכונה את המציאות הנוהגת.

בשנה החולפת נתקלתי לא אחת במקרים שבהם פעלו גורמי הפיקוד והשלישות ביחידות השונות, שלא בהתאם לפקודות ולהוראות הצבא, ולא וידאו כי הרישומת הצה"לית משקפת נאמנה את מצב הדברים. כתוצאה ממקרים אלה, נגרם לא אחת, עוול לחיילים ולחיילות, אשר זכויותיהם נגזרות, בין היתר, ממידע המופיע בעניינם ברישומת הצבאית.

העדר תיעוד מנע קיצור שירותן של חיילות

בארבע קבילות שהגישו חיילות בשירות חובה, נטען כי הגם שלא סיימו את הכשרתן לתפקידים המחיילים משך שירות של 32 חודשים, גורמי הפיקוד והשלישות ביחידותיהן לא תיעדו במערכות כי הן אינן משרתות עוד במקצוען, וכתוצאה מכך – שירותן לא קוצר בהתאם ל"מדיניות שירות נשים – דין אישה כדין גבר' במקצועות התנדבות", שעיקריה פורטו לעיל (קבילות מס' 0-3-513307, 0-6-512994, 0-9-513651, 0-2-510258).

בעקבות הקבילות קוצר שירותן של החיילות והן שוחררו לאחר שהשלימו 27 חודשי שירות, בהתאם למדיניות הנוהגת.

הרחקה והדחה מתפקיד

במקרים נוספים שבהם דנתי השנה, נטענו טענות בדבר תקינות הליכי הדחתם של חיילים מתפקידם וסבירות ההחלטות בנושאים אלו.

בעקבות מקרה
בו עלה כי חייל
בשירות חובה לא
הועסק במקצוע
הצבאי שאליו
הוסמך, עמדתי על
כך שאני רואה
בחומרה מקרים
בהם חיילים
לא מועסקים
במקצוע הצבאי
שאליו הוכשרו
וכי מצופה
ממפקדים לוודא
כי עיסוקם של
פקודיהם תואם
את הכשרתם"

חיילת הורחקה מקורס מ"נים לאחר שנשקה לכן זוגה

חיילת בשירות חובה הלינה על כך שהורחקה מקורס מפקדי כיתות, כשבועיים לפני סיום הקורס, לאחר שהתנשקה עם בן זוגה ביחידה (קבילה מס' 0-6-516304).

בקבילה נטען כי ההחלטה להרחיק את החיילת אינה מידתית וכי הליך ההרחקה התקיים שלא בהתאם לפקודות ולהוראות. עוד נטען כי ועדת ההערכה שבסופה היא הורחקה התקיימה 5 שבועות לאחר המקרה שבגינה הורחקה לבסוף וכי לאורך תקופה זו, מפקדיה של החיילת ציינו בפנייה לא פעם כי היא אינה צפויה לסיים את הקורס על אף שבפועל השתתפה בכלל הפעילויות והתכנים.

עם סיום הבירור מצאתי כי הליך ההרחקה של החיילת לא התקיים בהתאם לנוהל הרחקת חניך, הקובע כי הרחקה תבוצע בידי מפקד בית הספר ולא בידי מפקד הגדוד (כפי שנעשה בעניינה של החיילת).

כמו כן מצאתי כי התנהלות גורמי הפיקוד לא הלמה את החומרה שאותה ייחסו למעשים שבגינם החליטו להרחיקה מהקורס כך – המפקדים הגדירו את התנהלותה של החיילת כחמורה וכחורגת באופן משמעותי מאמות המידה המצופות ממפקדת לעתיד – ואם כך הם פני

מקבילתה של
 חיילת בשירות
 חובה אשר
 הורחקה מקורס
 מפקדי כיתות
 כשבועיים לפני
 סיום ההכשרה
 מפני שהתנשקה
 עם בן זוגה עלה,
 כי הליך ההרחקה
 לא התקיים
 בהתאם לנוהל
 הרחקת חניך וכי
 התנהלות גורמי
 הפיקוד לא הלמה
 את החומרה
 שאותה ייחסו
 למעשים שבגינם
 החליטו להרחיקה
 מהקורס

הדברים, נכון היה להגיב לעניין באופן מידי
 וברור. ההחלטה שלא לדון בעניינה של
 החיילת באופן מידי והותרתה בהכשרה
 במשך 5 שבועות חוטאת לתפיסה זו.

יתרה מכך, מצאתי כי בסיכום ועדת
 ההערכה בעניינה של החיילת נכתב כי
 התנהלותה אינה תואמת את כללי השירות
 המשותף – זאת על אף שפקודת השירות
 המשותף (33.0207) כלל לא עוסקת בנושא
 זה. בהקשר זה עמדתי על כך שבהליך
 משמעותי המשפיע באופן כה משמעותי
 על הפרט, יש חשיבות רבה לכך שהסיכום
 ישקף נאמנה את סיבת ההרחקה.

חרף פגמים אלה, והגם שניתן היה לשקול
 נקיטת צעדים משמעותיים אחרים ומיידים,
 החלטתי לבסוף שלא להתערב בהחלטה
 להרחיק את החיילת, בין היתר נוכח
 התייחסות מפקד יחידת ההכשרה שלפיה
 החיילת תוכל לחזור ולהשלים את התכנים
 החסרים על מנת לסיים את הכשרתה,
 ובשים לב לכך שהחיילת התנהלה בניגוד
 לכללים הנהוגים ביחידתה.

לצד זאת, מצאתי לנכון להמליץ לקצין
 החינוך הראשי, ראש מטה אגף כוח האדם
 וסגנית יועצת הרמטכ"ל לענייני מגדר לעגן
 גבולות וכללים ברורים בנושא מגע פיזי בין
 חיילים במסגרת היחידה.

לחיילת נודע מחבריה על כוונה להדיחה ממסלול לחימה

בקבילה אחרת, הלינה חיילת על כך
 שהליך הרחקתה ממסלול לחימה, אשר
 התקיים שבוע קודם לסיום ההכשרה, לא
 תאם את הוראות הצבא בנושא (קבילה
 מס' 512985-0-5) וכי נודע לה על הכוונה
 להרחיקה מהמסלול מחבריה להכשרה.

לוודא קיומן של שיחות מקדימות על מנת לאפשר לחניך להציג באופן בלתי-אמצעי את התייחסותו לנושא ולהתחשב בה טרם קבלת החלטה סופית בעניינו של החניך, כמו גם לקיים את ועדת ההערכה בהתאם ללוחות הזמנים – על מנת למנוע עוגמת נפש מיותרת.

נוכח פגמים אלה, מצאתי לנכון להעיר למפקד הגדוד על הדברים על מנת שלא ישנו עוד.

מעיון בהוראת קבע אכ"א מספר 31-10-06 שעניינה 'נוהלי הרחקת חניכים מקורסים בהכשרה ראשונית' עלה כי חניך לא יורחק מקורס לפני תום מחצית תקופת ההכשרה או עד 4 שבועות קודם לסיום ההכשרה.

כמו כן נקבע כי במקרה שבו שוקל סגל ההכשרה להרחיק חייל, יש לקיים עימו שיחות מקדימות עם דרגים שונים, שבמסגרתן תוצג לחניך מערכת השיקולים שבגינה הוא מועמד להרחקה מהקורס ותינתן לו הזדמנות להציג את עמדתו.

מבירור הקבילה עלה כי בשל פציעתה, נעדרה החיילת מההכשרה וזומנה לוועדת הערכה מבלי שהתקיימו עימה שיחות מקדימות כנדרש לפי ההוראה.

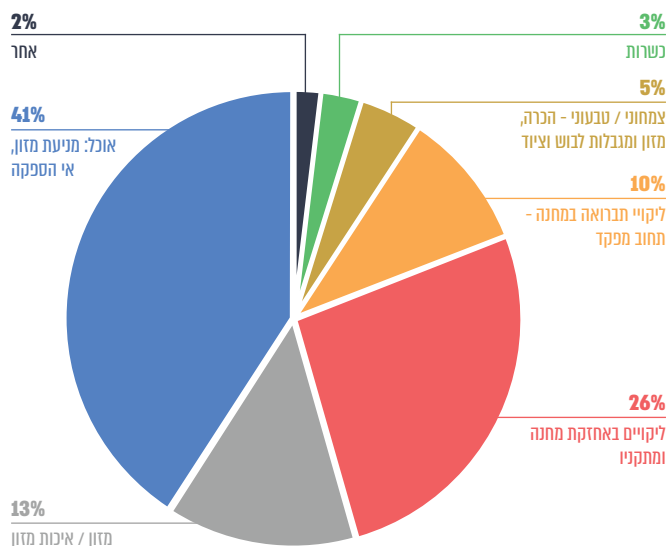
מפקד הגדוד שבו הוכשרה החיילת מסר כי ועדת ההערכה התקיימה רק כשבוע לפני סיום ההכשרה בשל רצון לאפשר לה להשלים את התכנים החסרים ולהימנע מהדחתה. עוד מסר, כי בשל שגגה לא קיימו עם החיילת שיחות מקדימות ולא נרשמה בסיכום הוועדה סיבת הדחתה.

מפקד הגדוד העיר למפקדתה של החיילת על התנהלותה, בגינה נודע לחיילת על קיומה של ועדת הערכה בעניינה מחיילים אחרים. בעקבות כך – התנצלה המפקדת בפני החיילת.

עם סיום בירור הקבילה מצאתי כי נפלו פגמים בהליך הרחקתה של החיילת מההכשרה – הן באי-קיומן של שיחות מקדימות, הן במועד שבו התקיימה הוועדה והן בהעדר מידע שלם בנוגע לנסיבות הרחקתה של החיילת מההכשרה.

בהקשר זה הדגשתי כי על גורמי הפיקוד להקפיד לממש את הנחיות הצבא בנושא הרחקת חניך מקורס ככתבן וכלשונו –

תנאי המחיייה והתשתיות בצה"ל

נושאי קבילות בתחום תנאי המחיייה והתשתיות

”

תנאי המחיייה שלהם זכאים המשרתים בצה"ל, מהווים חלק בלתי נפרד מזכותם לכבוד ולבריאות ומשליכים באופן ישיר וחד על המוטיבציה שלהם לשירות ועל האמון שניתן במפקדי צה"ל כי ידאגו למלא את כלל צורכי פקודיהם

בפרקים קודמים עסקתי בהיבטים שונים הנוגעים לשירות בצה"ל, ואשר יש להם קשר ישיר וברור לזכותם של חיילי צה"ל לחיים, לכבוד, לבריאות ולתגמול על שירותם.

לתפיסתי, תנאי המחיייה שלהם זכאים המשרתים בצה"ל, מהווים חלק בלתי נפרד מזכותם לכבוד ולבריאות ומשליכים באופן ישיר וחד על המוטיבציה שלהם לשירות ועל האמון שניתן במפקדי צה"ל כי ידאגו למלא את כלל צורכי פקודיהם.

נוכח החשיבות הרבה שאני מייחסת לתנאי שירות הולמים ערכתי מאז כניסתי לתפקיד ביקורים ביחידות רבות, במסגרתן שוחחתי עם חיילים ועם מפקדים וסיירתי בחדרי המגורים, במקלחות, בשירותים, במטבחים, בחדרי האוכל, ובכיתות הלימוד – מתוך מטרה לעמוד מקרוב אחר התנאים שבהם מתקיימים חיילי צה"ל ולקדם את רווחתם.

בשיחות חתך
שקיימתי עם
חיילים עלה כי
המזון המוגש
להם בחדרי
האוכל אינו
מספק ולא תואם
את האימונים
העצימים שאותם
הם מבצעים
במהלך היום

בביקורים זיהיתי פערים העוברים כחוט השני בין יחידות שונות בהיבטי מזון ותשתיות, פערים דומים עלו גם בקבילות שבהן טיפלתי במהלך השנה. להלן אציג את רשמיי מביקורים אלה ומבירורן של קבילות בנושא.

מחסור במזון ואיכות מזון ירודה בבסיסי צה"ל

בשיחות חתך שקיימתי עם חיילים המשרתים בבא"ח נח"ל, בבא"ח צנחנים, בקריית ההדרכה, בבית הספר להגנת הגבולות (בהל"ג) ובבית הספר למפקדי כיתות ומקצועות חיל הרגלים (בילס"ח), עלה כי המזון המוגש להם בחדרי האוכל אינו מספק ולא תואם את האימונים העצימים שאותם הם מבצעים במהלך היום. במרבית המקרים, מדובר במחסור במנת חלבון ולעיתים באופן חלוקת המזון בין הסועדים בחדר האוכל לאורך הארוחה.

מעבר לכך נטען כי בחלק מהמקומות המזון המוגש להם אינו ראוי למאכל אדם, שרמת ההיגיינה במטבחים אינה מספקת, וכי בחלק מהיחידות יש פער במענה תזונתי הניתן לאוכלוסיות ייחודיות (דוגמת צליאקים וטבעוניים) המקבלות מענה דל וחסר גיוון (קריית ההדרכה, בהל"צ, גלי צה"ל, בא"ח נח"ל והמכללות הצבאיות).

אי אפשר להישאר אדישים למצב זה שבו חיילי צה"ל המצויים תחת אחריות הצבא לא מקבלים מענה תזונתי שלם והולם, חלקם נותרים רעבים או מוצאים עצמם נדרשים לשלם מכספם בעבור מזון שאמור להיות מסופק להם מטעם רשויות הצבא.

על מפקדי הצבא לפעול ללא דיחוי על מנת לוודא כי אף חייל לא נותר רעב, וכי המענה התזונתי הניתן להם תואם את גרף האימונים שלו הם נדרשים.

במהלך סיורים
שערכתי בשנה
החולפת עלה
כי לא מעט
יחידות מתנהלות
בתשתיות ישנות
ורעועות הסובלות
מתחזוקה חסרה

חלק מהפערים
ניתנים לגישור
בגדרי היחידה
אולם ניכר כי
נדרש שינוי
תפיסתי ותרבותי
כמו גם תקצוב
ייעודי, בקרה
ותחזוקה רוחבית
ומקיפה לאורך
זמן.

תשתיות מחייה ולמידה רעועות

לצד פערים בתחום המזון, עלה בביקוריי כי לא מעט יחידות מתנהלות בתשתיות ישנות ורעועות הסובלות מתחזוקה חסרה:

כך, בסיור שערכתי בבא"ח כפיר התרשמתי כי חרף מזג האוויר הקשה השורר באזור במרבית השנה, קיימות ברחבי הבא"ח, המאכלס בתקופות מסוימות למעלה מ-2000 לוחמים, רק 10 כיתות לימוד ומרבית שיעורי הלימוד מתקיימים באוויר הפתוח.

עוד עלה כי אין במתחם המטווחים תאי שירותים, ציליות או ברזיות וכי הוא אינו מואר – על אף שקיומם של מטווחים בחשיכה מהווה סכנה בטיחותית. כמו כן קיימים מבנים נטושים רבים ברחבי היחידה, המהווים מטרד בטיחותי משמעותי.

אם לא די בכך, במהלך סיור שערכתי במטבח עלה כי על אף שהוא עבר שיפוץ מקיף רק חצי שנה קודם לכן, קיימים בו ליקויי בנייה ובטיחות רבים – מרצפות שבורות, תקרה לא אטומה, תשתיות חשמל ומים חשופות ועוד, אשר בגינן נדרש שיפוץ נוסף, בעלות של מאות אלפי שקלים.

פערי תחזוקה עלו גם בביקורי בבית הספר להגנת הגבולות – שם נוכחתי כי המקלחות ותאי השירותים של החיילים ושל הסגל מיושנים מאוד – בחלק מהשירותים אסלות שבורות, ובמקלחות חסרים ראשי ברז ווילונות.

עוד עלה כי בחלק מהיחידות יש מחסור בקולרים ובמים חמים (בא"ח נח"ל) וכי משוטטים בהם בעלי חיים (שועלים, זאבים, חולדות, עכברים, ציפורים ומזיקים נוספים) המסבים נזק רב ומטילים מורא על המשרתים במקום.

עם סיום הסיור ציין כי התקיימה הסברה לגורמי הרפואה על דרכי מניעת היווצרות פטרת וכי ניתן לתקן את הפערים שאותם ציין בעזרת תחזוקה נכונה של המתחם.

בסיכום ממצאי עמדותי על כך שתשתיות תקינות מהוות תנאי קיום בסיסי וכי חובה על גורמי הפיקוד והמקצוע המוסמכים לוודא שאכן מתקיימת סביבת מחייה ראויה לכלל חיילי צה"ל. הדגשתי כי יש לבצע הבחנה בין צורך בשיפוץ נרחב ובין שמירה על הקיים במצב סביר שאינו פוגע בבריאות החיילים.

על-כן המלצתי לפעול על מנת ליישם את הנחיות קצין בריאות הצבא – לקיים ניקיון יסודי במתחם, לטפל בפטרת ובמים העומדים ולהקפיד על שגרת ניקיון קפדנית.

בבקרה שערכתי אחר מימוש המלצותיי עלה כי המלצותיי מומשו וכי שיפוץ מתחם השירותים נכלל בתוכנית העבודה לשנה זו

נזילות, חשמל חשוף ואסלות לא שמישות בבסיס חיל האויר

בקבילה שהוגשה בעילום שם תוארו ליקויים בתשתיות המגורים ובחדרי השירותים והמקלחת בבסיס חיל האויר, וביניהם רטיבות ונזילה בתקרת המבנה, חוטי חשמל חשופים, דלתות שבורות ואסלות לא שמישות (קבילה מס' 0-3-513577).

בעקבות הקבילה, ערך צוות בירור מטעמי ביקור ביחידה, על מנת לעמוד מקרוב על הטענות וקיבל את התייחסותו של מפקד היחידה ושל גורמי הבינוי אשר מסרו כי הליקויים שצוינו לעיל מוכרים וכי נוכח המציאות התקציבית בעידן הקורונה חל עיכוב בהעברת תקציב ייעודי לשיפוץ המתחם.

כפי שניתן להתרשם, חלק מהפערים שתיארתי אמנם ניתנים לגישור בגדרי היחידה תוך שימוש במשאבים העומדים לראשותה, אולם ניכר כי נדרש שינוי תפיסתי ותרבותי כמו גם תקצוב ייעודי, בקרה ותחזוקה רוחבית ומקיפה לאורך זמן.

על-כן, העברתי את ממצאי ביקורי ביחידות לגורמים האמונים עליהם בצה"ל ובמשרד הביטחון ובכוונתי להמשיך בשנה הקרובה בסיורים ביחידות השונות, להציף פערים ולעקוב אחר שיפור בנושאים חשובים אלה.

נוסף על ביקוריי ביחידות השונות, למדתי על פערים בתחומים אלה גם מקבילות שהתקבלו לאורך השנה, שבהם הלינו חיילים המשרתים ביחידות שונות על כך שתנאי המחיה ביחידתם אינם הולמים.

פטרת ושירותים שבורים במחנה 'רעים'

כך, בקבילה שהגיש חייל המשרת ב'מחנה רעים' נטענו טענות באשר לתקינות ולתברואת מתחם השירותים והמקלחות במגורים שבהם הוא שוהה (קבילה מס' 0-2-512618).

במסגרת בירור הקבילה נדרשה תגובתו של סגן מפקד האוגדה, אשר ציין כי נוכח המציאות התקציבית בעידן הקורונה, לא התאפשר להשקיע בפיתוחן של התשתיות הקיימות וברכישת תשתיות חדשות. עוד ציין כי קיימת תוכנית עבודה שנתית לשיפוץ כלל מתחמי השירותים והמקלחות במחנה.

כמו כן, בעקבות הקבילה, ערך קצין בריאות הצבא היחידתי סיור במתחם השירותים, וממנו עלה שאחד מתאי השירותים תקול, וכי התפתחה פטרת על קירות המקלחת ונמצאו מים עומדים.

היחידה – זכות יסוד שלה זכאים כלל משרתי צה"ל והמלצתי לקצין הלוגיסטיקה הפיקודי לעדכנני בדבר סיום השיפוץ כמו גם ביצירת פתרון כניסה לחמ"ל התואם את כללי השירות המשותף.

בהמשך, בעקבות הקבילה, הוקצה תקציב ייעודי לשיפוץ מתחם השירותים והמקלחות ובמסגרת מעקב אחר מימוש המלצתי עלה כי השיפוץ במקום החל.

בעקבות האמור, לא מצאתי עוד מקום להתערבות נוספת בנושא מטעמי.

סתימות בשירותים, יתושים ואי-הפרדה בין מגורי החיילים לחמ"ל במחנה 'עמיעד'

בקבילה שהוגשה בעילום שם, נטענו טענות על מצב התחזוקה של מחנה 'עמיעד'. בין היתר נטען כי תשתיות השירותים והמקלחות רעועות, כי חלק מהריצוף שבור ומתפרק, כי קיימים דלתות וחלונות שבורים, וכן סתימות רבות אשר בגינם מצויים במקום זבובים ויתושים. עוד נטען לאי-הקפדה על חדרים היפואלרגניים, על אי-הפרדה בין מגורי חיילות למגורי חיילים ועל מיקומו של החמ"ל במקום הפוגע בכללי השירות המשותף (קבילות מס' 515581-9-0 ו-516220-0-0).

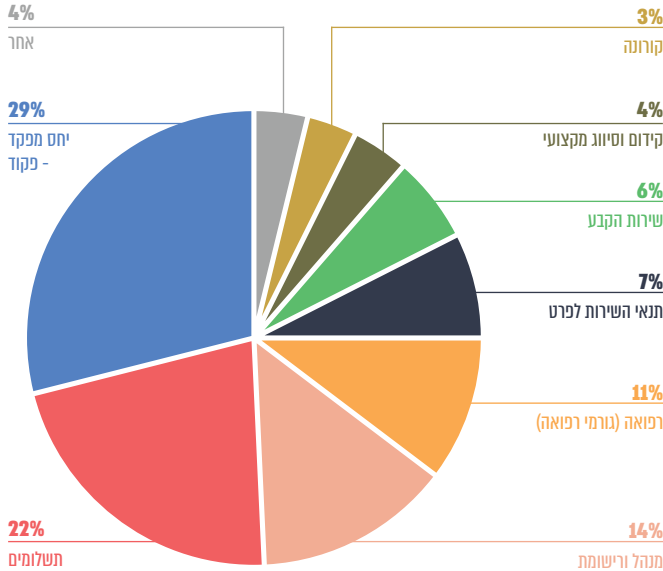
מבירור הקבילה עלה כי מצב התשתיות מוכר לגורמי הפיקוד ביחידה וכי החל שיפוץ שבמסגרתו שופץ מתחם השירותים והמקלחות, כך שחלק מהדלתות ומהחלונות הוחלפו ונוקתה רצפת חדר האוכל.

אשר למיקומו של החמ"ל, עלה כי על מנת להיכנס לחמ"ל (שבו משרתות גם בנות) יש לעבור דרך מגורי הבנים – מצב שאינו עומד בכללי השירות המשותף, וכי הנושא נדון אצל הגורמים הרלוונטיים באוגדה ואף התקיים סיור עם גורמי הבינוי המוסמכים – אולם לא בוצע שינוי בדרכי הגישה לחמ"ל.

עם סיום הבירור התרשמתי מליקויים חמורים המחייבים טיפול מפקדים על מנת להסדיר תנאי מחייה בסיסיים למשרתי

משרתי הקבע

נושאי קבילות של משרתי הקבע

”

הציפיה למסירות ולטוטליות מצד משרתי הקבע מחייבת את רשויות הצבא לעמוד על המשמר כל העת – לוודא כי זכויותיהם של משרתי הקבע נשמרות וכי הטיפול באוכלוסייה זו הינו שלם ומקצועי

רבות נכתב על ייחודיותו של שירות הקבע ועל אלו המקבלים על עצמם את עול השירות הצבאי לאורך זמן – שירות הכולל התמודדויות ברבדים שונים – החל בתנאי מחייה, המשך באינטנסיביות, בהתנהלות תחת לחץ ובעומסים משמעותיים, וכלה באחריות הכבדה לביטחון המדינה ולחיי פקודיהם ולעיתים, בתשלום מחיר משפחתי ומחיר אישי משמעותיים.

הציפיה למסירות ולטוטליות מצד משרתי הקבע מחייבת את רשויות הצבא לעמוד על המשמר כל העת – לוודא כי זכויותיהם של משרתי הקבע נשמרות וכי הטיפול באוכלוסייה זו הינו שלם ומקצועי.

בשנה החולפת הוגשו מעל 650 קבילות של משרתי קבע. מספרן הגבוה של קבילות

בעקבות קבילתם זוכו נגדים במעמד נגדי ימ"ח

בשתי קבילות שהגיעו לפתחי בתחילת השנה, הלינו שני משרתי קבע בדרגות רב-סמל בכיר, על כך שעל אף שהם מבצעים משימות אחזקה שוטפות אשר כוללות הכנת כלי הימ"ח למלחמה ושמירה על כשירותם המבצעית, הם אינם מוכרים כנגדי ימ"ח, ואינם זכאים לתוספות השכר הנלוות להכרה זו (קבילות מס' 511029-1-0, 511031-9-0).

בעקבות הקבילות נערך ניתוח מעמיק בדבר טיב עיסוקם של הנגדים במדור חקר המקצועות באגף כוח האדם, בסופו החליט הגורם המוסמך באגף התכנון להכיר במשרתי הקבע כ'נגדי ימ"ח' החל ממועד ביצוע ניתוח העיסוק בעניינם.

בקבילה אחרת (מס' 510288-2-0) הלין משרת קבע בדרגת רב-סמל על כך שלא עודכן ברישומי הצבא בעניינו מקצוע 'נגד ימ"ח' ומשכך אף נפגעה זכאותו למענקים הנלווים למקצוע זה. בירור הקבילה העלה כי משרת הקבע אכן היה זכאי לעדכון מקצוע זה ברישומי הצבא אך הדבר לא בוצע בפועל.

לצד המלצה לוודא כי מקצועו יעודכן ברישומי הצבא וכי הוא יזוכה למפרע במענקים שלהם הוא זכאי, הסבתי את תשומת ליבו של קצין הלוגיסטיקה הפיקודי לכך שהמקצוע אשר עודכן ברישומי הצבא בעניינו של משרת הקבע לא שיקף את עיסוקו הצבאי בפועל וגרם לפגיעה בשכרו, וכי לא נעשה די על מנת למנוע את הדבר.

מצד אוכלוסייה זו מדאיג וייתכן שאף יש בו כדי להעיד על משבר אמון בין רשויות צה"ל למשרתי הקבע.

במעלה השנה נדונו בנציבות נושאים שונים, החל בסוגיות הקשורות במערכת היחסים של משרתי הקבע עם מפקדיהם, המשך בסוגיות בנושאי רפואה, שכר ותשלומים, וכלה בהיבטי תשתיות ותנאי מחייה. מלמידת הקבילות עלה כי לא אחת, עוסקים משרתי הקבע בטיפוח בזכויותיהם רק סמוך למועד פרישתם משירות הקבע, אלא שאז, לעיתים אין עוד דרך לסייע להם כפי שניתן היה לטפל בהם בזמן אמת.

לקבילות משרתי הקבע העוסקות בנושאי זכויות שכר, זכויות בתנאי השירות, מנהל תקין ושירותי הרפואה התייחסתי בפרקים המתאימים בדוח זה. בפרק זה, אבקש לכוון זרקור אל נושאים אשר לא עלו בתתי פרקים קודמים, ואשר הינם ייחודיים לאוכלוסייה זו.

שינויי מדיניות בהכרה במקצועות הנגדים

מתוך הכרה בחשיבותה של אוכלוסיית הנגדים ומתוך הבנה כי יש לחזקה, התקיימו בצה"ל בשנים האחרונות עבודות מטה נרחבות במגוון נדבכים, במסגרתם הוכרו, בין היתר, מקצועות מזכים המקנים הטבות שכר משמעותיות לנגדים, והורחבו העיסוקים הנכנסים לגדר מקצועות אלה.

בחודש ינואר 2019 החלה עבודת מטה שבמסגרתה נבנה מודל להכרה בתקנים נוספים כנגדי 'חידת מחסני חירום' (להלן: ימ"ח"ים), על כל המשמעויות התקציביות הכרוכות בכך. בשנה החולפת טיפלתי בכמה קבילות שעסקו בשינויי המדיניות ובהרחבת העיסוקים המזכים בהכרה במקצוע זה.

בעקבות קבילתה, עודכן מקצועה של נגדת לרס"פ יחידות שדה'

משרתת קבע בדרגת סמל-ראשון הלינה על כך שבעקבות שינוי במדיניות אגף כוח האדם, היא אינה מוכרת כזכאית למקצוע 'רס"פ יחידות שדה' על אף שהיא משרתת כרב-סמלת פלוגתית (להלן: רס"פ) בפלוגת מפקדה ביחידת שדה, וזאת בשונה מיתר בעלי התפקידים המקבילים לה ביחידות השדה (קבילה מס' 4-0-509976).

בעקבות הגשת הקבילה נערכה בחטיבת הסגל ובחטיבת תכנון ומנהל כוח אדם עבודת מטה משותפת, אשר טרם סוכמה נכון למועד הטיפול בקבילה. עם זאת, מאחר שהקובלת החלה את תפקידה כ'רס"פית יחידת שדה' עם תום שירותה כלוחמת בשירות חובה, ומאחר שהיא בוגרת קורס פיקודי – החליט הגורם המוסמך לשנות את מקצועה הצבאי ולמנות אותה כ'רס"פית יחידת שדה', החל ממועד מינויה לתפקיד וכניסתה לשירות קבע.

נוכח האמור, ומאחר שעניינה של משרתת הקבע בא על תיקונו והיא הוכרה כ'רס"פית יחידת שדה' למפרע, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת מטעמי בקבילתה.

הטיפול באוכלוסיית העתודאים – יציאה ממסלול העתודה, התרת התחייבות לשירות קבע וסוגיית גביית מענקי עידוד העתודה

מסלול העתודה האקדמית הינו מסלול מצוינות ייחודי, המשלב לימודים לתואר ראשון במוסד אקדמי מוכר ושירות צבאי משמעותי ומאתגר בהתאם למקצוע הנרכש. בתקופת השירות מחויבים כל העתודאים

בשירות חובה על-פי חוק (דין אישה כדין גבר) וכן מתחייבים לשרת בשירות קבע.

בהצטרפותו למסלול זוכה העתודאי לליווי ולתמיכה במהלך הלימודים, בין היתר באמצעות קבלת מענק עידוד עתודה והטבות שונות נוספות.

חלק מן הקבילות אשר הגיעו לפתחי בנושא זה בשנה החולפת חידדו והדגישו את החשיבות שבהקפדה מצד הגורמים המוסמכים על הליך שקוף מול הפרט שבמהלכו יעודכן בדבר כלל המשמעויות וההשלכות שיש להחלטות שיתקבלו בשאלת המשך שירותו, וכן על מתן זכות טיעון באופן ישיר, בכתב או בעל-פה, בפני הגורמים המוסמכים, ולא רק בפני מפקדיו.

באחת הקבילות שבהן טיפלתי, הליו עתודאי בשירות החובה על עילת שחרורו ביוזמת המערכת בשל 'תפקוד לקוי', על ביטול דרגת הקצונה שנשא ועל חיובו בהחזרת מענקי עידוד עתודה שקיבל במהלך לימודיו האקדמיים. עוד הליו על כך שלא התאפשר לו להביע את עמדתו או לערער על ההחלטות האמורות שהתקבלו בעניינו (קבילה מס' 4-0-511326).

מבירור הקבילה עלה כי מפקדיו של החייל, ציינו בפניו לא פעם ליקויים שנמצאו בתפקודו ואת חוסר שביעות רצונם מהתנהלותו. עוד עלה כי בהתאם לפקודות הצבא, קיימת סמכות לגבות את מענקי עידוד העתודה שניתנו לעתודאי במהלך לימודיו אם בוטלה התחייבותו לשירות הקבע. האמור עולה גם מחוזה ההצטרפות למסלול העתודה שבו מצוין מפורשות כי ידוע למצטרף והוא מסכים לכך שאם לא ישלים את התחייבותו לשירות קבע מכל סיבה שהיא, יהיה חייב בהשבת המענקים שקיבל באופן מלא.

בחטיבת הסגל) לא ניתנה זכות לטעון את טענותיו באופן ישיר בפני הגורמים המוסמכים, בכתב או בעל-פה, קודם לקבלת ההחלטות בעניינו בנוגע להתרת התחייבותו לשירות קבע, עילת השחרור וסוגיית גביית מענקי עידוד העבודה.

מאחר שמדובר בהחלטות משמעותיות, שעשויות להוביל ליצירת חוב בסך של עשרות אלפי שקלים לחובת משרת הקבע, מצאתי לנכון להמליץ לחטיבת הסגל לפעול לקביעת מדיניות אשר תאפשר את מימושה של זכות טיעון, באופן ישיר ולא באמצעות מפקדים, בכתב או בעל-פה, קודם לקבלת ההחלטות בעניינו.

בקבילה אחרת בעניין דומה, הלין עתודאי בשירות קבע על ההחלטה לשחררו בעילת תפקוד לקוי, אף על פי שוועדה רפואית מצאה אותו בלתי כשיר לשירות ביטחון וכן שרופא תעסוקתי המליץ על שחרורו מטעמים רפואיים.

עוד הלין על ההחלטה לגבות ממנו את מלוא סכום מענקי עידוד העבודה שקיבל במהלך לימודיו האקדמיים, על שלא התאפשר לו לטעון את טענותיו קודם לקבלת ההחלטה בעניינו, ועל ששחררו הותנה בהסדרת החוב, ומשסרב להסדיר את חובו – עוכב שחרורו (קבילה מס' 511443-7-0).

מבירור הקבילה עלה כי ראש מנהל הקצינים שבחטיבת הסגל החליטה להתיר את התחייבותו של העתודאי לשירות הקבע בעילה של 'תפקוד לקוי', בהתבסס על המלצות מפקדים, חוות דעת תקופתיות, עברו המשמעתי והמלצה רפואית שהועברה לעיונה לפיה חלק ניכר בחוסר תפקודו נובע מחוסר מוטיבציה מצידו להמשך השירות.

מאחר שהתקבלה החלטה על יציאתו של החייל ממסלול העבודה והתרת התחייבותו לשירות קבע ביוזמת המערכת, בחנה ראש מנהל הקצינים (להלן: רמנה"ק) בחטיבת הסגל שבאגף כוח האדם בצה"ל, את סוגיית גביית סכומי עידוד העבודה שקיבל במהלך לימודיו האקדמיים והחליטה לחייבו להחזירם במלואם. כמו כן, בוטלה דרגת הקצין המקצועי (קמ"א) שנשא החייל משום שבוטל מינויו לתפקיד (הדורש הכשרה של קצין אקדמי), זאת בהתאם לקבוע בפקודות הצבא בנושא זה.

אשר לטענתו כי לא ניתנה לו זכות טיעון טרם קבלת ההחלטה על החזרת מענקי העבודה, התרשמתי כי החייל טען בפני מפקדיו את טענותיו נגד ההחלטה בדבר החזרת מענקי עידוד העבודה, בהמשך ניתנה לו גם האפשרות לערער על החלטת רמנה"ק והוא הציג את טענותיו בנושא.

לנוכח האמור, הגם שלא מצאתי מקום להתערבות מטעמי בקבילה, ציינתי כי לא נסתרו מעיני תחושותיו הקשות של החייל בדבר חוסר השקיפות כלפיו בנוגע לסוגיית החזרת מענקי העבודה ולביטול דרגת הקמ"א אשר היו כרוכות בהליך שחרורו והוצאתו ממסלול העבודה האקדמית.

על-כן, מצאתי לנכון להסב את תשומת הלב של הגורמים המוסמכים לחשיבותו של הליך שקוף מול הפרט, שבמהלכו יעודכן במלוא המשמעויות שעלולות להיות להחלטה על הוצאתו ממסלול העבודה האקדמית ולשחרורו טרם תום תקופת התחייבותו הראשונית לשירות הקבע, ובפרט בנוגע לאפשרות כי ייתכן שיוחלט לגבות ממנו את מענקי עידוד העבודה שקיבל ולבטל את דרגת הקמ"א שנשא.

כמו כן, התרשמתי כי לחייל (ולעתודאים שכמותו שסוגיית התרת התחייבותם נבחנת

הגם שמדיניות
מחלקת הסגל
קובעת מפורשות כי
לא ניתן לעכב את
שחרורו של משרת
קבע נוכח סירובו
להסדרת חוב
כנגדו, המערכות
הממוחשבות
מקשות על שחרורו
של משרת קבע
שטרם הסדיר
חובותיו

התרשמתי כי
ישנם פערים
במדיניות הנהוגה
במנט"א מחד גיסא
ובחטיבת הסגל
מאידך גיסא, בכל
הנוגע להוצאתם
של עתודאים
ממסלול העתודה,
להתרת התחייבותם
לשירות קבע
ולחיובם בהחזרת
מענקי עידוד
העתודה

נוסף על כך, הגם שבתחילה הוחלט
לחייבו בהחזר מלא של המענקים שקיבל,
לאחר שערער על ההחלטה ובמהלך
בירור הקבילה, ניתנה לו האפשרות לטעון
את טענותיו גם בעל-פה בפני הגורמים
המוסמכים אשר החליטו לבסוף למחול על
חלק מחובו האמור.

עוד עלה, כי הגם שמדיניות מחלקת הסגל
קובעת מפורשות כי לא ניתן לעכב את
שחרורו של משרת קבע נוכח סירובו
להסדרת חוב כנגדו, המערכות הממוחשבות
מקשות על שחרורו של משרת קבע שטרם
הסדיר חובותיו. על-כן מצאתי לנכון להמליץ
לגורמים המוסמכים בחטיבת הסגל לפעול
לעדכון המערכת הממוחשבת כך שתאפשר
שחרורו של משרת קבע באופן מהיר, אף
אם טרם הסדיר את חובותיו כלפי צה"ל.
במסגרת מעקב אחר מימוש המלצותיי עלה
כי המערכות הממוחשבות עודכנו כנדרש, וכי
כעת יש אפשרות לשחרר משרת קבע חרף
אי-הסדרת חובותיו.

במהלך בירור הקבילה התרשמתי כי ישנם
פערים במדיניות הנהוגה במנט"א (מנהל כוח
אדם טכנולוגי אקדמאי) מחד גיסא ובחטיבת
הסגל מאידך גיסא, בכל הנוגע להוצאתם
של עתודאים ממסלול העתודה, להתרת
התחייבותם לשירות קבע ולחיובם בהחזרת
מענקי עידוד העתודה.

על-כן, מצאתי לנכון להמליץ לגורמים
המוסמכים לפעול לקביעת מדיניות אחידה
הנוגעת לתחומים האמורים, במסגרתה ראוי
לתת את הדעת גם לתהליכים הקודמים
לקבלת ההחלטה, לאופן ביצועם, למידע
המשוקף לכרט במהלכם ולאופן מימוש
זכות הטיעון קודם לקבלת החלטה בענייננו.

במקרים מסויימים
על אף שלא ניתנו
למשרתי הקבע
משובים על חוות
תקופתיות, הן הוזנו
ברישומת האישיית
בעניינם, זאת
בניגוד לפקודת
המטה הכללי

הזנת חוות דעת
בעניינם של
משרתי קבע מבלי
קיום הליך סדור
של משוב, נוגדת
את פקודות הצבא
והוראותיו, יוצרת
תחושת חוסר
אמון קשה בקרב
המשרתים ומונעת
קיומו של הליך
למידה והפקת
לקחים

משוב וחוות דעת תקופתיות

מבחינתן של קבילות שהוגשו בשנה
החולפת עלה כי במקרים מסויימים על
אף שלא ניתנו למשרתי הקבע משובים על
חוות דעת תקופתיות, הן הוזנו ברישומת
האישיית בעניינם, זאת בניגוד לפקודת
המטה הכללי מספר 32.0101 שעניינה
'חוות דעת תקופתית' הקובעת כי המפקד
המעריך יעביר למוערך משוב על הערכתו
התפקודית במסגרת שיחת משוב אישית,
וכי בתום מילוי ההערכה בטופס חוות
הדעת התקופתית יחתמו עליו המוערך
והמפקד המעריך.

כך לדוגמה, בשלוש קבילות שהגישו
קצינים בדרגות רב-סרן, סרן וסגן, נטען כי
ברישובי הצבא הוזנה חוות דעת בעניינם,
על אף שהיא לא ניתנה להם בפועל,
וכן לא ניתן להם משוב בגינה (קבילות
מס' 0-2-511448, 0-9-513501 ו-0-515119
בהתאמה).

במהלך בירור הקבילות עלה כי באחד
המקרים לא הועבר משוב בשל חילופי
בעלי תפקידים, ובמקרים האחרים לא ניתן
היה להתחקות אחר השתלשלות העניינים
נוכח חלוף הזמן. בעקבות הקבילות,
הוחלט למחוק את חוות הדעת של
הקצינים מהרישומת האישיית בעניינם.

הגם שעניינם של הקצינים בא על תיקונן,
עמדתי בסיכום ממצאי על חשיבותה
של חוות הדעת ושל המשוב לה,
אשר נועדו לשקף למשרת הקבע את
התרשמות מפקדיו מתפקידו, לשם למידה,
התפתחות, קידום ושירות ממצה ומיטבי.

הדגשתי כי הזנת חוות דעת בעניינם של
משרתי קבע מבלי קיום הליך סדור של
משוב, נוגדת את פקודות הצבא והוראותיו,

היבטים הנוגעים לחוויית השירות הרפואי של משרתי קבע ניתן למצוא בעמודים 95 - 98 בדוח, התייחסות להתנהלות המכללות הצבאיות כלפי משרתת קבע לא מחוסנת ניתן למצוא בעמודים 44 - 45 בדוח, היבטים הקשורים בשכר משרתים וזכויות נלוות בהקשר קורונה ניתן למצוא בעמודים 54 - 55 בדוח.

יוצרת תחושת חוסר אמון קשה בקרב המשרתים ומונעת קיומו של הליך למידה והפקת לקחים. על-כן, על גורמי הפיקוד להקפיד להעניק משוב מלא ובהיר לפקודיהם, בהתאם לפקודות ולנהלים הנוגעים לעניין.

”

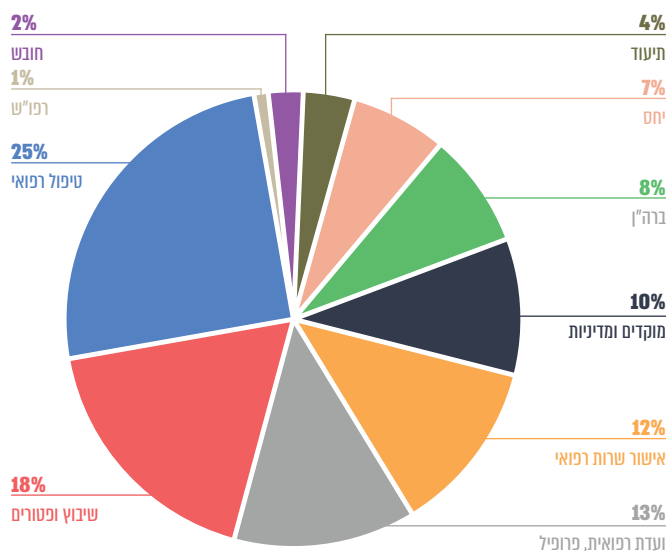
אגב שיפול
 בקבילתה של
 קצינה בדרגת
 סרן, למדתי כי לא
 קיים בצה"ל נוהל
 מוסדר לקבלת דמי
 כלכלה למשרתים
 בקבע. בעקבות
 הקבילה הודרכה
 הקצינה כיצד
 להגיש בקשה
 לקבלת דמי כלכלה
 וגורמי השכר החלו
 להסדיר, בסיוע
 חיל הרפואה,
 נוהל שיגדיר את
 הקריטריונים
 לאישור דמי
 כלכלה בשירות
 קבע

לאחרונה, אגב טיפול בקבילתה של קצינה בדרגת סרן, אשר הלינה על ההחלטה שלא לאשר לה דמי כלכלה חרף מצבה הרפואי למדתי כי לא קיים בצה"ל נוהל מוסדר לקבלת דמי כלכלה למשרתים בקבע, וכי מקרים חריגים נדונים פרטנית בענף תשלומי שכר וגמלאות באגף כוח האדם (קבילה מס' 0-8-515112).

מבירור קבילתה עלה כי כבר שנתיים קודם לכן, הותאם לקצינה מדרג רפואי (פרופיל) 21 בשל מחלת מעיים, המחייבת תזונה קפדנית ומוגבלת. בעקבות הקבילה הודרכה הקצינה כיצד לפנות לגורמים הרלוונטיים בצה"ל על מנת להגיש בקשה לקבלת דמי כלכלה. לצד זאת החלו גורמי השכר להסדיר, בסיוע חיל הרפואה, נוהל שיגדיר את הקריטריונים לאישור דמי כלכלה בשירות קבע.

נושאים נוספים הנוגעים לשירות הקבע מפורטים בפרק העוסק בזכויות בתחום השכר ותנאי השירות בצה"ל (גמול השתלמות, שכר סקטוריאלי, דירוג מחקר, רמות פעילות, תלוש השכר, רישומת אישית, זכאות לשכר דירה) בעמודים 59 - 67 בדוח.

שירותי הרפואה בצה"ל

נושאי קבילות בסוגיות הנוגעות לשירותי הרפואה בצה"ל

ופוגעני, לרבות אמירות הקשורות לזהותה המגדרית והצעה לטפל בכאבי ראש באמצעות קריאת פסוקי תורה ופרשנות איורים (קבילה מס' 0-8-516322).

בתגובתו לטענה, ציין הרופא כי התייחס לזהותה המגדרית של החיילת מכיוון שהיא לא תאמה את פרטיה האישיים ברשומה הרפואית הממוחשבת, וכי לאחר שהתרשם כי מקור כאביה אינו במערכת הא"ג, הציע לה טיפול על סמך ניסיונו ברפואה משלימה, בדגש על התחזקות נפשית תוך הישענות על מקורות היהדות.

מפקד המרכז לשירותי רפואה מסר כי לאחר בחינת המקרה עלה כי אין מקום לטיפולים וליחס מסוג זה בצה"ל, על-כן הוחלט להפסיק לאלתר את העסקתו של הרופא.

נוכח האמור, לא מצאתי עוד מקום להתערבות מטעמי בנושא.

כפי שניתן לראות, גם בשנה החולפת, הוגשו לנציבות קבילות בנושאים שונים ומגוונים הנוגעים לשירותי הרפואה בצה"ל. בין שלל הנושאים, מצאתי לנכון להפנות זרקור למענה הרפואי שניתן לחיילים, ליחס לא מכבד מצד גורמי הרפואה, להתנהלות לא אחידה אל מול מדיניות חיל הרפואה, ולחיוויית השירות של המטופלים במרפאות הצבאיות, כפי שאפרט להלן.

יחס לא מכבד מצד גורמי הרפואה

הופסקה העסקתו של רופא אשר התבטא בנוגע למגדר של מטופלת

בקבילה שהגישה חיילת בשירות חובה המצויה בתהליך של התאמה מגדרית נטען כי כאשר הגיעה לבדיקה אצל רופא אף-אוזן-גרון (להלן: אא"ג) במרפאה צבאית, הרופא התבטא כלפיה באופן מטריד

לעמוד מקרוב אחר התנהלותו של הרופא, מצאתי לנכון להמליץ כי היא תעדכני בדבר הליכי הבקרה שנערכים בענייניו, לשם קבלת החלטה של הגורמים המוסמכים על המשך העסקתו. הדגשתי כי כוונתי לעמוד מקרוב אחר הנושא, על מנת לוודא כי המענה שנותן הרופא תואם את המצופה ממנו.

חווית השירות הרפואי

בשנה החולפת, ניכרת עשייה משמעותית לשיפור חוויית השירות של המטופלים במערכת הרפואה הצבאית. כך, נכנסה לאחרונה לשימוש מערכת ה"מדיקליק" שבאמצעותה ניתן לשלוח מסמכים ובקשות שונות למרפאה, ומערכת "בכף היד" שנועדה לקביעת תורים לרופאים באופן עצמאי. אני מברכת על ההתקדמות בהיבטים אלו, המקלים ומשפרים את חוויית השירות של המטופלים במערכת הרפואה הצבאית.

לצד אלה, מבירו קבילות בנושאים הנוגעים למעטפת השירות הרפואי, התרשמתי כי עדיין קיים פער במענה המנהלתי – בעיקר בכל הקשור למתן הפניות ואסמכתאות רפואיות לטיפול במרפאות אזרחיות, כפי שאפרט להלן.

סרבול בהפקת הפניות ואסמכתאות

קצינה בדרגת רב-סרן המצויה בטיפול פוריות, הלינה בקבילתה על עיכוב בקבלת הפניות ואסמכתאות תקציביות מתאימות לטיפולים (קבילה מס' 0-1-514059).

במהלך בירור הקבילה עלה כי פניותיה של הקצינה טופלו אמנם במהירות על-ידי הרופאים העוסקים בעניינה וכי נפקו לה

יחס לא הולם של רופא נשים כלפי מטופלת

חיילת בשירות חובה הלינה על כך שרופא הנשים שבדק אותה במרפאה הצבאית דיבר אליה בבוטות, השליך חפצים בחדר הבדיקה ולא ענה לשאלותיה באשר לטיפול שקיבלה (קבילה מס' 0-8-515542).

עם קבלת הקבילה, נתבקשה תגובתו של הרופא, אשר שלל את טענות החיילת וציין כי הוא אינו נוהג להתבטא בצורה שאינה מכבדת כלפי מטופלות. בשיחה של מבררת מטעמי עם החיילת, היא עמדה על טענתה וציינה כי חברתה, ששהתה עימה בחדר, הייתה עדה להתנהלותו של הרופא.

בשיחה עם חברתה של החיילת עלה כי היא נכחה בחדר הבדיקה, והייתה ערה להתנהגותו האגרסיבית של הרופא, אשר באה לידי ביטוי בהשלכת חפצים ובצעקות, זאת בזמן שהמתינה לה מאחורי פרגוד הבדיקה.

נוסף על כך, בשיחה עם חובשות העובדות לצד הרופא דרך קבע, הן הבהירו כי הגם שלא נכחו בחדר במהלך בדיקתה של החיילת, ההתנהגות שיוחסה לרופא עולה בקנה אחד עם התנהלותו בשגרה.

בעקבות הדברים, מסרה ראש תחום רפואת נשים בצה"ל כי ככוונתה להיפגש עם הרופא בעת הקרובה, להתרשם מעבודתו הקלינית ומיחסו למטופלות ולהבהיר לו את רמת השירות והיחס המצופה ממנו כלפי חיילות.

בסיכום ממצאי עמדתי על כך שהתנהלותו של הרופא לא תואמת את המצופה ממנו, בוודאי כשמדובר בטיפול הכולל בדיקה אינטימית שמעצם טיבה מעמידה את הנבדקת במצב רגיש ופגיע. לצד האמור, נוכח כוונתה של ראש תחום רפואת נשים

מעיסוק בקבילות
 בנושאי רפואה
 למדתי כי לעיתים
 קרובות נדרשים
 רופאים צבאיים
 לעסוק בתחומים
 מנהלתיים אשר
 במערכת הרפואה
 האזרחית הם בתחום
 עיסוקם של אנשי
 מזכירות, מנהלה
 ואדמיניסטרציה
 על כן מצאתי
 לנכון להמליץ
 לקרפ"ר לבחון
 דרכים נוספות למתן
 השירות המנהלתי
 למטופלים"

כלל ההפניות והאסמכתאות המתאימות לטיפול הנדרשים לה. עם זאת, מבירור הקבילה עלה כי לעיתים קרובות נדרשים רופאים צבאיים לעסוק בתחומים מנהלתיים אשר במערכת הרפואה האזרחית הם בתחום עיסוקם של אנשי מזכירות, מנהלה ואדמיניסטרציה. חרף רצונם של הרופאים לסייע למטופלים בהזנת האסמכתאות, דורש הדבר התמצאות ובקיאיות במספרי קודים אשר לא תמיד זמינים להם.

נוכח האמור, מצאתי לנכון להמליץ לקצין הרפואה הראשי לבחון דרכים נוספות שבהן ניתן לתת את השירות המנהלתי למטופלים – דוגמת הפרדה בין תפקיד הרופא לתפקיד מנהלי המפיק אסמכתאות או הקמת מוקד מנהלות.

רב-סרן נדרש ל-15 פניות למרפאה על מנת לטפל בבעיה כירורגית פשוטה

קצין בדרגת רב-סרן הלין בקבילתו על המענה הרפואי שקיבל, ובכלל זה הפניות הרבות לגורמי רפואה שונים לצורך קבלת מענה, עיכוב בקבלת הפניות ואסמכתה להמשך הטיפול הרפואי שלו הוא נדרש וזמינות נמוכה של תורים לכירורג (קבילה מס' 514072-8-0).

במהלך בירור הקבילה עלה אמנם כי ניתן לקצין מענה רפואי תוך פרק זמן סביר, בהתאם לזמינות שירותי הרפואה בצה"ל. עם זאת, עמדתי בסיכום על כך שעל מנת לקבל מענה רפואי שלם, נדרש הקצין לפנות 15 פעמים לגורמי רפואה שונים. על-כן, מצאתי לנכון להסב את תשומת ליבו של קצין הרפואה הראשי, ולבקשו לבחון דרכים להקל את הסרבול ולשפר את המענה הרפואי הניתן למשרתים בצה"ל.

בשנים האחרונות
חלו תמורות רבות
במענה הרפואי
הניתן לחיילי
צה"ל שנועדו
לטייב את המענה
הרפואי, להתאימו
לצורכי החיילים
ולוודא כי חיילים,
אשר אינם יכולים
לבחור היכן, מתי
ובידי מי יהיו
מטופלים יקבלו
את מענה שלם
וטוב

זמינות התורים לרפואת שיניים

מקבילות רבות שהוגשו השנה בנוגע לזמינות התורים לרפואת השיניים (קבילות מס' 0-0-516418-2, 0-0-516180-0, 515650-0) למדתי כי המעבר לקביעת תורים באמצעות יישומון, בחלק מן המרפאות באופן בלעדי, יצר פער מסוים בטיפול במקרים דחופים, וכן נמנעה אפשרות קביעת תורים למועד העולה על חודשיים קדימה. נושאים אלה הועלו גם הם בפני הגורמים הרלוונטיים בחיל הרפואה, אשר פועלים להגדלת זמינות התורים והנגישות לזימון התורים באמצעים שונים, זאת לצד מתן פתרון נקודתי לכל אחד מהקובלים.

המענה הרפואי

הזכות לקבל טיפול רפואי נגזרת באופן ישיר מהזכות לחיים ולכבוד. בשל חשיבותה, הוסדרה בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994, זכותו של כל תושב לקבל שירותי בריאות.

מהחוק הוחרגו חיילי צה"ל ונקבע כי הם יקבלו מענה רפואי מחיל הרפואה, תוך ציפייה כי המענה לא ייפול באיכותו ובזמינותו מהמענה הניתן ליתר תושבי המדינה.

בשנים האחרונות חלו תמורות רבות במענה הרפואי הניתן לחיילי צה"ל והתקיימו עבודות מטה שונות שנועדו לטייב את המענה הרפואי, להתאימו לצורכי החיילים ולוודא, כי חיילים, אשר אינם יכולים לבחור היכן, מתי, ובידי מי יהיו מטופלים – יקבלו מענה שלם וטוב. לצערי, לצד העשייה הברוכה והרבה של חיל הרפואה, נתגלעו גם השנה ליקויים במענה הרפואי שניתן לחיילי צה"ל.

לרשימת הבדיקות המופיעה במערכת הרפואית הממוחשבת בצה"ל.

חייל ששתי ידיו נשברו נשלח ל'ביקורופא' בתחבורה ציבורית

חייל בשירות חובה הלך בקבילתו על ההחלטה לשלוח אותו בתחבורה ציבורית וללא ליווי לבצע צילום רנטגן לידיו במרפאת 'ביקורופא' לאחר שנפצע במהלך משחק כדורגל ביחידה (קבילה מס' 513292-8-0).

מבירור הקבילה עלה כי סמוך לאחר פציעתו נבדק החייל בידי חובש, קיבל משככי כאבים ונקבע לו תור לבדיקת רופא למוחרת בבוקר. בבדיקתו למוחרת היום, התרשם רופא היחידה מרגישות ומנפחות קלה ומהגבלה מועטה בטווח התנועה של שורשי כפות הידיים, אך ללא כאב או מגבלה באצבעות.

חרף הממצאים הקלים יחסית אשר עלו מבדיקה זו, החליט הרופא להפנות את החייל לביצוע צילום רנטגן. אולם, בשל החשד הנמוך לשבר, והעדר כאב או מגבלה באצבעות, החליט שלא לפנות את החייל לחדר מיון כי אם לבצע את הצילום במרפאת 'ביקורופא' – זאת, מבלי שהנחה כי החייל ילווה למרפאה או יפונה ברכב יחידה.

משכך, נסע החייל למרפאת 'ביקורופא' בתחבורה ציבורית בעוד שתי ידיו שבורות וכל הציוד האישי שלו עימו. בצילום שנעשה לו במרפאה התאמת החשד והודגמו שברים בשתי ידיו, הוא הופנה לחדר מיון, שם גובס ונשלח לביתו.

עם סיום הבירור התרשמתי כי רופא היחידה בדק את החייל ביסודיות והפעיל

בכל מקרה שהגיע לפתחי עמדתי על כך שלא ניתן לעבור לסדר היום אל מול ליקויים הנוגעים למענה רפואי, כל שכן כשמדובר בחיילי צה"ל, הנתונים למשמורתה של המערכת הצבאית.

להלן כמה ליקויים שעלו מקבילות שטופלו בשנה החולפת:

לא אושרה למחלים ממחלת הסרטן אסמכתא תקציבית לבדיקת מעקב

בקבילה שהגיש קצין אקדמאי (קמ"א) בשירות חובה נטען כי רופא היחידה לא אישר לו לקבל אסמכתא תקציבית לצורך ביצוע בדיקת מעקב למחלימים ממחלת הסרטן (קבילה מס' 515018-2-0).

מבירור הקבילה עלה כי רופא היחידה מסר לקמ"א כי הבדיקה לא קיימת בסל הבריאות ועל-כן, אין באפשרותו לאשר אותה בעבורו. אולם, בבדיקה שנעשתה בעקבות הגשת הקבילה עלה כי הבדיקה האמורה נכנסה לסל הבריאות כמה חודשים קודם לכן, משכך, היא טרם הופיעה במערכת הרפואית הממוחשבת בצה"ל.

ראש שירותי הרפואה וקצין הרפואה הפיקודי במפקדת שירותי הרפואה (משר"פ) עמדו על כך שבמצבים שבהם קיימת אי-בהירות לגבי שירות רפואי או בקשה של רופא מומחה, מצופה מרופא היחידה לפנות אל מטה חיל הרפואה ולא לשלול את הבקשה ברמתו.

בהמשך לכך, בקשתו של הקמ"א לבדיקה אושרה והוא קיבל את ההפניה ואת האסמכתא התקציבית והבדיקה הוספה

שיקול דעת מקצועי כאשר החליט להפנותו לביצוע צילום רנטגן, זאת חרף חשד נמוך לשברים. עם זאת מצאתי, כי נוכח קיומו של חשד, גם אם נמוך, לשברים בשתי כפות הידיים, רופא היחידה היה צריך להנחות על פיניו החייל ברכב יחידה לחדר מיון. זאת בהתאם להנחיה קלינית של ענף שירותי רפואה מספר 06:06 שעניינה 'אבחון וטיפול בשברי עצם הסירה (סקפואיד)', הקובעת כי כאשר יש חשד קליני לשבר בעצם הסירה יש לבצע צילום מכוון לאזור, וכי הימצאות כאב ממוקד בנוכחות נפיחות מחייבת הפנייה לחדר מיון לצורך ביצוע צילום.

חיילת נדרשה למשימת שמירה חרף שבר בידה

חיילת בשירות חובה שנפצעה בידה הלינה על עיכוב בפנייה לבדיקה בחדר מיון ועל אי-מתן התאמות התואמות את מצבה הרפואי (קבילה מס' 0-2-512248).

מבירור הקבילה עלה כי האוהל שבו שמרה החיילת עף מהרוח, ובניסיון לקבע אותו מחדש בעזרת הלמניה, היא נחבלה בידה.

חובש שבדק את החיילת, יצר קשר עם רופאת הגדוד ושלח לה תמונה של כף היד. בצילום לא ניכר שינוי בצורת כף היד ונראה היה כי מדובר בנפיחות מינימלית בלבד, על-כן הנחתה הרופאה על השגחה, משככי כאבים וקירור היד והבהירה לחובש כי בכל החמרה יש לעדכן אותה. כן הנחתה הרופאה לעדכן אותה למוחרת היום במצבה של החיילת.

החובש לא עדכן את רופאת הגדוד כי החיילת נדרשת להמשיך במשימות שמירה, והרופאה, אשר הניחה כי החיילת במנוחה, לא הנחתה על פטור משמירות

מבירור קבילתו של חייל בשירות חובה עלה כי הוא נסע למרפאת 'ביקורופא' בתחבורה ציבורית בעוד שתי ידיו שבורות וכל הציוד האישי שלו עימו. בצילום שנעשה לו במרפאה התאמת החשד והודגמו שברים בשתי ידיו, הוא הופנה לחדר מיון, שם גובס ונשלח לביתו

חיילת בשירות
 חובה שנפצעה
 בידה הלינה, בין
 היתר, על אי-מתן
 התאמות התואמות
 את מצבה הרפואי.
 מבירור הקבילה
 עלה כי הרופאה
 הניחה כי החיילת
 נמצאת במנוחה
 ולא הנחתה על
 פטור משמירות
 ועל כך היא
 נדרשה לבצע
 משימות שמירה
 עד לפינויה לבית
 לחדר מיון שם
 אובחן שבר בכף
 ידה

או על מנוחה. על-כן, מפקדיה של החיילת
 הנחו אותה להמשיך במשימת השמירה,
 עד לפינויה למוחרת היום לחדר מיון, שם
 אובחן שבר בכף ידה.

בסיכום מסקנותי הדגשתי כי מדובר
 במקרה חמור שבו נדרשה חיילת להמשיך
 ולבצע משימת שמירה בעוד ידה שבורה.
 אולם משנעשה בירור מקיף ביחידה,
 אשר כלל תחקיר, ומשקצינת הרפואה
 הפעילה בחיל העירה לרופאה ולחובש על
 התנהלותם, לא מצאתי מקום להתערבות
 נוספת בנושא זה מטעמי.

עיכוב של חודש באבחון שבר באצבע של חיילת

חיילת בשירות חובה הלינה בקבילתה
 על המענה הרפואי שניתן לה מצד גורמי
 הרפואה ביחידתה ועל עיכוב באבחון שבר
 בבוהן (קבילה מס' 0-9-512271).

מבירור הקבילה עלה כי החיילת נבדקה
 ביום שישי בידי חובשת לאחר שנפלה
 ממיטתה ונחבלה ברגלה. החובשת
 התרשמה מצליעה ומנפיחות, חבשה את
 רגלה של החיילת והפנתה אותה לבדיקת
 רופא ביום א'. מהתייחסות החובשת
 עלה כי מכיוון שלא התרשמה שישנו
 חשד לשבר לא היה צורך בהפניה מיידית
 לבדיקת רופא.

בבדיקתה בתחילת השבוע, התרשם רופא
 היחידה מצליעה קלה, ללא עיוות ברגל או
 נפיחות משמעותית ועם סבירות נמוכה
 לשבר. על-כן, התאים לה פטור רפואי לנעילת
 נעל אזרחית סגורה ליומיים והנחה על
 הפנייתה לצילום כף הרגל אם הכאב יחמיר.

לאחר יומיים, נבדקה החיילת שוב, בידי
 רופאה צבאית אחרת, הרופאה התרשמה
 מהליכה לא תקינה, ללא רגישות במישוש

ממספר קבילות
עלה כי רופאים
מומחים צבאיים,
המליצו המלצות
רפואיות אשר
אינן תואמות
את מדיניות ענף
מיו"ר. מצב זה
הוביל לכך שגורמי
הרפואה הבכירים
נאלצו שלא לכבד
את המלצותיהם

בסיכום ממצאי
עמדתי על כך
שמצופה כי
רופאים מומחים
צבאיים יכירו את
המדיניות ואת
ההנחיות של חיל
הרפואה ויפעלו
לאורן, באופן
שימנע בלבול,
חוסר אמון ותסכול
רב אצל מטופלים

אזור החבלה, והפנתה את החיילת לבדיקת
אורתופד מומחה ולצילום כף הרגל. כמו כן,
הותאם לחיילת פטור רפואי לנעילת נעל
אזרחית סגורה לשבועיים.

בהמשך, נבדקה החיילת כמה פעמים
נוספות, ולאחר כחודש מאז נחבלה, היא
צולמה והודגם שבר באצבע בכף רגלה.
בעקבות זאת, פונתה החיילת לחדר מיון,
שם קובעה רגלה בסד גבס וניתנה לה
המלצה להליכה בעזרת קביים והמשך
מעקב רופא מומחה.

עם סיכום ממצאי הבריור עמדתי על כך
שעיכוב של חודש באבחון שבר אינו מצב
תקין כלל ועיקר והדגשתי כי היה על
רופא היחידה לעקוב אחר ההפניות שנתן
לחיילת לביצוע צילום ועל המפקדים לוודא
כי החיילת מממשת את ההפניות ללא
דיחוי. נוכח האמור, מצאתי לנכון להעיר
לרופא ולגורמי הפיקוד על מנת שיפיקו את
הלקחים הנדרשים לשם מניעת הישנותם
של מקרים דומים בעתיד.

פער במימוש הנחיות חיל הרפואה מצד רופאים מומחים צבאיים

על מנת לוודא כי כלל המטופלים במערכת
הרפואה הצבאית מקבלים טיפול רפואי
התואם את הסטנדרטים הנדרשים, עוסק ענף
המיון הרפואי בצה"ל (להלן: מיו"ר) בקביעת
מדיניות בנוגע לכשירותם הרפואית של חיילי
צה"ל, וכן בהנחיה מקצועית, ביעוץ ובבקרה.

לצערי, נוכחתי השנה כי רופאים מומחים
צבאיים, המליצו המלצות רפואיות אשר אינן
תואמות את מדיניות ענף מיו"ר. מצב זה
הוביל לכך שגורמי הרפואה הבכירים נאלצו
שלא לכבד את המלצותיהם.

הטיפול בקבילות לימד כי קיים פער בתיווך תהליך אישורם של בדיקות ושל ניתוחים – שכן חיילים מצפים כי ניתוח או בדיקה שרופא מומחה המליץ עליהם, יאושרו באופן אוטומטי, והם אינם מודעים לכך שאישור כאמור מותנה באישור מנהלת שירותי הרפואה לאחר התייעצות עם ראש התחום הרלוונטי בצה"ל.

חرف המלצת אורתופד מומחה לא אושר ניתוח לחיילת

חיילת בשירות חובה הלינה על כך שראש תחום אורתופדיה בצה"ל לא אישר לה לעבור ניתוח במסגרת צה"ל, שעליו המליץ לה אורתופד מומחה (קבילה מס' 0-6-513324).

מבירור הקבילה עלה כי ממצאי הבדיקה הגופנית וממצאי ההדמיה המתועדים ברשומה הרפואית בעניינה של החיילת לא מעלים סיבה לביצוע ניתוח, אשר עלול להחמיר את מצבה. עוד עלה כי החיילת זומנה לדיון צוותי ביחידת כף הרגל באחד מבתי החולים על מנת לקבל חוות דעת נוספת בדבר מצבה והטיפול הרפואי המתאים.

בסיכום ממצאי עמדתי על כך שהחלטה שלא לאשר את קיומו של הניתוח התקבלה באופן ענייני ומקצועי, העולה בקנה אחד עם ההנחיות המקצועיות המקובלות ועל סמך שיקול דעתו הקליני של ראש התחום, לפיו ניתוח כאמור עלול להזיק לבריאותה.

לצד האמור התרשמתי כי מוטב לו גורמי הרפואה היו משקפים לחיילת בסמוך לקבלת ההמלצה לניתוח כי הניתוח מותנה באישור ראש תחום אורתופדיה וכי היו פועלים לקיצור משך הזמן עד לקבלת

כך, בקבילה שהגישה חיילת בשירות חובה נטען כי חרף המלצתו של רופא מומחה למתן פטור רפואי קבוע ממאמץ ומתורנויות מטבח בשל כאבי גב, החליט ראש מדור הרפואה שלא לאשרו.

עיון בהנחיית ענף מיון רפואי מספר 06-016 שעניינה 'פטורים רפואיים עקב בעיות הגב ועמוד השדרה', מלמד כי הפטור הרפואי שאותו ניתן לאשר לחייל הסובל מכאבי גב הוא הגבלה בנשיאת משקל קבוע מעל 10% ממשקל גופו של החייל וכן אישור ל-10 דקות ישיבה לאחר כל שעה של עבודה בעמידה. ההמלצה שניתנה לחיילת אינה תואמת את ההנחיה האמורה.

בסיכום ממצאי עמדתי על כך שלא אחת נדרשים גורמי הרפואה הבכירים לשלול המלצות שנתנו רופאים מומחים צבאיים בשל חריגה ממדיניות או מהוראות חיל הרפואה, הדגשתי כי מצופה כי רופאים מומחים צבאיים יכירו את המדיניות ואת ההנחיות של חיל הרפואה ויפעלו לאורן, באופן שימנע בלבול, חוסר אמון ותסכול רב אצל מטופלים. לפיכך, מצאתי לנכון להמליץ לקצין הרפואה הראשי לחדד בקרב הרופאים המומחים הפועלים מטעם חיל הרפואה את ההנחיות המקצועיות שבתחום עיסוקם.

סקיפות לפרט בדבר תהליך אישור הליכים כירורגיים

בשנה החולפת עסקתי בצבר קבילות שעניינן בהחלטת הגורמים הרפואיים הבכירים בצה"ל שלא לאשר ביצוע בדיקות דימות (כגון MRI) וניתוחים (בעיקר אורתופדיים), וזאת חרף המלצות מטעם רופאים מומחים.

אחידות בקרב גורמי הרפואה והפיקוד באשר להיקף אחריותם ולאופן שבו יש למלא את הדוחות.

באחת מהקבילות שבהן עסקתי השנה, הלין חייל על כך שהרופא הצבאי סרב למלא בעבורו דוח פציעה, זאת כיוון שלא הכיר את הפציעה ולא טיפל בחייל סמוך לאחריה. מברורה של הקבילה עלה כי החייל נבדק בידי פראמדיקית ביחידתו בגני תלונות על ירידה בשמיעה והופנה לטיפול בבית חולים, שם טופל בידי רופא מומחה שהתרשם מפגיעה בעור התוף והמליץ על טיפול תואם (קבילה מס' 0-5-511035).

במהלך בירור הקבילה, הודרך החייל לפנות למפקדיו, על מנת שימלאו ויחתמו על החלקים הרלוונטיים להם, תוך צירוף אסמכתאות רפואיות מבית החולים שבו טופל החייל.

בעקבות הקבילה עלה כי בשל העדר מנגנון ממוכן המתריע בפני מפקדים כי עליהם למלא את דוח הפציעה, מפקדים לא מממשים את אחריותם למילוי החלקים הרלוונטיים בדוח בהתאם לדוחות הזמנים. כמו כן, עלה כי הדוחות אינם נשמרים במאגר ייעודי וכי עבודת מטה שנועדה למחשב את דוחות הפציעה לא יצאה לפועל בשל חוסר סנכרון בין מערכות כוח האדם למערכות הרפואה בצה"ל.

עוד, נתגלעה מחלוקת באשר לצורך במילוי חלק ב' בדוח הפציעה (שעליו נדרש לחתום רופא צבאי) – זאת במקרים שבהם הרופא הצבאי לא טיפל בחייל סמוך לפציעתו ולא יכול להעיד על נסיבות ועל טיב הפציעה.

בעקבות האמור, התקיימה סדרת דיונים בניציבות, בהשתתפות בעלי התפקידים

החלטתו בעניין וזימונה של החיילת אליו. על-כן, המלצתי למפקד המרכז לשירותי הרפואה לקבוע נהלים המסדירים את עדכוננו של כל חייל בדבר הליך אישור ניתוחים ובדיקות ולפעול לקיצור זמני ההמתנה להחלטת ראשי התחומים בצה"ל בעניינים אלה.

במסגרת הבקרה אחר מימוש המלצתי עלה כי ענף שירותי הרפואה הפיץ נוהל לאישור ניתוחים שמטרתו הסדרת שיטת הפעולה שהייתה נהוגה עוד קודם לכן וכן פעולות נוספות שיש בהן כדי לטייב את המענה שניתן לחיילים – כך, במהלך הפקת הפניה לבדיקת רופא מומחה, מופיעה על צג המחשב הודעה לפיה יש להבהיר למטופל כי המלצת הרופא המומחה דורשת את אישור ראש התחום הרלוונטי. כמו כן, כיום, חייל המקבל המלצה מרופא מומחה לביצוע פרוצדורה ניתוחית נדרש להגיש בקשה לאישורה למרפאת היחידה, הנדרשת להעביר את הבקשה לאישור מנהלת שירותי הרפואה המתייעצת בעת הצורך עם ראש התחום הרלוונטי – תוך שנקבע כי מענה לבקשה כאמור יתקבל עד 10 ימי עבודה.

עוד נקבע כי קיימים ניתוחים העונים על קריטריונים מסוימים, שבעבורם ניתן לקבל הפניה ממרפאת היחידה ללא צורך באישור מנהלת שירותי הרפואה או ראש התחום. מנגד, ניתוחים שלא עומדים במדיניות צה"ל לא יאושרו.

דוח פציעה

מעיסוק בקבילות הנוגעות לנוהלי המילוי של דוחות פציעה, למדתי כי קיים חוסר

נוכח האמור, מצאתי לנכון להמליץ לראש ענף משטר ומשמעת באכ"א, וכן לרע"ן מיו"ר ולרע"ן רפואה לפעול על מנת להסדיר את הפער ולקבוע באופן בהיר למי מוקנית הסמכות לדון במתן היתר לגידול זקן.

במסגרת מעקב אחר מימוש המלצותי עלה כי בכוונת ראש ענף משטר ומשמעת לעדכן כי בסמכות האחיות לבחון מתן היתר לגידול זקן מסיבות רפואיות.

נושאים נוספים הנוגעים לשירותי הרפואה, מפורטים בפרקים נוספים:

אבחון מטעם גורמי בריאות הנפש למיועדים לשירות ביטחון בעמ' 112 - 113 בדוח זה.

סוגיות הנוגעות להתנהלות גורמי הרפואה בהקשרי קורונה בעמ' 51 - 54 בדוח זה.

סוגיות הנוגעות פגיעה בזכויות רפואיות מטעם מפקדים מפורטת בעמ' 33 - 35 בדוח זה.

הרלוונטיים בחיל הרפואה, באגף כוח האדם, בחיל השלישות ובמחלקת הנפגעים שבסופם סוכם כי גורמי השלישות יפעלו על מנת למכן את דוח הפציעה וכי עד אז, יופצו ויחודדו הנהלים הנוגעים למילוי דוחות פציעה לכלל הנוגעים בדבר.

כמו כן סוכם, כי רופא הנדרש למלא דוח פציעה במקרה שבו הוא לא טיפל בחייל סמוך לפציעתו, ימלא את הדוח תוך הדגשה כי המידע בנוגע לפציעה אינו מידיעתו האישית אלא בהסתמך על הרשומה הצבאית-רפואית בעניינו, ויצרף לדוח את התיעוד הרפואי הרלוונטי לפציעה מתוך הרשומה הרפואית הממוחשבת.

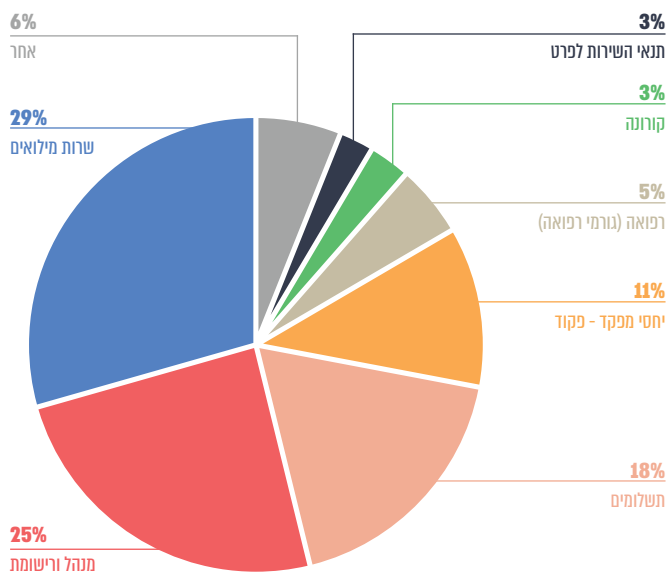
סמכות האחיות בצה"ל

בקבילה שהוגשה בתחילת השנה, הלין חייל בשירות חובה על החלטת מפקד המרפאה שביחידתו כי אחות המרפאה היא האחראית הבלעדית על טיפל בבקשות לפטור מגילוח, ולא הרופאים (קבילה מס' 0-8-511542).

מבירור הקבילה עלה פער בין הוראת קבע של אגף כוח האדם (אכ"א) שמספר 01-05-33, המסדירה את כללי ההופעה והלבוש ובין הנחיית ענף מיון רפואי (מיו"ר) 06-010 העוסקת בפטור מגילוח. כך, בעוד שהוראת קבע אכ"א מעניקה לרופא צבאי את הסמכות למתן היתר לגידול זקן, הנחיית מיו"ר קובעת כי בסמכות רופא להאציל את סמכותו לאחות או לפראמדיק ביחידה.

מערך המילואים

נושאי קבילות - מערך המילואים

אחר (מעמד המילואים)

פניות שאינן בסמכות, קידום וסיווג מקצועי, שיבוץ ומגבלות שיבוץ - חובה / קבע, שירות הקבע, אחזקה ולוגיסטיקה, שירות החובה, אפסניה, מיועדים לשירות ביטחון - מלש"בים, מנהל מבצעי, ונושאים מגדריים.

שירות המילואים

תעודת שחרור ופטור, טיפול שלישותי לקוי, אישור שמ"פ, גביית חובות וניכוי משכר

”

אנשי המילואים – בעלי הניסיון, הפרספקטיבה, הבגרות והבשלות – מהווים 'מכפיל כוח' בצה"ל. נוכחותם ומעורבותם של אנשי המילואים ברגעי מבחן ומשבר הוכיחו את עצמם לאורך ההיסטוריה של מדינת ישראל

מערך המילואים לוקח חלק חשוב ומשמעותי בשמירה על ביטחונה ועל חוסנה של מדינת ישראל. אנשי המילואים – בעלי הניסיון, הפרספקטיבה, הבגרות והבשלות – מהווים 'מכפיל כוח' בצה"ל.

נוכחותם ומעורבותם של אנשי המילואים ברגעי מבחן ומשבר הוכיחו את עצמם לאורך ההיסטוריה של מדינת ישראל; החל במלחמות, במבצעים, במתיחויות ביטחוניות, ובאסונות אזרחיים, וכלה בהתגייסותם, ללא היסוס, לסיוע במיגור מגפת הקורונה.

המשרתים במילואים מנתקים את עצמם משגרת היום-יום ומקדישים את מלוא זמנם למילוי תפקידים הצבאי, לעיתים, תוך תשלום מחיר אישי כבד.

בשנה החולפת המשיכה מגמת ייעול ההליכים בוועדות רפואיות בעבור משרתי

מס' 0-4-517186). גם במקרה זה, בעקבות התערבותי, נבחן עניינו של האב אצל הגורמים הרלוונטיים במפקדת קצין משאבי אנוש ראשי, ונמצא זכאי לקבל את האות.

פערים בהזנת שירות מילואים פעיל ברישומת הצבאית

בשנה החולפת עסקתי בעשרות קבילות של משרתי מילואים, אשר חרף התייצבותם לשירות מילואים פעיל (להלן גם: שמ"פ) הימים שבהם שירותו בפועל לא הוזנו במערכות הצבא, ומשכך הם לא זוכו בתגמול בעבור ימים אלה.

במרבית המקרים עלה מבירור הקבילה כי מקור התקלה בטעות אנוש או בפער מקצועי של גורמי הקישור והשלישות, ובעקבות הגשת הקבילות, הוזנו ימי המילואים ברישומת האישיית בדיעבד וניתנו למשרתי המילואים מלוא הזכויות שלהם הם זכאים.

לדוגמה, באחת מהקבילות שבהן עסקתי השנה, הלינה סמלת ראשונה (במיל') על כך שלא עודכן ברישומי הצבא בעניינה כי ביצעה שמ"פ בתאריכים מסוימים (קבילה מס' 0-2-514898).

מבירור הקבילה עלה כי חרף הנחיית גורמי הקישור ביחידתה כי יש לזמן אנשי מילואים בהוראת זימון רגילה, אשת המילואים זומנה תחת אשרה של 'פעילות מבצעית'.

בסמוך לאחר מכן, התקיימה ביקורת מטעם האוגדה בגדוד במסגרתה צף פער זה בעניינה של משרתת המילואים ובעניינים נוספים. בעקבות כך, הנחו גורמי הביקורת כי יערך תחקיר בנושא, ורק לאחריו יוזנו ימי המילואים בעניינה.

המילואים, אולם לצד זאת, גם השנה בלטו ליקויים במעטפת הניתנת למשרתי המילואים בהיבטי שלישות, קישור וכוח אדם. אין ספק כי רשויות הצבא נדרשות לוודא כי אנשי המילואים מקבלים את מלוא הזכויות והתמלוגים המגיעים להם בגין שירותם ומחובתם לבצע בקרה הדוקה על מנת לוודא כי המענה האמור נמצא בשיפור מתמיד.

אות המערכה ללחימה ברצועת הביטחון בלבנון

ביום 1.3.2021 קיבלה ממשלת ישראל את הצעת שר הביטחון והחליטה לקבוע את הוקרה לחיילים שהשתתפו במערכה ברצועת הביטחון בלבנון, בהתאם לתבחינים שעליהם המליץ השר. בהמשך לכך, התקבלו בנציבות קבילותיהם של עשרות אנשי מילואים, אשר הלינו על כך שחרף זכאותם, לא קיבלו את האות, לעיתים, בשל פער רישומי או מכיוון שהיחידות שבהן שירתו – נסגרו.

כך לדוגמה, בקבילה שהגיש קצין בדרגת סגן-אלוף (סא"ל) במיל' נטען כי שירת בתקופה הרלוונטית בתפקיד מבצעי ברצועת הביטחון בלבנון, אולם היחידה שבה שירת נסגרה, ועל-כן, הוא אינו מופיע כזכאי לקבל את האות (קבילה מס' 0-9-516201).

בעקבות הקבילה נבחן עניינו של הקובל בידי קצין מטה משאבים במפקדת קצין משאבי אנוש ראשי, והוחלט לזכותו באות.

במקרה אחר, קבל בנו של איש מילואים בשם אביו, על כך שהאחרון לא קיבל לידייו את אות המערכה חרף זכאותו (קבילה

בשנה החולפת
 עסקתי בעשרות
 קבילות של אנשי
 מילואים, אשר
 חרף התייצבותם,
 הימים בהם שירתו
 בפועל לא הוזנו
 במערכות הצבא
 ומשכך הם לא זוכו
 בתגמול בעבור
 ימים אלה

בהתייחסותו לקבילה, ציין מפקד הגדוד שבו משרתת אשת המילואים כי בעקבות התחקיר שביצע הופקו הלקחים וננקטו הצעדים על מנת למנוע הישנותם של מקרים דומים. נוכח האמור, ובשים לכך שבעקבות הקבילה הוזנו ימי השמ"פ ברישומי הצבא בעניינה של אשת המילואים לא מצאתי מקום להתערבות נוספת מטעמי בנושא.

החזר הוצאות נסיעה

סוגייה נוספת שעליה הלינו אנשי מילואים בשנה החולפת נוגעת למתן החזר נסיעות בעבור שימוש ברכב פרטי לצורך הגעה לשירות המילואים.

אזכיר כי גובה החזר בגין הוצאות נסיעה תואם את תדירות הנסיעות הנדרשת מאיש המילואים במהלך השמ"פ, וככל שמספר יציאותיו של איש המילואים מהיחידה פחותות (לדג' במתכונת שירות ביחידה סגורה) כך ההחזר יהיה נמוך יותר.

באחת הקבילות שבהן עסקתי השנה, טען משרת מילואים כי נדרש להשיב החזר נסיעות שקיבל בעבור נסיעה ברכבו הפרטי במהלך תקופת השמ"פ, מאחר שלא עודכן ברישומי הצבא כי השמ"פ הינו במתכונת 'יומית' ולא בתנאי יחידה 'סגורה' (קבילה מס' 514919-1-0).

מברור הקבילה עלה כי משרת המילואים זומן לשמ"פ ביחידה שאינה היחידה שבה הוא מבצע שמ"פ בשגרה (להלן בהתאמה: היחידה הקולטת ויחידת האם), וזאת בשל הצורך לתגבר את המענה בהתמודדות עם מגפת הקורונה.

המצב האמור יצר חוסר סנכרון בין גורמי משאבי האנוש ביחידת האם ובין היחידה

בשל אי-עדכון פרטי חשבון הבנק מצד גורמי המשא"ן, איש מילואים לא זוכה בתגמול

בקבילתו של קצין מילואים בדרגת סגן, נטען כי גורמי משאבי האנוש ביחידתו לא עדכנו את פרטי חשבון הבנק שלו ומשכך הוא לא זוכה ב'תגמול נוסף' שלו היה זכאי (קבילה 514303-7-0).

מבירור הקבילה עלה כי עם קליטתו לאימון מילואים, עדכן משרת המילואים את פרטי חשבון הבנק שלו בשאלון פרטים אישיים, אולם ימים ספורים לאחר מכן, הוזנח ברישומת הממוחשבת בענייני פרטי חשבון בנק של משרת מילואים אחר.

מההתייחסויות לקבילה עלה כי התקלה אירעה בתקופה שבה היה משרד הקישור חסר בכוח אדם, וכי בעקבות הקבילה הופץ חידוד לכלל סגלי המשא"ן בנושא 'נוהל הזנת חשבון בנק', והתגמול שלו זכאי משרת המילואים הועבר לחשבון הבנק שלו.

בעקבות האמור, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת מטעמי בנושא זה.

גורמי המשא"ן שינוי את הגדרת תפקידו של מ"פ באופן שפגע בזכויותיו

במקרה אחר, הלין משרת מילואים על גורמי המשא"ן ביחידתו אשר שינו ברישומי הצבא את תפקידו מתפקיד 'מפקד פלוגה' לתפקיד 'מפקד' – שינוי אשר פגע בהטבות שלהן הוא זכאי (קבילה מס' 513169-1-0).

מבירור הקבילה עלה כי נעשה שינוי במלל הקשור במינוים בפלוגות ההספקה

הקולטת – ביחידת האם של משרת המילואים נפלו תקלות הקשורות בהגדרת מטרת הזימון למילואים, וביחידה הקולטת לא וידאה נגדת המילואים כי משרת המילואים אכן התייצב לשמ"פ ולא הייתה ערה לכך שלא צוין בהוראת הזימון כי השמ"פ מתקיים במתכונת 'יומית'.

בעקבות הקבילה, הוזנו כלל ימי השמ"פ לטובת משרת המילואים והוא זוכה בהחזר נסיעות בהתאם לזכאות הניתנת למשרתי מילואים במתכונת שירות 'יומית'. כמו כן, הופקו הלקחים באשר לסנכרון הנדרש בהוראות הזימון לשמ"פ בין יחידת האם ליחידה הקולטת.

בעקבות האמור, ונכח שחרורה של נגדת המשא"ן של היחידה הקולטת, לא מצאתי עוד מקום להתערבות בנושא מטעמי.

תגמול 'נוסף' בגין שירות מילואים פעיל

משרתים במילואים המבצעים שמ"פ ממושך או משרתים בתפקידי מ"פ מבצעיים ומעלה, זכאים לתמלוגים ייחודיים, אשר נועדו להוקיר את תרומתם ואת מסירותם לשירות מילואים אינטנסיבי ותובעני.

לצערי, לא אחת הלינו משרתי מילואים על כך שנוכח שגיאות רישומיות, לא מוזן לזכותם התגמול הייחודי שלו הם זכאים.

מאחת הקבילות
בהן עסקתי עלה
כי נוכח תקלה
רישומית לא
התאפשר ללוחמים
משוחררים ליהנות
מהזכויות הנלוות
לאזלו המחזיקים
בתעודת 'זהב' –
ובכלל זה קבלת
מלגות לימודים.
בעקבות הקבילה,
תוקנה התקלה
ולכלל הלוחמים
הוזנה תעודת
שחרור בכבוד
בצבע זהב, על כל
הזכויות הנלוות לה

במילואים, אשר יצר פער בזכויות מפקדים
המשמשים בפועל כמפקדי פלוגות.
בעקבות האמור, פנו הגורמים הרלוונטיים
מחיל הלוגיסטיקה אל ראש תחום סגל
בענף כוח אדם מילואים (להלן: עתכא"ם)
שבאגף כוח האדם, אשר הנחה על
שינוי מלל המינוי למפקדי פלוגות, באופן
שיאפשר להם ליהנות מההטבות הנלוות
למינוי זה.

בהמשך, נבחן עניינו של משרת המילואים
באופן פרטני על-ידי גורמי עתכא"ם, אשר
עדכנו ברישומי הצבא בדיעבד את תפקידו
ואת זכאותו לתגמול ייחודי למפקדים
לוחמים ולהחזרי הוצאות.

משעניינו של משרת המילואים בא על
תיקונו, לא מצאתי עוד מקום להתערבות
נוספת מטעמי בנושא זה.

תעודות שחרור

בשנה החולפת החל צה"ל לעשות שימוש
ב'ארנק הדיגיטלי', שבאמצעותו יכול כל
חייל להציג את התעודות שברשותו תוך
שימוש באפליקציה בטלפון הנייד.

חרף האמור, גם השנה הלינו עשרות
חיילים משוחררים על כך שלא קיבלו לידם
את תעודת השחרור, ובמקרים אחרים נטען
כי התעודה שקיבלו אינה משקפת את אופי
שירותם, וכי בשל כך נפגעו זכויותיהם, כפי
שאפרט להלן.

את ענייניו של החייל, והחליט, בשים לב לנסיבות שירותו, לאשר לו תעודת שחרור בכבוד בצבע כסף.

משעניינו של החייל בא על תיקונו, לא מצאתי מקום להתערבות נוספת מטעמי בנושא.

היבטים הנוגעים לקבילות אנשי מילואים בנושאי קורונה מפורטים בעמוד 50 - 51 בדוח זה.

היבטים הנוגעים לתגמול אנשי מילואים במסגרת התמודדות עם נגיף הקורונה מפורטים בעמוד 55 - 56 בדוח זה.

זכאותם של עשרות לוחמים לתעודת לוחם נפגעה בשל טעות רישומית

בקבילות שהגישו 16 לוחמים נטען כי חרף זכאותם, לא קיבלו תעודת שחרור בכבוד בצבע זהב (קבילה מס' 0-4-516006).

מבירור הקבילה עלה כי נוכח תקלה רישומית השתנתה שיטת מדיניות החישוב לזכאות לתעודת שחרור לאוכלוסיית המשרתים במסלול בני ישיבות, שאליו משתייכים הלוחמים. בעקבות מצב זה, לא התאפשר ללוחמים המשוחררים ליהנות מהזכויות הנלוות לאלו המחזיקים בתעודת 'זהב' – ובכלל זה קבלת מלגות לימודים.

בעקבות הקבילה, תוקנה התקלה הרישומית ולכלל הלוחמים הוזנה תעודת שחרור בכבוד בצבע זהב, על כל הזכויות הנלוות לה.

במקרה אחר, הלין חייל משוחרר על כך שתעודת השחרור שקיבל אינה תואמת את אופי שירותו (קבילה מס' 0-8-513712).

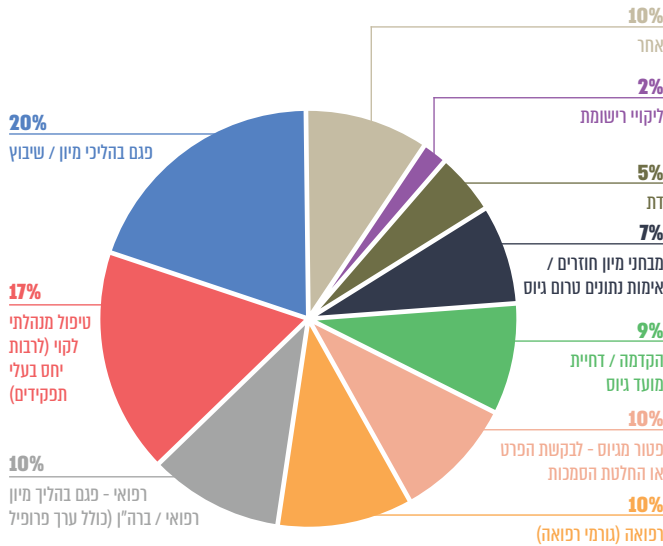
מבירור הקבילה עלה כי החייל יועד לתפקיד מדריך חי"ר, בגף אשר היה מצוי בשלבי הקמה. נוכח האמור, שובץ רישומית בתפקיד 'עובד כללי'. עם השלמת מלאכת הקמת הגף, פעלו גורמי השלישות לעדכן את תפקידו של החייל ברישומת הממוחשבת ולזכותו ברמת פעילות התואמת את אופי שירותו.

אולם נוכח הצבתו בתחילת התהליך בתפקיד 'עובד כללי' נפגעה זכאותו לתעודת שחרור בצבע כסף (הניתנת לתומכי לחימה).

בעקבות הקבילה, בחן ראש ענף תכנון כוח אדם (עתכ"א) מילואים באגף כוח אדם

מיועדים לשירות ביטחון

נושאי קבילות של מיועדים לשירות ביטחון

של מפקד חדש ליחידת 'מיטב' וניכר כי נעשה מאמץ אמיתי לבוא לקראת מיועדים לשירות ביטחון היכן שהדבר מתאפשר. כמו כל שנה, חלק ניכר מקבילות מלש"בים נוגעות להליכי מיון ושיבוץ, נושאים שבהם איני עוסקת, אלא אם נמצא כי נפל פגם בהליכים אלה. זאת בהתאם לגדרי סמכותי בחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו – 1955 ובשים לב לכך שאיני שמה את שיקול דעתי, תחת שיקול דעתם של רשויות הגיוס.

לצד האמור, הוגשו בשנה החולפת קבילותיהם של 973 מיועדים לשירות ביטחון בנושאים שונים ומגוונים. בפרק זה, אבקש להתייחס לכמה נושאים רוחביים שעלו מקבילות אלה.

לחוויה של מיועדים לשירות ביטחון (להלן גם: מלש"בים) מהמפגשים הראשונים עם רשויות הגיוס, השלכות ומשמעויות רבות באשר לתפיסתם את השירות הצבאי, לנכונותם לשירות משמעותי ולמיצוי יכולותיהם במסגרתו.

לאור החשיבות שאני מייחסת לתהליכי טרום הגיוס, ערכתי, מייד עם כניסתי לתפקיד, ביקור ביחידת 'מיטב'. בביקור סיררתי במוקדי השירות, בשרשרת החיול ובתאי המעצר וקיימתי כגישה עם מפקד יחידת מיטב ועם סגל היחידה.

בביקור התרשמתי מארגון מקצועי, יצירתי ודינאמי אשר מתאים את עצמו לסביבה המשתנה, שואף להשתפרות מתמדת ומפיק לקחים למען הפרט מתוך תפיסה סדורה ש"למען הפרט" משמעו "למען צה"ל". מגמה זו התעצמה עם כניסתו

העיכוב האמור לא אפשר את קביעת מדרג כשירותו הרפואית (פרופיל) ומנע ממנו להתמין לתפקידים שונים לאורך תקופה בת 18 חודשים ואשר בסופם, מגוון התפקידים שנתרו רלוונטיים הצטמצם.

ממצאי הברור העלו כי זמן ההמתנה לבדיקת המלש"ב על-ידי קב"ן היה ארוך מהרגיל, בין היתר נוכח ההגבלות שנבעו באותה תקופה בלשכות הגיוס כתוצאה ממגפת הקורונה. עם-זאת, מאז הצטרפו קציני ברה"ן נוספים ללשכות הגיוס, וזמני ההמתנה התקצרו באופן משמעותי ועומדים על כחודשיים.

לא כך הדבר ביחס לבדיקת פסיכיאטר – מבירור הקבילה עלה כי בשל פערי כוח אדם ומחסור במומחים, זמני ההמתנה לבדיקת פסיכיאטר בלשכות הגיוס ארוכים ועומדים על כחמישה חודשי המתנה. מצאתי כי הגורמים הרלוונטיים עושים את מרב המאמצים לקיצור משכי ההמתנה, ובכלל זה מפנים מלש"בים לבדיקות בלשכות גיוס אחרות; פועלים לגיוס פסיכיאטרים בתקן אחרים עובדי צה"ל; פועלים לאיתור פסיכיאטרים לשירות מילואים בלשכות הגיוס וכיוצ"ב – אולם, זמני הטיפול עודם ארוכים.

בעניינו הספציפי של הקובל, מצאתי כי נפל פגם בכך שנאלץ להמתין חודשים ארוכים לבדיקות האמורות. אולם, מאחר שבמהלך בירור הקבילה המלש"ב כבר נבדק על-ידי פסיכיאטר, המלצתי לגורמים המוסמכים לוודא כי הליכי המיון והשיבוץ של הקובל לא נפגעו כתוצאה מההמתנה הארוכה כאמור. המלצה דומה נתתי בעניינו של מלש"ב נוסף, אשר חל עיכוב של 16 חודשים באבחון הברה"ני בעניינו (קבילה מס' 513458-2-0).

עיכוב באבחון מצד גורמי בריאות הנפש בלשכות הגיוס

כחלק מתהליך המיון והשיבוץ לשירות הצבאי מתבצעות, בין היתר, בדיקות רפואיות במטרה לקבוע את מדרג הפרופיל הרפואי של המלש"ב, במקרים הנדרשים מתקיימת בעניינו גם הערכה נפשית.

לשם כך, קיים בכל לשכת גיוס מדור בריאות הנפש (ברה"ן) שתפקידו לאבחן קשיים נפשיים של מיועדים לשירות ביטחון קודם גיוסם. ההערכה הראשונית חשובה ביותר ומטרתה להתאים, למי שנמצא שנדרש לכך, הקלות ספציפיות בשירות ולעיתים אף לקבוע אי-כשירות לשירות המקנה פטור מחובת שירות.

בשנה החולפת הגיעו לפתחי מספר לא מבוטל של קבילות, שבהן הלינו חיילים על עיכוב משמעותי בהשלמת ההליך הברה"ני נוכח משך זמני ההמתנה הארוכים לבדיקת גורמי המקצוע בתחום זה – קב"ן ופסיכיאטר (קבילות מס' 511750-0-0, 513631-9-0, 515372-8-0 ועוד), אשר הוביל לא אחת לפגיעה בהליכי המיון ובאפשרויות להשתבץ בתפקידים שונים.

מלש"ב המתין 18 חודשים להשלמת אבחון ברה"ני

בקבילתו הלין מלש"ב על זמני המתנה ארוכים לבדיקתו על-ידי גורמי בריאות הנפש – כתשעה חודשים לבדיקת קצין בריאות הנפש ותשעה חודשים נוספים לבדיקת פסיכיאטר (קבילה מס' 512565-5-0).

עיכובים באבחון
ברה"ני, מובילים
למצב שבו
לא מתאפשר
למיועדים לשירות
ביטחון להתמין
לתפקידים שונים,
אף לא לתפקידים
שאליהם יכולים
להשתבץ גם בעלי
מדרג רפואי שאינו
גבוה

בעקבות קבילות אלה וקבילות נוספות, פניתי אל מפקד 'מיטב' ואל קצין הרפואה הראשי. בפנייתי עמדתי על כך שעיכובים באבחון ברה"ני, מובילים למצב שבו לא מתאפשר למיועדים לשירות ביטחון להתמין לתפקידים שונים, אף לא לתפקידים שאליהם יכולים להשתבץ גם בעלי מדרג רפואי שאינו גבוה.

הדגשתי, כי לא אחת מדובר בנערות ובנערים צעירים, מלאי מוטיבציה לשירות משמעותי בצה"ל – אשר יש לצה"ל אינטרס מובהק לוודא כי יתאפשר להם להתמין לתפקידים משמעותיים ביותר ולמצות את יכולותיהם בשירות הצבאי, זאת לצד החשיבות ביצירת חוויה חיובית בתהליך המיון והשיבוץ.

נוכח האמור, המלצתי כי תיבחן אפשרות לקבוע למלש"בים המצויים בתהליך אבחון ברה"ני "פרופיל על תנאי" על מנת לאפשר להם להתמין לתפקידים שונים וכך לפתוח בפניהם אפשרות לשירות משמעותי ומספק בצה"ל.

בהמשך לפנייתי עלה כי מתקיימת בימים אלה עבודת מטה שנועדה לבחון שינויים והתאמות בתהליכי המיון והשיבוץ, ואשר יהיה בהם כדי לתת מענה לפערים שעלו בנושא זה.

שינוי המדיניות בתנאים המוקדמים להצטרפות למסלול תלמידי ישיבות ה'הסדר'

גיוס למסלול הישיבות ה'הסדר' מיועד לתלמידי ישיבות המבקשים לשלב את שירותם הצבאי עם לימודים תורניים בישיבה. מיועד לשירות ביטחון, שלמד במוסד לימוד חילוני ומקיים אורח חיים דתי, הלן על ההחלטה לא לאשר את בקשתו להצטרף

בקבילות שהוגשו
 על ידי חיילים
 המשרתים בנח"ל
 עלו פערים
 משמעותיים
 בהיבטים שונים
 הנוגעים למסלול
 שירותם הייחודי,
 אשר ראשיתם
 בתיאום ציפיות
 חסר עם חברי
 המסלול קודם
 לגיוסם באשר
 לתנאי השירות,
 משך השירות
 ואופי השירות
 שבהם יחויבו.

למסלול ישיבות ההסדר (קבילה מס'
 512260-0-0).

בהתאם לפקודות הצבא ולמדיניות
 הרלוונטית, לישיבות ה'הסדר' יוכל
 להצטרף בוגר ישיבה תיכונית מוכרת
 או בוגר תיכון דתי אשר ניגש לבחינות
 בגרות כמפורט בפקודות הצבא וכן
 מיועדים לשירות ביטחון שחזרו בתשובה,
 אשר עניינם נבחן באופן פרטני בהתאם
 לפקודות הצבא.

מכיוון שהמלש"ב לא למד במוסדות
 הלימוד כאמור (ישיבה תיכונית מוכרת או
 תיכון דתי), ואינו חוזר בתשובה, בקשתו
 להצטרף למסלול ההסדר נשללה.

במהלך בירור הקבילה, החליט ראש
 חטיבת תכנון ומיצוי כוח האדם באגף
 כוח האדם, לבחון את עניינו של המלש"ב
 באופן פרטני, בחינה אשר בסופה הוחלט
 לאפשר לו להצטרף למסלול 'ההסדר'.
 החלטה זו התקבלה תחת ההבנה כי
 קיימים מקרים ייחודיים ומוגבלים שבהם
 ניתן יהיה לאשר כניסה למסלול ה'הסדר'
 גם למי שלא עומד בתנאים שצוינו לעיל.

משעניינו של המלש"ב בא על תיקונו, לא מצאתי
 מקום להתערבות נוספת מטעמי בקבילה.

שירות במסלול גרעין הנח"ל

בקבילות שהוגשו השנה על-ידי עשרות
 חיילים השייכים למסלול גרעין הנח"ל,
 עלו פערים משמעותיים בהיבטים שונים
 הנוגעים למסלול שירותם הייחודי, אשר
**ראשיתם בתיאום ציפיות חסר עם חברי
 המסלול קודם לגיוסם באשר לתנאי
 השירות, משך השירות ואופי השירות
 שבהם יחויבו.**

נכח כשלים אלה ואחרים, החליטו לבסוף רשויות הצבא לקצר את שירותם של הלוחמים, והם שוחררו משירות לאחר שהשלימו 36 חודשי שירות חובה.

בהמשך השנה, טופלו קבילות נוספות של לוחמים ולוחמות במסלול זה אשר בירורם הציף פערים בין מדיניות הצבא הכתובה לבין התנהלות הרשויות מול הפרט. כך, באחד מהמקרים שבהם טיפלתי (קבילה מס' 0-1-513499), הלינה חיילת השייכת למסלול הנח"ל כי משך השירות שהוזן במערכות הצבאיות בעניינה עומד על 32 חודשים, על אף שבמסגרת הצטרפותה למסלול 'גרעין נח"ל', טרם גיוסה, היא התנדבה לשירות חובה שמשכו 30 חודשים בלבד.

במהלך בירור הקבילה, נמצא כי הגם שבהתאם למדיניות הרלוונטית משך שירותה של החיילת היה אמור לעמוד על 32 חודשים, חיילות אשר התגייסו למסלול בחודש נובמבר 2018 הוחתמו על טפסי התנדבות שאינם משקפים את המדיניות האמורה.

לפיכך, הוחלט לקצר את משך שירותה של החיילת, כך שהוא יעמוד על 30 חודשים בלבד, בהתאם להתנדבותה בפועל כפי שבאה לידי ביטוי בטפסים שעליהם הוחתמה. החלטות זהות התקבלו גם ביחס לחיילים ולחיילות נוספים שעניינם זהה לזה שתואר לעיל (קבילות מס' 0-4-516856, 0-4-516316, 0-5-5152350).

אציין, במסגרת ביקור שערכתי בבא"ח נח"ל עלה כי מעבר לליקויים שצינתי לעיל, קיימים פערים במענה הפיקודי הניתן לחברי הגרעין במהלך שלב המשימה. בכוונתי לעסוק בנושא זה לעומק במהלך שנת העבודה הבאה.

אזכיר כי בשנת 2020, טופלה בנציבות קבילתם של לוחמים אשר הסכימו קודם גיוסם להאריך את שירותם בחודשיים (כך שיחויבו בשירות של 38 חודשים סה"כ) על מנת שבמסגרת פרק השירות השלישי – פרק המשימה הצבאי (המתקיים לאחר שנת משימה המתקיימת מחוץ למסגרת הצבאית) – יוכלו לקחת חלק בפעילות מבצעית משמעותית.

הלוחמים הלינו בקבילתם כי חרף האמור, נדרשו למשימות שמירה ולא לפעילות מבצעית כפי שהובטח להם (ממצאי הקבילה וסיכום הנציב דאז מכורטים בדוח השנתי לשנת 2020, בעמ' 92 ואילך).

בהמשך לכך, בתחילת השנה טופלה בנציבות קבילתם של לוחמים נוספים, אשר הלינו כי לא נמסר להם קודם גיוסם כי במסגרת השירות במסלול גרעין הנח"ל, ידרשו לשני חודשי שירות חובה נוספים. לטענתם, הדבר נודע להם רק עם תחילת פרק המשימה ואז נמסר להם כי נעשים מאמצים על מנת לקצר תקופה זו (קבילה מס' 0-8-512122).

מבירור הקבילה עלה, כי המידע בדבר אופי השירות ותנאי השירות במסלול גרעין הנח"ל מועבר למיועדים לשירות ביטחון על-ידי נציגי תנועות הנוער שאליהם משתייכים המלש"בים. בעניינם של החיילים הקובלים עלה כי נציג תנועת הנוער אשר העביר למלש"בים את המידע בנוגע למסלול, **לא הכיר** את השינוי שחל במשך שירות החובה ועל כן לא תיוון את הדבר למלש"בים. יתרה מכך, לא עלה בידי רשויות הגיוס לאתר את מסמכי ההתחייבות לשני חודשי שירות חובה נוספים, שעליהם נטען כי חתמו המלש"בים טרם גיוסם.

לסיכום, מהטיפול בקבילות חיילים המשרתים במסלול גרעין הנח"ל למדתי כי הובלת תהליכי הגיוס למסלול זה בידי גורמים אזרחיים (דוגמת רכזי תנועות נוער) הובילה לא אחת לפערי מידע והבנה בדבר אופי השירות במסלול והחובות המוטלות על החברים בו, כמו גם לתיעוד חסר או שגוי להתחייבות למסלול זה לתנאיו.

על כן מצאתי לנכון להמליץ כי הקשר בין גורמי הגיוס למועמדים ולמשרתים במסלול הנח"ל ייעשה באופן סדור ורשמי בידי גורמי הצבא, מבלי להסתמך על נציגי תנועות הנוער.

.06

אחרית דבר

רְגֵשׁ לֹא נִשְׂאָר שַׁבָּת / טלי ורסנו- אייסמן

רְצִיתִי לְהַעֲמִיד פְּחָדֵי בְשָׁלְשׁוֹת,
לְהַקִּים אוֹתָם לְמִסְדָּה,
אֲךָ הָרְגֵשׁ אֵינּוּ נִפְקָד,
הוּא נוֹכַח וְנִשְׂאָר.

מִחֲשָׁבוֹת מְתַפְזָרוֹת,
לֹא תִמְיֵד עוֹמְדוֹת בְּנַח,
גַּם כְּשֶׁקְשָׁה - אָמְרוּ לִי,
עֲרֻכִים אֵין לְזִנְח.

מֵעַל לְכָל פְּקֻדָּה,
תְּעִיף בִּי מִבֵּט
תִּרְאֶה אוֹתִי בְּאַמָּת,
רְגֵשׁ לֹא נִשְׂאָר שַׁבָּת.

יֵשׁ בִּי כָּאֵב,
יֵשׁ בִּי כָּאֵב,
הַקֶּשֶׁב, הַמִּפְקָד

הַקֶּשֶׁב!

.07

נספחים

- חלק יא' לחוק השיפוט הצבאי תשט"ו - 1955
- פקודת מטכ"ל 33.0336 נציב קבילות החיילים - נוהל פנייה וסמכויות
- העוסקים במלאכה - תודות

נספח א'

מוסד נציב קבילות
החיילים הוקם על פי
תיקון מס' 6 לחוק השיפוט
הצבאי, התשט"ו – 1955

שנתקבל בכנסת ביום י"ג
באב התשל"ב, 24 ביולי
1972 באמצעות הוספת
חלק י"א לחוק.

החוק פורסם בספר
החוקים ב-כ"א באב
התשל"ב, 1 באוגוסט 1972
(ס"ח 664), תחילת תוקפו
של החוק נקבע ל-כ"ד
במרחשוון התשל"ג,
1 בנובמבר 1972.

חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955

חלק י"א - בירור קבילות חיילים

<p>כל מקום שמדובר בחלק זה על חייל, אין משמעותו אלא חייל כהגדרתו בסעיף 1, לרבות איש מילואים שאינו בשירות, אם הקבילה נוגעת לשירותו במילואים.</p>	542.	<p>סיג ל"חייל" (תיקון מס' 23) תשנ"ג-1993</p>
<p>(א) שר הבטחון, בהתייעצות עם שר המשפטים ובאישור ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, ימנה נציב קבילות חיילים (בחלק זה – נציב הקבילות); נציב הקבילות יכהן תקופת כהונה אחת בלבד של שבע שנים. (ב) הודעה על מינויו של נציב הקבילות ועל מענו תפורסם ברשומות.</p>	543.	<p>מינוי נציב קבילות חיילים (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972 (תיקון מס' 69) תשע"ו-2016</p>
<p>שר הבטחון יגיש לאישור ועדת החוץ והבטחון של הכנסת את שם המועמד לתפקיד נציב הקבילות לא יאוחר מתשעים ימים לפני תום תקופת כהונתו של נציב הקבילות המכהן, והוועדה תדון בהצעתו לא יאוחר משישים ימים לפני תום תקופת כהונתו של נציב הקבילות המכהן.</p>	א.543.	<p>מועד הבחירה (תיקון מס' 23) תשנ"ג-1993 (תיקון מס' 69) תשע"ו-2016</p>
<p>(א) נבצר מנציב הקבילות, דרך ארעי, למלא תפקידיו, ימנה שר הביטחון, בתוך 14 ימים, למנות ממלא מקום לנציב הקבילות לתקופה שלא תעלה על שלושה חדשים או עד שיחזור למלא את תפקידיו, לפי המוקדם; השר רשאי להאריך את המינוי לתקופות נוספות, ובלבד שסך כל תקופות כהונתו של ממלא מקום הנציב לא יעלה על ששה חדשים; הוראות סעיף קטן זה יחולו גם על ממלא מקום נציב הקבילות שמונה לפי סעיף זה.</p>	ב.543.	<p>ממלא מקום לנציב (תיקון מס' 23) תשנ"ג-1993 (תיקון מס' 69) תשע"ו-2016</p>
<p>(ב) נבצר מנציב הקבילות למלא תפקידיו במשך תקופה העולה על ששה חדשים רצופים יראו אותו כאילו התפטר מתפקידו.</p>		<p>(תיקון מס' 69) תשע"ו-2016</p>
<p>(ג) נתפנה מקומו של נציב הקבילות לפני תום תקופת כהונתו, ימנה שר הביטחון, בתוך 14 ימים, ממלא מקום לנציב הקבילות עד לכניסתו לתפקיד של נציב קבילות חדש.</p>		<p>(תיקון מס' 69) תשע"ו-2016</p>
<p>(ד) נבצר מנציב הקבילות למלא את תפקידיו לפי סעיף קטן (ב) או התפנה מקומו לפי סעיף קטן (ג) לפני תום תקופת כהונתו, יגיש שר הביטחון לאישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת את שם המועמד לתפקיד נציב הקבילות מוקדם ככל האפשר ולא יאוחר משלושים ימים מהיום שבו נבצר ממנו למלא את תפקידיו או התפנה מקומו, לפי העניין; הוועדה תדון בהצעת שר הביטחון כאמור מוקדם ככל האפשר ולא יאוחר משלושים ימים מיום שהגיש לה את שם המועמד.</p>		<p>(תיקון מס' 69) תשע"ו-2016</p>
<p>(ה) החל הליך מינויו של נציב הקבילות כאמור בסעיף 543 א וטרם הושלם ביום סיום כהונתו של נציב הקבילות המכהן, רשאי שר הביטחון להאריך את כהונתו של נציב הקבילות לתקופה אחת שלא תעלה על שלושה חודשים או עד לכניסתו לתפקיד של נציב קבילות חדש, לפי המוקדם; לא יהיה ניתן להאריך את כהונתו של נציב הקבילות כאמור, יחולו הוראות סעיף 23 א לחוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959.</p>		<p>(תיקון מס' 69) תשע"ו-2016</p>

<p>אלה רשאים להגיש קבילה: (1) אדם הרואה עצמו נפגע במעשה כאמור בסעיף 547 שנעשה לגביו בזמן היותו חייל או מיועד לשירות ביטחון (להלן – החייל הנפגע); (2) בנו, בתו, אחיו או אחותו של החייל שנפגע אם מלאו להם 16 שנה, או הוריו או בן-זוגו של אותו חייל, ובאין אחד מאלה – מי שנתבקש מאת החייל הנפגע לעשות כך.</p>	.544	<p>קבילה של מי (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972 (תיקון מס' 56) תשס"ז-2007</p>
<p>(א) קבילה תוגש בכתב במישרין לנציב הקבילות, תיחתם ביד הקובל ויצוינו בה שמו, מספר הדואר הצבאי של היחידה שבה משרת החייל הנפגע, מספרו האישי ודרגתו; הגיש את הקבילה מי שחדל מלהיות חייל, מיועד לשירות ביטחון או אדם כאמור בסעיף 544(2), יצוינו בה, בנוסף לפרטים כאמור של החייל, גם שמו ומענו של הקובל. (ב) קבילה של אסיר או עציר תוגש במעטפה סגורה למפקד מיתקן הכליאה הצבאי שבו הוא מוחזק, והמפקד יעביר את המעטפה, בלי שיפתחנה, לנציב הקבילות.</p>	.545	<p>דרך הגשת קבילה (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972 (תיקון מס' 56) תשס"ז-2007</p>
<p>קבילה ניתנת להגשה על מי שבזמן עשיית המעשה כאמור בסעיף 547 היה חייל או עובד בשירות הצבא שחוק זה חל עליו על פי סעיף 8(2) והוא אף אם ביום הגשת הקבילה שוב אינו חייל או עובד כאמור; הקובל יפרש בקבילתו את זהותו של האדם שעליו הוא קובל, ואם אין בידו לתאר זהותו ימסור כל פרט שבידו המסייע לזיהויו.</p>	.546	<p>קבילה על מי (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>
<p>(א) נושא לקבילה הוא מעשה שנתקיימו בו כל אלה: (1) הוא פוגע במישרין בחייל הנפגע או מונע ממנו במישרין טובת הנאה; (2) הוא נוגע לסדרי השירות, לתנאי השירות או למשמעת; (3) הוא בניגוד לחיקוק או לפקודות הצבא, או ללא סמכות חוקית, או בניגוד למינהל תקין, או שיש בו משום נקשות יתירה או אי-צדק בולט. (ב) לענין סעיף זה, "מעשה" - לרבות מחדל ופיגור בעשייה.</p>	.547	<p>קבילה על מה (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>
<p>בקבילות אלה לא יהיה בירור: (1) קבילה על החלטת שר הביטחון, הרמטכ"ל או ראש מחוז שיפוטי לפי הוראות סעיף 442; (2) קבילה על החלטת הרמטכ"ל לפי סעיפים 167 או 167א; (3) (נמחקה); (4) קבילה על פעולה שיפוטית של בית דין צבאי או של שופט בית דין צבאי או של בית משפט צבאי אחר או של שופט חוקר; (5) קבילה בענין התלוי ועומד בבית דין צבאי או בבית משפט אחר, בפני שופט חוקר או בפני קצין שיפוט, או קבילה בענין שבית דין צבאי או בית משפט אחר או שופט אחר או קצין שיפוט הכריעו בו לגופו; (6) קבילה על פעולה שיפוטית של ועדה שכוננה על פי חיקוק או של חבר מחבריה במילוי תפקידו כחבר הועדה; (7) קבילה על מעשה שהוא עבירה שעליה הוגשה תלונה לפי סעיף 225 או שבקשר עמה מונה קצין בודק או שופט חוקר;</p>	.548	<p>קבילות שאין לברר אותן (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972 (תיקון מס' 42) תשס"ד-2003 (תיקון מס' 42) תשס"ד-2003</p>

- (8) קבילה על החלטת הועדה לעיון בעונש לפי הפרק השני של חלק ח';
 (9) קבילה על החלטה בנושא הערכתו, דירוגו או מיונו של מיועד לשירות ביטחון, למעט קבילה לגבי פגם שנפל בהליך ההערכה, הדירוג או המיון.

<p>ואלה קבילות שלא יהיה בהן ברור אלא אם מצא נציב הקבילות שיש סיבה מיוחדת המצדיקה את ברורן:</p>	<p>549.</p>	<p>קבילות שבירורן מצריך סיבה מיוחדת (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>
<p>(1) קבילה בענין שניתנה בו החלטה שעליה אפשר, או היה אפשר, להגיש על פי דין השגה, ערר או ערעור, והוא אינו מסוג הענינים שסעיף 548(5) דן בהם; (2) קבילה שהוגשה לאחר שעברה שנה מיום המעשה שעליו נסבה הקבילה, ואם המעשה נודע לקובל מאוחר יותר - מהיום שבו נודע לו המעשה; (3) קבילה שהוגשה לאחר שעברו מאה ושמונים יום מהיום שבו חדל החייל הנפגע להיות חייל.</p>		
<p>מצא נציב הקבילות שקבילה מעוררת על פניה חשד שנעברה עבירה, רשאי הוא להעביר את הקבילה, כולה או מקצתה, לפרקליט הצבאי הראשי.</p>	<p>א.549.</p>	<p>העברת קבילה לפרקליט הצבאי הראשי (תיקון מס' 14) תשמ"ב-1981</p>
<p>(א) משהוגשה קבילה, יפתח נציב הקבילות בבירורה, זולת אם ראה שאינה ממלאה אחרי סעיף 544 או שאינה ממלאה בפרט חשוב אחרי סעיף 545 או שאינה בגדר סעיף 546 או בגדר סעיף 547, או שאין לברר אותה מאחת הסיבות המנויות בסעיפים 548 או 549 או שהיא קנטרנית או טרדנית. (ב) במקרים האמורים בסעיף קטן (א), יודיע נציב הקבילות לקובל בכתב, שלא יטפל בקבילה, ויציין את הנימוקים לכך.</p>	<p>550.</p>	<p>פתיחת הבירור (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>
<p>(א) נציב הקבילות רשאי לברר את הקבילה בכל דרך שיראה ואינו קשור להוראות שבסדר דין או בדיני ראיות. (ב) נציב הקבילות יביא את הקבילה לידיעת האדם שקובלים עליו ולידיעת מפקדו ויתן להם הזדמנות נאותה להשיב עליה, והוא רשאי לדרוש מהם כי ישיבו על הקבילה תוך התקופה שיקבע בדרישתו. (ג) על הבירור בפני נציב הקבילות ובפני מי שהוא הסמיך לכך יחולו הוראות סעיפים 9 עד 11 לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968, בשינויים לפי הענין, וכן יחולו הוראות סעיף 27(ב) לחוק האמור על אדם שאינו חייל שהוזמן להתייצב בפניהם. (ד) ראה נציב הקבילות שאדם אחר עלול להיפגע מעצם הבירור או מתוצאותיו, יודיע לו הנציב על כך ויעמיד לרשותו, בדרך שיראה לנכון, את חומר הראיות הנוגע לאותה פגיעה. (ה) האמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ד) אינו בא לגרוע מהוראות פרק ג' לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971.</p>	<p>551.</p>	<p>דוני הבירור (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>
<p>נציב הקבילות יפסיק את ברור הקבילה אם נוכח שנתקיימה אחת העילות המצדיקות שלא לפתוח בבירורה, ויהיה רשאי להפסיקו כשענין הקבילה בא על תיקונו, או כשהקובל ביטל את קבילתו; במקרה זה יודיע בכתב לקובל, למי שהקבילה עליו ולמפקדו של אותו אדם, שהפסיק את הבירור, ויציין את הנימוקים לכך.</p>	<p>552.</p>	<p>הפסקת הבירור (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>

<p>(א) מצא נציב הקבילות שהקבילה היתה מוצדקת, ימסור על כך בהודעה מנומקת לקובל, לאדם שקובלים עליו, למפקדו של אותו אדם ולקצין שהרמטכ"ל הסמיכו לכך; נציב הקבילות רשאי לפרט בהודעתו את תמצית ממצאיו, ורשאי הוא להצביע על הצורך בתיקון ליקוי שהעלה הבירור, ועל הדרך לתיקונו.</p> <p>(ב) הקצין כאמור בסעיף קטן (א) יודיע לנציב הקבילות בהקדם האפשרי, אך לא יאוחר מחודשיים מיום קבלת ההודעה, על הצעדים שנקטו.</p> <p>(ג) מצא נציב הקבילות שהקבילה לא היתה מוצדקת, ימסור על כך הודעה מנומקת לקובל, לאדם שעליו קובלים ולמפקדו של אותו אדם, ורשאי הוא לפרט בה את תמצית ממצאיו.</p> <p>(ד) העלה בירור הקבילה חשד שנעברה עבירה, יודיע נציב הקבילות על כך לפרקליט הצבאי הראשי.</p>	.553	<p>תוצאות הבירור (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>
<p>(א) הודעה של נציב הקבילות לפי סעיף 553(א) או (ג) לא תכלול ולא תגלה חומר או ידיעה אשר לדעת ראש הממשלה או שר הבטחון הם ענין לבטחון המדינה, או אשר לדעת ראש הממשלה או שר החוץ הם ענין ליחסי החוץ או לקשרי המסחר הבין-לאומיים של המדינה.</p> <p>(ב) ראה נציב הקבילות כי הודעתו עלולה לכלול או לגלות חומר או ידיעה כאמור בסעיף קטן (א) ולא הביעו השרים את דעתם כאמור שם, יבקש נציב הקבילות את דעת ראש הממשלה, שר הבטחון או שר החוץ, לפי הענין, לפני שיתן את הודעתו.</p> <p>(ג) בהודעה על תוצאות הבירור יהיה נציב הקבילות פטור מלהודיע על ממצאיו ונימוקיו –</p> <p>(1) כשהקבילה היתה בענין מינוי לתפקיד פלוני או בענין העלאה בדרגה, או בענין פיטורים מהשירות;</p> <p>(2) כשגילויים עלול, לדעתו, לפגוע שלא כדין בזכותו של אדם זולת הקובל;</p> <p>(3) כשיש לדעתו בגילויים משום גילוי סוד מקצועי או ידיעה סודית כמשמעותם לפי כל דין;</p> <p>(4) כשיש לדעתו בגילויים כדי לפגוע בסדר הטוב של הצבא או במשמעתו.</p>	.554	<p>סייגים להודעה (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>
<p>(א) החלטותיו וממצאיו של נציב הקבילות בענין קבילה –</p> <p>(1) אין בהם כדי להעניק לקובל או לאדם אחר זכות או סעד בדיון משמעותי או בבית דין צבאי או בבית משפט אחר שלא היו לו לפני כן;</p> <p>(2) אין בהם כדי למנוע מהקובל או מכל אדם אחר להשתמש בזכות או לבקש סעד שהוא זכאי להם; אולם אם נקבע לכך מועד בחיקוק או בפקודות הצבא לא יוארך המועד על ידי הגשת הקבילה או בירורה.</p> <p>(ב) שום בית משפט לא ייזקק לבקשת סעד נגד החלטותיו וממצאיו של נציב הקבילות בענין קבילה.</p>	.555	<p>זכויות וסעדים (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>
<p>נציב הקבילות וכל אדם אחר שבעזרתו מבצע נציב הקבילות את תפקידיו חייבים לשמור בסוד כל ידיעה שהגיעה אליהם לרגל תפקידם, ולא לגלותה אלא בביצוע המוטל עליהם בחלק זה.</p>	.556	<p>חובת סודיות (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>

<p>(א) נציב הקבילות יגיש לשר הבטחון ולועדת החוץ והבטחון של הכנסת, מדי שנה, דין וחשבון על פעולותיו, שיכיל סקירה כללית ותיאור הטיפול במבחר של קבילות.</p>	.557	<p>דין וחשבון (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>
<p>(ב) נציב הקבילות רשאי להגיש לשר הבטחון ולועדת החוץ והבטחון של הכנסת דין וחשבון מיוחד קודם להגשת הדין וחשבון השנתי.</p>	.558	<p>אי תלותו של הנציב (תיקון מס' 6) תשל"ב-1972</p>
<p>אין על נציב הקבילות מרות בעניני מילוי תפקידו לפי חלק זה זולת מרותו של הדין.</p>		

נספח 1

פקודת מטכ"ל 33.0336

מיום 25 באוק' 1972

תוקף סעיפים 1-38

מה- 5 באוגוסט 2009

תוקף סעיף 1-2

מה-30 באפריל 2015

פקודת המטכ"ל 33.0336 נציב קבילות החיילים – נוהל פנייה וסמכויות

הגדרות

1. בפקודה זו-

א. "החוק" – חוק השיפוט הצבאי, התשמ"ו-1955;

ב. "חייל" –

(1 אדם הנמנה עם הכוחות הסדירים של הצבא, על-פי חוק שירות בטחון [נוסח משולב] התשמ"ו-1986 או על-פי התנדבות, בין בדרך של התחייבות לשירות קבע ובין בדרך אחרת.

(2 אדם הנמנה עם כוחות המילואים של הצבא, על-פי חוק שירות הבטחון [נוסח משולב] התשמ"ו-1986, או על-פי התנדבות, כשהוא בשירות, או כשהוא אינו בשירות, אם הקבילה נוגעת לשירותו במילואים.

ג. "עובד בשירות הצבא" – כמשמעו בסעיף (2)8 לחוק, לרבות אזרח עובד צה"ל.

ד. "מיועד לשירות בטחון" – כהגדרתו בחוק שירות בטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986.

כללי:

2. חלק י"א בחוק דן בנושא בירור קבילות חיילים באמצעות נציב קבילות החיילים (להלן: "הנציב").
3. אין על הנציב מרות בענייני מילוי תפקידו לפי חלק י"א לחוק, זולת מרותו של הדין.
4. מטרת פקודה זו להבהיר את מעמדו, את תפקידיו ואת סמכויותיו של הנציב, וכן את אפשרות הפנייה אליו, את היחסים בינו לבין גורמי צה"ל ואת חובות המפקד בכל הנוגע לטיפול בקבילה שהוגשה לנציב.

הרשאים להגיש קבילה לנציב והמועד להגשתה:

5. הרשאים להגיש קבילה אל הנציב הם המפורטים להלן:

- א. אדם הרואה עצמו נפגע במעשה כאמור בסעיף 13 להלן, שנעשה לגביו בזמן היותו חייל או בהיותו מיועד לשירות בטחון (להלן: "החייל הנפגע").
- ב. בן, בתו, אחיו או אחותו של החייל הנפגע, אם מלאו להם 16 שנה, או הוריו או בן זוגו של אותו חייל. ובאין אחד מאלה – מי שנתבקש מאת החייל הנפגע לעשות כך.

דרך הגשת הקבילה:

6. קבילה תוגש לנציב בכתב באחת מן הדרכים המפורטות להלן:

- א. בדואר לפי המען: תא דואר 7052 תל אביב, מיקוד 6473424.
- ב. בדואר אלקטרוני אזרחי, לכתובת: nakhal@mod.gov.il או בדואר אלקטרוני צבאי לכתובת נקח"ל/קבילות ופניות.
- ג. בפקס 03-6977135 (אזרחי) או 0399-7135 (מטכ"לי).
7. קובל רשאי לצרף לקבילתו מסמכים, שברצונו להביא לידיעת הנציב והשייכים לדעתו לעניין.

תוקף סעיף 6
מה-30 באפריל
2015

8. הקבילה תיחתם בידי הקובל, ויצוינו בה שמו, מספר הדואר הצבאי של היחידה שבה משרת החייל הנפגע, מספרו האישי, דרגתו, כתובתו האזרחית ומספרי הטלפון של החייל.
9. הגיש את הקבילה מי שאינו חייל, יצוינו בקבילה, בנוסף לפרטים האמורים של החייל הנפגע, גם שמו, מענו של הקובל ומספר הטלפון של הקובל.
10. קבילה של אסיר או עציר תוגש במעטפה סגורה למפקד מיתקן הכליאה הצבאי, שבו הוא מוחזק, שיעבירה מייד ומבלי לפתוח אותה לנציב.
11. תוכנה של קבילה, לרבות הנספחים לה, הנשלחים באמצעי תקשורת אזרחים (דואר פקסימיליה או אמצעי דואר אלקטרוני אחר) לא יעלה על סיווג "מוגבל" או על רמת הסיווג המותרת למשלוח לפי פקודות הצבא, לגבי משלוח באמצעי תקשורת צבאיים. קובל המבקש להוסיף לתוכן קבילתו מידע או לצרף מסמך בסיווג גבוה יותר, יציין את בקשתו זאת בקבילה. עם פתיחת בירור בקבילה, יוזמן הקובל למסור את המסמכים המסווגים באופן אישי לנציג מוסמך בנציבות.

קבילה על מי:

12. קבילה ניתנת להגשה, על מי שבזמן עשיית המעשה, שעליו מוגשת הקבילה, היה חייל או אדם העובד בשירות הצבא, גם אם ביום הגשת הקבילה שוב איננו חייל או עובד כאמור. הקובל יפרט בקבילתו את זהותו של האדם שעליו הוא קובל (להלן: "האדם שקובלים עליו"), ואם אין בידו לתאר זהותו ימסור כל פרט שבידו המסייע לזיהויו.

קבילה על מה:

13. ניתן להגיש קבילה על מעשה, לרבות מחדל או פיגור בעשייה, שנתקיימו בו כל היסודות המפורטים להלן:

- המעשה פוגע במישרין בחייל הנפגע או מונע ממנו במישרין טובת הנאה.
- המעשה נוגע לסדרי השירות, לתנאי השירות או למשמעת.
- המעשה בניגוד לחיקוק או לפקודות הצבא, או ללא סמכות חוקית, או בניגוד למינהל התקין, או שיש בו משום נוקשות יתירה או אי צדק בולט.

סייגים לגבי המעשים עליהם ניתן לקבול:

14. לא ייערך בירור בקבילה כשהיא אחת מהמפורטות להלן:
- קבילה על החלטות שר הבטחון, הרמטכ"ל או ראש מחוז שיפוטי, לפי הוראת סעיף 442 לחוק.
 - קבילה על החלטת הרמטכ"ל, לפי סעיפים 167 או 167א לחוק.
 - קבילה על פעולה שיפוטית של בית דין צבאי או של שופט בית דין צבאי או של בית משפט צבאי אחר או של שופט חוקר.
 - קבילה בעניין התלוי ועומד בבית דין צבאי או בבית משפט אחר, בפני שופט חוקר או בפני קצין שיפוט, או קבילה בעניין שבית דין צבאי או בית משפט אחר או שופט אחר או קצין שיפוט הכריעו בו לגופו.
 - קבילה על פעולה שיפוטית של ועדה שכוננה על-פי חיקוק או של חבר מחבריה במילוי תפקידו כחבר הוועדה.
 - קבילה על מעשה שהוא עבירה שעליה הוגשה תלונה לפי סעיף 225 לחוק או שבקשר עמה מונה קצין בודק או שופט חוקר.

תוקף סעיף
משנה א'
מה-13 ביוני
2010

- ז. קבילה על החלטת הוועדה לעיון בעונש, לפי הפרק השני של חלק ח' לחוק.
- ח. קבילה על החלטה בנושא הערכתו, דירוגו או מיונו של מועד לשירות בטחון, למעט קבילה לגבי פגם שנפל בהליך ההערכה, הדירוג או המיון.
- 15.** לא יערך בירור בקבילה שהיא אחת מהמפורטות להן, אלא אם מצא הנציב שיש סיבה מיוחדת המצדיקה את הבירור:
- א. קבילה בעניין שניתנה בו החלטה שעליה אפשר, או היה אפשר, להגיש על-פי דין השגה, ערר או ערעור, והוא אינו מסוג העניינים שסעיף 14, בסעיף משנה ד לעיל, דן בהם.
- ב. קבילה שהוגשה לאחר שעברה שנה מיום המעשה, שעליו נסבה הקבילה, ואם המעשה נודע לקובל מאוחר יותר- מהיום שבו נודע לו המעשה.
- ג. קבילה שהוגשה לאחר שעברו 180 יום, מהיום שבו חדל החייל הנפגע להיות חייל.

סמכויות הנציב בעת בירור הקבילה:

- 16.** הנציב רשאי לברר את הקבילה בעצמו או באמצעות כל אדם שהסמיך לכך. הנציב או כל אדם שהסמיך לכך, כאמור, רשאים לברר את הקבילה בכל דרך שתיראה להם, ואין הם קשורים להוראות שבסדר דין או בדיני ראיות.
- 17.** הנציב יביא את הקבילה לידיעת האדם שקובלים עליו, ולידיעת מפקדו, וייתן להם הזדמנות להשיב עליה; הנציב רשאי לדרוש מהם כי ישיבו אישית על הקבילה בתוך פרק זמן שיקבע הנציב.
- 18.** המפקד בהקשר זה, כירשו אחד מהמפורטים להלן:
- א. קצין בדרגת סא"ל או קצין, המכהן כמפקד יחידת רישום, הממונה ישירות בזמן הגשת הקבילה על האדם שקובלים עליו.
- ב. לגבי קבילה על קצין בדרגת רס"ן, לפחות, או על קצין שהוא מפקד יחידת רישום- קצין בדרגה גבוהה יותר הממונה על הקצין שעליו הייתה הקבילה.
- ג. מפקד אחר, שייקבע על-ידי הנציב.
- 19.** במקרים מיוחדים, כפי שימצא הנציב לנכון, יובא תוכן הקבילה אף לידיעת מפקדי הפיקודים והזרועות, מפקדי יחידות
- 20.** חיילים ועובדים בשירות הצבא ומפקדיהם ישיבו על הקבילה, בהתאם לדרישת הנציב.
- 21.** הנציב או מי שהסמיך לברר את הקבילה רשאים להזמין, ולחזור ולהזמין, כל אדם, לבוא לפניו ולהעיד או להציג מסמכים או מוצגים אחרים שברשותו, ולחייב כל עד להעיד בשבועה או בהן צדק.
- 22.** חיילי צה"ל והעובדים בשירות הצבא ייענו להזמנה ולדרישה האמורים. מפקד יחידתו של חייל או עובד בשירות בצבא, כהגדרתו בסעיף 18 לעיל, ינקוט בצעדים הדרושים להבטחת היענותם להזמנת הנציב או מי שהוסמך על ידו, להעיד בפניו או להציג מסמכים או מוצגים אחרים שברשותם.
- 23.** אין אדם חייב למסור לנציב ראייה, אם יש בה הודאה בעובדה, שהיא יסוד מיסודותיה של עבירה, שהוא מואשם בה או עשוי להיות מואשם בה.
- 24.** ביקש אדם להימנע ממסירת ראייה, מחמת שהיא עשויה להפילו כאמור בסעיף 23 לעיל והנציב דחה את בקשתו, תימסר הראיה. ראייה שנמסרה כאמור, לא תוגש נגד אותו אדם במשפט שבו הוא מואשם, בשל העבירה שהעובדה המתגלית מן הראיה היא יסוד מיסודותיה, אלא אם הסכים לכך.

הגשת סיוע לנציב:

25. חייל או עובד בשירות הצבא לא יעשה דבר, שיש בו כדי למנוע, לעכב או להפריע בהגשת קבילה לנציב או בהעברתה או בבירורה של קבילה כזו.
26. חייל או עובד בשירות הצבא יענה לבקשת הנציב להגיש לו חוות-דעת מקצועית ומידע אחר בתחום התמחותו.
27. ביקש הנציב או אדם אחר שהסמיך לכך לבקר ביחידה או להשתמש במתקניה, לשם עריכת בירור בקבילה, יגיש להם מפקד היחידה כל סיוע מבוקש.

קבילה שנמצאה מוצדקת:

28. מצא הנציב, שהקבילה הייתה מוצדקת, ימסור על כך הודעה מנומקת לקובל, לאדם שקובלים עליו ולמפקדו, וכן לרמ"ט אכ"א, אותו הסמיך הרמטכ"ל, לקבל הודעות כאמור מאת הנציב ולרכז את הטיפול בהן.
29. הנציב רשאי לפרט בהודעתו את תמצית ממצאיו, להצביע על הצורך בתיקון הליקוי שהעלה הבירור ועל הדרך לתיקונו.
30. כללה המלצת הנציב הערה לגבי מי שקבלו עליו, יזמנו המפקד שנקבע על-ידי הנציב למשרדו, ויקרא בפניו את הערת הנציב בנדון כלשונה וכרוחה.
31. מפקדי צה"ל יתקנו את הליקוי, עליו הצביע הנציב בהודעתו שנמסרה בעקבות בירור הקבילה.
32. הימנעות מתיקון הליקוי עליו הצביע הנציב, כאמור, מחייבת אישור הרמטכ"ל. ראש אכ"א יעביר להחלטת הרמטכ"ל כל מקרה בו מוצע, שלא לפעול לפי המלצת הנציב, בצירוף חוות דעת הפרקליט הצבאי הראשי לגבי ההימנעות מתיקון הליקוי.
33. רמ"ט אכ"א יודיע לנציב, בהקדם האפשרי, אך לא יאוחר מחודשיים מיום שקיבל את ההודעה מן הנציב, כאמור בסעיף 28 לעיל, על הצעדים שנקטו בעקבות הודעתו.

קבילה שנמצאה לא מוצדקת:

34. מצא הנציב, שהקבילה לא הייתה מוצדקת, ימסור על כך הודעה מנומקת לקובל, לאדם שקובלים עליו ולמפקדו. הנציב רשאי לפרט בהודעה זו את תמצית ממצאיו.

סיני להודעה:

35. על אף האמור בסעיפים 28 ו-34 לעיל, בהודעה על תוצאות הבירור יהיה הנציב פטור מלהודיע את ממצאיו ונימוקיו במקרים המפורטים להלן:
- א. כשהקבילה הייתה בעניין מינוי לתפקיד פלוני, או בעניין העלאה בדרגה, או בעניין פיטורים מהשירות.
 - ב. כשגילויים עלול, לדעתו, לפגוע שלא כדין בזכותו של אדם זולת הקובל.
 - ג. כשיש, לדעתו, בגילויים משום גילוי סוד מקצועי או ידיעה סודית כמשמעותם לפי כל דין.
 - ד. כשיש, לדעתו, בגילויים כדי לפגוע בסדר הטוב של הצבא או במשמעתו.

תוצאות הגשת קבילה:

- 36.** מפקד לא יפעל, במעשה או במחדל, באופן שיש בו כדי לפגוע בחייל, בשל הגשת קבילה.
- 37.** תוכנם של דברים שרשם קובל בקבילה או דברים שמסר, תוך כדי בירורה בנוגע אליה, וכן קבילה שנמצאה לא-מוצדקת, לא יהוו עילה לצעדים פיקודיים או משפטיים נגד הקובל, אלא אם מצא הנציב, כי הקבילה הייתה כוזבת בזדון והודיע על כך לפרקליט הצבאי הראשי שאישר צעדים אלו.

קבילה המעלה חשד לביצוע עבירה:

- 38.** על אף האמור בסעיף 37, מצא הנציב שקבילה מעוררת על פניה חשד שנעברה עבירה רשאי הוא להעביר את הקבילה, כולה או מקצתה, לפרקליט הצבאי הראשי. העלה בירור הקבילה חשד שנעברה עבירה, יודיע הנציב על כך לפרקליט הצבאי הראשי.

הפקודה עודכנה ב-30 באפריל 2015

הופץ בחוזר תיקונים 187

נספח ג'

בראש נציבות קבילות החיילים עומדת
אזרחית הממונה בידי ועדת החוץ
והביטחון של הכנסת בהמלצת שר
הביטחון. תחת הנציבה פועלת יחידה
צבאית וגופים מקצועיים תומכים בה.
בנציבות עובדים ומשרתים, כתף אל כתף,
עובדי משרד הביטחון, עובדי צה"ל וכן
מפקדים, קצינים וחיילים.

העוסקים במלאכה - תודות

להלן שמות העוסקים במלאכה:

לשכת הנציבה:

תא"ל (מיל') רחלי טבת ויזל
נציבת קבילות החיילים;

הגברת שירן אלבז
עוזרת בכירה לנציבה;

אל"ם (מיל') עו"ד ירון יסווסר
ראש ענף הפניות;

סא"ל (סגן-אלוף) עו"ד אפרת שטרית פריאנטה
היועצת המשפטית לנציבה;

סרן נטע שרוני
קצינת הבקרה, המעקב והמחשוב.

ע"צ אריק גרוברמן
בקרה ומעקב

מחלקת הברור:

בראש מחלקת הברור עומדת קצינה בדרגת אלוף-משנה, המשמשת גם כמפקדת היחידה. מחלקת ברור מונה שישה צוותי ברור. בראש כל צוות עומד קצין בדרגת סגן-אלוף (סא"ל) או אלוף-משנה (אל"ם) במילואים, ולצידו מבררים קצינים, מבררים בשירות חובה, רכזי ברור ומשפטן (עורך דין – אזרח או קצין):

אל"ם (אלוף-משנה) מור וליק
ראש מחלקת הברור ומפקדת יחידת נקח"ל;

ע"צ, אל"ם (מיל') אליהו הדר
ראש צוות ברור;

סא"ל (סגן-אלוף) דניאל ביטון
ראשת צוות ברור;

סא"ל (סגן-אלוף) ד"ר קרן זילכה
ראשת צוות ברור;

סא"ל (סגן-אלוף) עידן חמו
ראש צוות ברור;

סא"ל (סגן-אלוף) עו"ד אורטל יוחפז-ארז
ראשת צוות ברור;

סא"ל (סגן-אלוף) מוטי הוכמן
ראש צוות ברור;

רס"ן (רב-סרן) עו"ד אושרית סיבוני
משפטנית מחלקת הברור;

רס"ן (רב-סרן) עו"ד שירן גור
משפטנית מחלקת הברור;

עו"ד כרמית בר-טל חלפון
משפטנית צוות ומחלקת הברור;

עו"ד אהד ולנר
משפטן צוות;

עו"ד נורית פולק
משפטנית צוות;

עו"ד ליאת חביב פרנקו
משפטנית צוות;

ע"צ עו"ד רויטל זמיר
משפטנית ענף פניות;

סרן עו"ד ליטל סאיג
משפטנית צוות;

מחלקת הביטוח:

רב"ט (רב-טוראי) דנה שרוני מבררת;	ע"צ ליאור קאופמן מברר;
רב"ט (רב-טוראי) ליהי מגן מבררת;	סגן תאיר כשר מבררת;
רב"ט (רב-טוראי) קארין משה מבררת;	סגן ליאל רייזמן מבררת;
רב"ט (רב-טוראי) עומר אלט מבררת;	סגן אלמוג מאירוב מברר;
רב"ט (רב-טוראי) מריה פצ'רסקי מבררת;	סגן לירון אהרוני מבררת;
רב"ט (רב-טוראי) מישל גרשקוביץ מבררת;	סגן עומרי ויינשטיין מברר;
רב"ט (רב-טוראי) בר מיכאלי מבררת;	סגן ישראל חזן מברר;
רב"ט (רב-טוראי) ליאור סודאי מברר;	סגן נועה גרין מבררת;
רב"ט (רב-טוראי) נופר שתי מבררת;	סג"ם (סגן-משנה) בן גנון מברר;
רב"ט (רב-טוראי) רון יצחקי מברר;	סג"ם (סגן-משנה) שחר הורוביץ מבררת;
רב"ט (רב-טוראי) מעיין דר מבררת;	סג"ם (סגן-משנה) אפק צ'רי מברר;
טוראי גל בוסקילה מבררת;	סמל ליאם זיו מברר;
טוראי גל ויסברג מבררת;	סמל עידו אברם מברר;
טוראי זיו אברג'ל מבררת.	סמל ידור שפירא מברר;
	סמל עילי שאול מברר;
	סמל סווה גומר מברר;
	רב"ט (רב-טוראי) ליהיא קליין מבררת;
	רב"ט (רב-טוראי) שלי אברמוב מבררת;

אנשי מילואים:

סא"ל (מיל') עו"ד דוד אלאשבילי
משפטן;

סא"ל (מיל') סלבו בכר
ראש צוות;

סא"ל (מיל') מירי בן שמעון
ראש צוות;

סא"ל (מיל') מירי מילמן נהון
ראש צוות;

סרן (מיל') עו"ד שירן בן ארי
משפטנית;

סרן (מיל') אלון זומר
מברר;

סרן (מיל') גיאה וינר
מבררת;

סרן (מיל') גיא סגל
מברר;

סגן (מיל') אלון אלירז
מברר;

רס"ל (מיל') הדר קכל
מברר;

רס"ל (מיל') נעה רביב עזרן
מבררת;

סמ"ר (מיל') נוי בן יהושוע
מבררת;

סמ"ר (מיל') ינון מתן
מברר.

במהלך השנה האחרונה סיימו את תפקידם בעלי
התפקידים הבאים:

סרן סהר זהר
מבררת;

סגן הדר משה מוסא
מבררת;

סגן יאן נמירובסקי
מברר;

סגן דניאל רון
מברר;

סגן יובל חלביה
מברר;

סמ"ר (סמל-ראשון) עמית מורן
מברר;

סמל נעה נובק
מבררת;

סמל שקד זוהר
מבררת;

סמל ליאל שוקרון
מבררת;

סמל ארבל אמוראי
מבררת;

סמל מיטל מיכלזון
מבררת;

סמל הדר שובל
מבררת;

סמל רותם שרעבי
מבררת;

סמל מעיין כהן
מבררת;

סמל מאי מגדסי
מבררת;

סמל רונית זיסו
מבררת;

סמל סשה (אלכסנדרה) פויגלמן
מבררת;

סמל מוריה בן שלום
מבררת.

